

E. SPIDER

ATOMIVENE AAVE

SEIKKAILUROMAANI

Kuvittanut Risto Mäkinen

HELSINGISSÄ

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Forssan Kirjapaino Oy. 1946.

1.

Tuulispäänä ryntää Heikki Arokas ystävänsä ja luokkatoverinsa Jouko Paasirannan huoneeseen. — Kirje Jonni-sedältä — ehtii hän riemukkaalla äänellä huutaa, ennenkuin huomaa huoneessa yhteisen luokkatoverin Maija Kaarnaharjun.

— Anteeksi — enpä ollut huomatakaan! Terve!

— Terve, terve! Olen vähän laskuesimerkkejä kyselemässä — olen ollut pari päivää koulusta poissa — mutta olenkin jo saanut tehtävät ja voin lähteä kotiin, jos teillä on asioita. Kuka muuten on mainitsemasi Jonni-setä? En ole kuullutkaan, että teillä olisi yhteisiä sukulaisia.

— Ei se sukulainen olekaan eikä sinun sen tähden tarvitse pois lähteä — päinvastoin olisi hauskaa jakaa iloiset uutiset useammallekin, jos ei Joukolla ole mitään vastaan ja itse olet innostunut kuulemaan.

— Olen Heikin kanssa samaa mieltä, joten istukaa-han molemmat ja lukekoon Heikki ensin kirjeen — sitten saanen vähän kertoa sedästä ja mitä hän meille molemmille merkitsee. Yksi asia on Maijan mielestäni kuitenkin luvattava, nimittäin pitää tämä kirje

ja siihen liittyvät seikat omana tietonaan — ainakin toistaiseksi.

— Tietysti lupaan, mutta annahan kuulua, Heikki!

»Toverit! Olette varmaan ihmetelleet, etten ole pitkään aikaan kutsunut teitä Säikkään, mutta tieteelliset työt ovat ottaneet tarkkaan aikani. Sain sattumalta kuulla, että koulullanne on ensi maanantaina lupa, joten ajattelin, että mielellänne viettäisitte pari päivää luonani, ja sentähden kutsun teidät lauantai-illaksi saunaan, ja sitten saatte pari päivää metsästellä ja pyydystää muikkuja. Ne kutevat parailaan, ja minulla on vielä muutamia verkkoja jäljellä. Vanha Hilukin kaipaa vähän jaloittelua, ja jäniksiä tuntuu tänä vuonna olevan riittämiin. Kettukin käväisi tässä naapurissani, ja ketun nahka alkaa jo olla puhdas, joten sitäkin pitäisi yrittää. Iltaisin voimme sitten tutkia sitä Myrbergiä — meidänhän piti ottaa sovellutuksia pinta-alojen määrittämisestä int. laskennan avulla. Jättäkää pyöränne vanhaan paikkaan. Naapurin Kalle on siellä veneineen klo 16. Näkemiin!

Jonni.»

— Kyllä setä on suurenmoinen! Ajatteles Heikki, mitä nautintoja hän meille lupaa! Kyllä meidän koti-

väkemmekin ovat iloisia — muikkuja ja jänispaistia — ah!

— Olen todella hämmästynyt! Onko tuo »setä» tosiaan Säikän erakko? Olisin luullut teillä olevan senverran makua ja ihmistuntemusta, ettette rupeaisi seurustelemaan siksi epäilyttävän henkilön kanssa. Hän on kuulemani mukaan leskimies ja asuu kahdenkesken jonkun Taavan kanssa piilopirtissään, jonne ei tule edes puhelinta, vaikka on sähkövalot ja muut. Ei sellainen »setä», joka melko nuoresta iästään huolimatta käyttää täysipartaa, ole ihan laitaihmiä. Kyllä hän jotakin piileskelee ja kukaties ei ole ollenkaan ontuva ja vaivainen, kuten haluaa ihmisille näytellä!

Maijan poskille kohosi harmin puna, ja kyyneleekään eivät olleet kaukana. Jouko tarttui nyt puheeseen ja aloitti sedän esittelyn.

— Maailma on paha. Se etsii ihmisistä aina huonot puolet ja, ellei sellaisia ole, tekee niitä. On totta, että setä asuu Taavan kanssa kahden, mutta Taava on jo lähellä kuuttakymmentä ja seurannut setää jo hänen lapsuuden kodistaan asti — meillekin hän on aivankuin äiti. Setä on aikoinaan ollut kuuluisa urheilija ja lupaava tiedemies, joka on hallin-

nut matematiikkaa ja fysikaalista kemiaa. Hän on väitellyt tohtoriksi juuri viimeksimainitussa tieteessä ja professuuri oli ikäänkuin »pienessä askissa». Mutta silloin hän joutui naimisiin — kaikesta päättäen onnettomasti. Rouva halusi elää »mukana» kaikessa, ja miehen aika ja varat — hän oli huomattavan varakas — kuluivat turhaan. Rouva kuoli joku vuosi sitten auto-onnettomuudessa, jossa sedältä katkesi toinen jalka, jotapaitsi hän sai rumia arpia kasvoihinsa. Sitä varten hän käyttää partaa ja tukkakin peittää osan. Hän katkeroitui tieteelliseen maailmaan, sillä professuuri luovutettiin ilmeisesti vähemmän ansioituneelle, joka toiskielisenä oli ulkomailla enemmän tunnettu. Sedällä on joku käytännölliselle elämälle hyvin tärkeä tutkimus tekeillä, ja sitä hän suorittaa yksityisessä laboratoriossaan Säikässä. Muuten hän omistaa koko Säikän niemen kalavesineen ja haluaa ainakin toistaiseksi olla täysin rauhassa. Sitä varten sinne ei tule puhelintakaan. Sähköä hän tarvitsee tutkimuksissaan ja onhan silloin luonnollista, että hän käyttää sitä valaistukseen ja muuhunkin. Hän on innokas luonnonpalvoja ja erämies, mutta samalla syvämielinen ja syvästi uskonnollinen, ole-

matta kuitenkaan mitenkään ahdasmielinen ja dogmeihin sidottu. Joka sunnuntai-iltapäivä hän kuuntelee radiossa iltahartauden. Aamulla hän on metsässä tai kalalla. Arjet hän käyttää työhön. — On juttu sinänsä, miten me Heikin kanssa olemme joutuneet sedän ainoiksi ystäviksi — jos niin saan sanoa. Ehkä joskus kerron senkin — se on pitkä juttu. Olemme oppineet sedältä paljon elämän viisautta. Muun muassa hän opettaa meille korkeampaa matematiikkaa — molemmathan pyrimme aikanaan Polyteekkiin. Sitäpaitsi saamme siellä metsästää ja kalastaa, jotka ovat mieliharrastuksiamme, ja saamme siten tuntuvan lisän kotiemme ruokatalouteen. Kummankaan meidän kodeissamme ei ole varaa hankkia mitään »mustaa». — Ehkä pidät meitä egoisteina, jotka vain ottavat antamatta mitään. Olenkin puhunut siitä sedälle, mutta hän väitti olevansa ensinnäkin »toverien» tarpeessa ja toiseksi sanoi tarvitsevansa meitä myöhemmin apuna tutkimuksissaan. Harrastamme hänen aineitaan ja nautimme toistaiseksi hänen opetustaan. Olemme molemmat jo lukeneet koko matematiikan koulukurssin ja valittuja kohtia analyttistä geometriaa sekä differentiaali- ja integraalilaskentaa.

Kun pääsemme matematiikassa pitemmälle, alamme hänen kanssaan tutkia fysiikkaa ja kemiaa ja odotamme molemmat kiihkeästi aikaa, jolloin hän voi käyttää meitä. Toistaiseksi emme tunne hänen nykyistä tutkimustaan, mutta hän on luvannut tämän syksyn kuluessa antaa meille »vihjeitä» siitä. Heikin lukema kirje oli todella kaikessa lyhykäisyydessään tyyppillinen hänelle ja täytti mieleni ilolla ja odotuksen jännityksellä.

Maijan posket hehkuivat ja silmät tummenivat. Hän oli hetkeksi vaipunut mietteisiinsä ja sanoi siten:

— Häpeän äskeisiä sanojani — antakaa ne anteeksi! Ymmärrän, että maailma on todella säälimätön ja julma. En todellakaan tiedä, miksi en heti — ilman selitystä voinut uskoa teihin. Mutta eikö olisi parempi tosiaan puhua tovereillekin joskus sana »sedän» puolesta.

— Ei siitä olisi mitään hyötyä. Ihmiset kyllä puhuvat aikansa ja unohtavat sitten. Sitäpaitsi luulen, että hän itse on tyytyväisempi, mitä vähemmän puhutaan.

— Nyt ymmärrän, miksi teillä kahdella on niin pal-

jon yhteisiä harrastuksia, ja nyt selviää sekin, miksi matikan opettaja melkein pelkää joskus kysyä teiltä, sillä teidän vastauksenne ovat usein vähän kirjan ulkopuolelta. Mutta ihmettelen, miksi te ette ota joukkoonne John Silberiä. Hänhän harrastaa melkein kaikkea, mitä tekin. Urheilee, voimistelee, metsästää ja on kohtalaisen etevä luvuissaankin. Ja — luvalle sanoen — hän on parempi tanssija ja seuramies kuin te, vaikkei kuulukaan luokan etevimpiin, niin kuin te molemmat. Hän on monasti pyrkinyt seuraanne, mutta te ette tunnu olevan oikein ystävällisiä hänelle.

Jouko ja Heikki vilkaisivat toisiinsa. Syntyi melkein kiusallinen äänettömyys, jonka vihdoinkin rikkoi Jouko.

— En haluaisi puhua kenestäkään pahaa, ja jos tarkkaan selittäisin asian, en voisi siitä välttyä. Mielipiteemme muutamista kysymyksistä ovat kovin erilaiset, ja lisäksi me käytämme kaiken vapaa-aikamme opiskeluun tai sedän luona oloon. Setä ei missään tapauksessa ota useampia »tovereita» itselleen — niin hän väittää. Silberillä on omat metsästysmaat — hienot aseet ja omat koirat. Me olemme molem-

mat riippuvaisia sedän varusteista. Heikki saa käyttää hänen lapsuuden kodistaan perimäänsä Lefauncheux-mallista haulikkoaan ja minä toista keskussytyttimellä varustettua. Ne ovat aikanaan olleet hienoja aseita, mutta ovat hanallisia ja niissä voi käyttää vain savuavaa ruutia. Ne ovat molemmat damastiippiipuisia ja käyvät hyvin, mutta John Silber nauraisi niille. Meille ne eivät vain kelpaa, vaan olemme kumpikin kiintyneet omaan nimikkoomme. Emme tunne mitään kateutta Silberiä kohtaan, mutta emme varmasti ajan pitkään viihtyisi hänen seurassaan.

Maija lähti, mutta lupasi pitää »peukkua» sitten sunnuntaina ja maanantaina, jotta »tovereilla» olisi onnea retkellään. Heikki ja Jouko lupasivat puolestaan kertoa hänelle saaliistaan ja Maijan lähdettyä sanoi Heikki:

— Taidatpa veliseni olla vähän pihkassa.

— Ehkäpä — mutta Maija ei saa aavistaa mitään ennenkuin minusta on tullut jotakin.

2.

— Tervetuloa Säikkään, pojat! Juodaanpa nyt ensin kuppi kuumaa, sitten saatte laskea verkot, jonka jälkeen menemme saunaan ja saunan päälle syömmme vähän illallista ja suunnittelemme huomista metsästystä. Tänään emme vielä käy käsiksi lukuihin, vaan koetamme vähän rentoutua viikon ponnistusten jälkeen.

Kahvia juotaessa setä selitti tarkemmin, miten verkot piti laskea. Oli laskettava kaikki yhteen jataan »Muikkukivestä» alkaen ja lopuksi kehoitti hän laskemaan yhden riimuverkon katiskan muotoon jadan päähän, sillä usein kuhat, isot ahvenet ja hauet tulivat kuokkavieriksi muikunkudulle, ja ne voisivat sitten joutua tuohon katiskaan ja sitä tietä riimuverkkoon.

Verkoilta tullessa sanoi Jouko:

— Kylläpä minulla on nälkä! Kyllähän sedän kahvi oli hyvää — samoin vastakirnuttu voi lämpimän hiivaleivän kera, mutta kun päivällinen on syömättä ja peninkulman verran pyörällä ajoa takana, niin ei nykyoloissa kaupunkilaisen vatsa äkkiä täyty.

— Samoin, mutta varmasti saamme saunan jäl-

keen tarpeeksemme Taavan herkkuja — minulla oli sellainen tunne, että sedällä ja Taavalla on jokin yllätys varallemme.

Saunassa käytiin nopeasti, mutta »tulisesti». Setä piti kovasta löylystä eikä se pojillekaan ollut vastenmielistä, ja lopuksi kylmän suihkun jälkeen kiireesti sisään. Täällä heitä kohtasi todellinen yllätys. Ruokapöydässä oli kaikkia syksyn herkkuja ja keskellä pöytää paloi kolme oikeaa kynttilää hopeisessa kynttelikössä. Tunnelma oli kuin jouluna. Ensin syötiin savustettuja muikkuja, sitten lihalientä piirakoitten kera ja lopuksi hanhea omenasoseineen.

— Käväisin alkuvuodesta sorsain iltalennolla Säkän kärjessä olevassa ruohikossa. Vesilinnuthan kiertävät usein niemen kärkiä lennелlessään iltasyönnökselleen. Sorsia en saanut, mutta yksinäinen muuttohanhi — miten lienee laumastaan eksynyt — lensi sopivalta matkalta ja putosi laukaistessani komealla molskahduksella. — Hanhi on nyt sitäkin edullisempi saalis, kun sen paistamiseen ei tarvita voita eikä muutaakaan rasvaa — päinvastoin — siitä otetaan paistettaessa rasvaa muihinkin tarkoituksiin. Nuo piiraat olivat hanhenrasvassa paistettuja ja myöntänette, et-

tä olivat hyviä. — Tuo hanhi tavallaan antoi aiheen siihen, että kutsuin teidät tänään tänne. Halusin vähän juhlia ja tuottaa teille yllätyksen. Arvaan, että olitte vähän nälissäanne saunaan mentäessä, mutta sitä paremmalta varmasti kaikki nyt maistuu. Tätä hanhea riittää vielä huomiseksikin, ja muikkuja saamme kyllä jatkuvasti, ja on sillä Taavalla kellarissa yhtä jos toistakin.

Pojat olivat kumman hiljaisia aterian aikana, mutta juttu alkoi luistaa, kun juotiin teetä takkatulen loisteessa. Tehtiin »sotasuunnitelma» huomiseksi. Päätettiin, että setä, joka ei jaksanut sairaalla jalallaan paljon kävellä, jäisi teerenkuville koivikon ympäröimän kaurasuon laitaan asettaen kuvat kaurakekojen päälle, ja Jouko koettaisi saada ketun jalkeille läheiseltä kuusikkomäeltä — tunnetusta kettupaikasta — ja Heikki vuorostaan soutaisi veneellä kannakselle, joka yhdistää Säikän mantereeseen. Setä selitti, että kannaksen Säikänpuoleisessa päässä on korkeat, rantaan asti ulottuvat kalliot, joiden väliin jää sopiva laakso, ja tähän laaksoon piti sijoittua vahtimaan. Tuota laaksoa myöten tulee kettu varmasti, jos vain jalkeille saadaan, ja jos jänis sattuisi Hilun eteen, tu-

lisi sekin melkein varmasti siellä käymään. Jos ajon alkamisesta ei sinne puoleen tuntiin mitään ilmesty, on Heikin parasta tulla lähemmäksi. Muuten — huomautti setä sivumennen — on lännen puoleisella kalliolla voimakas magneettinen anomalia, joten se täytyy joskus tutkia malmi-kompassilla, mutta senhän voimme tehdä myöhemmin. Metsästyksen päätyttyä koetaan verkot, ja sitten iltapäivällä käymme matematiikan kimppuun.

Uni ei tahtonut tulla kummallekaan pojalle — siihen vaikutti ehkä voimakas ateria, mutta varmasti enemmän jännitys tulevasta ketun ajosta. Molemmat olivat siinä suhteessa ensikertalaisia. Yhä kiihkeämmin siirtyivät mielikuvat salaperäiseen kettuun, joka kevein loikkauksin läheni ja laukauksessa teki komean kuperkeikan tuuhean hännän hulmutessa. Kumpikin luuli tuskin nukahtaneensa, kun Hilu syöksähti sisään laahaten rapisevia vitjojaan, piiskaten hännällään huonekaluja ja vingahdellen silloin tällöin. Setä huusi kahville, ja muutamassa hetkessä istuivatkin kaikki pöydässä innoissaan ja kiireissään.

Tuskin on Heikki ehtinyt »passipaikalleen» ja asettunut selkä päin suurta pensasta, kuten setä oli neu-

vonut, kun alkoi kuulua heikkoa ajon ääntä »kotoa» päin. Ääni väliin paisuu mahtavaksi kajahtelevaksi haukunnaksi ajon lähestyessä ja sitten hiljenee tuskin kuuluvaksi ajon siirtyessä niemen sisäosiin taajoihin metsiköihin tai kallioitten taakse. On kulunut jo parikymmentä minuuttia ja Heikki on varma, että kysymyksessä on jänis ja odottaa laukausta kuuluvaksi Joukon taholta, kun ajo alkaa lähetä — siihen yhtyy joku vieras koira, joka kumealla bassollaan säestää Hilun barytonia, ja yht’äkkiä laukkaa kettu pitkin noron pohjaa melkein suoraan kohti. Polvis- sa alkaa tuntua omituista heikotusta — pysy poskella odottaa Heikki ja antaa laukauksen pamahtaa, kun tähtäysviiva on suunnattu hiukan ketun kuonon eteen. Kettu heittää »ilmavoltin», on hetkessä jaloillaan ja painaa kohtisuoraan tulosuuntaansa vastaan ylös rinnettä lännenpuoleista kalliota kohti — uusi laukaus vähän liian kaukaa ja liian takaviistosta ammuttuna lisää vain sen nopeutta, mutta Heikki huomaa sen pujahtavan pieneen kallion halkeamaan. Kiireesti paikalle. Siinä on kalliolohkareitten lomassa pieni kolmikulmainen aukko, jonka alapuolen peittää kaatuneen hongan runko. Ihme, että se niin pie-

nestä aukosta on mahtunut. Koirat saapuvat paikalle — Hilu on pian kytketty aivan lähelle luolaa ja se estää kiukkuisella murinalla vieraan koiran tulemasta lähelle. Heikki leikkaa veitsellä nuoren pihlajaisen vavan, jolla hän varovasti tunnustelee; se sattuu johonkin pehmeään ja liikkumattomaan. Kettu on kuollut! Nopeasti löytyy jostakin kanki, ja Heikki kääntää runkoa tieltään ja sitten koloon. Siinähan se makaa melkein ulottuvilla, mutta kuitenkin on tunkeuduttava reikään melko syväälle, ennenkuin käsi ulottuu takajalkaan, ja sitten vetää Heikki varovasti kettua lähemmäksi, se on todella kuollut, mutta samalla kiintyy hänen huomionsa omituisen väriseen kallioseinämään. Ylhäällä olevasta raosta tunkeutuvassa heikossa valossa näkee hän kallioseinämän vivahtelevan ruosteen ruskeasta sinooperin punaiseen. Seinämää myöten tihkuu hiukan vettä, ja kallion seinässä on ikäänkuin eräänlaisia jääkynttilöitä. Hän tarttuu yhteen ja taivuttaa sitä edestakaisin. Se ratisee kuin tina ja taittuu vihdoin. On varmasti tehty suuri löytö! Kappale on painavaa kuin metalli, joten se varmasti on jotakin malmia. Hän vetää nyt ketun kokonaan luolasta pois, panee malmipalan reppunsa tas-

kuun ja tuumii hetken, huohottaen ponnistuksista ja jännityksestä. Jouko on saatava heti tänne ja hän kohtaa jo torven huulilleen, mutta silloin hän huomaa vieraan koiran. Hm! Peitetäänpä ensin jäljet, sillä ei hän tiedä, kuka tänne tulee. Niinpä hän vierittää hongan takaisin ja työntää kangen pensaikkoon, puhdistaa sammaleilla ruosteenvärisen kätensä, ottaa Hilun ketjun käteensä ja marssii takaisin laaksoon. Nyt vasta uskaltaa hän puhaltaa torveen ja siihen vastaa toinen torvi itäisen kallion päältä ja hetken päästä Joukon vihellyspilli jostakin kaukaa. Uusi merkinanto, ja vähän ajan kuluttua ilmestyy paikalle — John Silber.

— Terve! Sinäkös sen minun kettuni ammuut?

— Kyllä minä ammuin ketun ja komean ammuinkin, mutta mitenkä se olisi sinun! Jouko on ottanut sen tällä Hilulla jalkeille ja sinun koirasi yhtyi ajoon vasta aivan loppuvaiheessa.

— Vai niin. No teillä näyttää olevan ylivoima, koska Jouko näkyy tuolla jo tulevan, joten emme viitsi kiistellä. Ja vähän leikkiä minä tässä laskinkin. Mutta myykää se minulle. Maksan hyvin, jos pidätte suunne kiinni ja myytte te sen kumminkin.

Jouko on tullut paikalle ja ottaa ketun ihailien kä-

teensä ja aikoo juuri sanoa jotakin, kun Heikki muistaa äkkiä Jonni-sedän viimeiset sanat aamulla. erottaessa. — »Ampukaa kettu, niin saatte kumpikin rahat laskutikkuun». Kun hän sitäpaitsi haluaa päästä nopeasti Joukon kanssa keskustelemaan löydöstään, ja tässä näyttää olevan hyvä tilaisuus päästä Silberistä nopeasti eroon, sanoo hän:

— Samapa tuo. Antanet meille tuhatlappusen kummallekin, niin emme puhu asiasta muille kuin Jonni-sedälle, joten saat pitää ketun kokonaan itse. Setä ei siitä kyllä puhu.

— Hyvä on. Tässä rahat, mutta asian päälle tupakat.

Hän ottaa kotelon taskustaan, mutta Heikki ja Jouko kieltäytyvät. Itse hän sytyttää hienon englantilaisen savukkeen ja katselee hieman ivallisesti tovereiden pyssyjä.

— Eipä tainnut kaatua paikalleen tuolla piikille lyövällä »tussarilla», koska ammuin kaksi kertaa ja vielä viivyttelit kotvan soittoasi — taisivat koirat sen lopuksi nitistää.

— Ei kylläkään kaatunut heti. Tässä on molemmat piiput silintereitä — se on vanha ase ja tarkoitettu

peltopyitä ja taivaanvuohia varten ja matka oli ehkä näille piipuille pitkänpuoleinen, mutta ei sitä koirat ole pureskelleet, kuten huomaat.

— Olisinpa minä päässyt tällä Greenerilläni. Siinä on molemmissa piipuissa täysi ahtaaksiporaus ja savuttomat 70 mm:n panokset. Olettekos koskaan nähneet parempaa asetta kuin Ejektorit, Lymanin jyvät ym.

— On Jonni-sedällä Purdey. — Jos tunnet aseita, kuten luulen, niin tiedät, että se on maailman johtavin merkki, vaikka kyllähän Greener myös kuuluu parhaisiin.

— Niin, asiasta toiseen. Ettekö ottaisi minua mukaanne sen erakon luo. Tutustuisin mielelläni ja olenhan hänelle selityksen velkaa joutuessani hänen mailleen. Kuten ehkä tiedätte, rajoittuvat metsästysmaamme tähän kannakseen ja kuullessani koirani ajavan tällä puolen, tulin tulleeeksi perässä. Tiedän, että minun olisi tullut tulla tänne lataamattomin asein ja koetettava saada koirani kiinni, mutta eihän sellaisia seikkoja aina muisteta.

— Emme voi täyttää toivomustasi. Ensinnäkin tahtoo setä todella olla erakkona. Meillä on hänen kans-

saan vähän yhteisiä harrastuksia, joten teemme poikkeuksen. Tänään täytyy meidän sitäpaitsi kiiruhtaa hänen luokseen. Päivämme on tarkoin suunniteltu, joten meidän täytyy tässä jo palata takaisin. Menemme veneellä ja koemme matkalla verkot.

John Silber soitteli koiraansa, joka oli painunut metsään ja lähti omalle puolelleen. Viimeiseksi näkyi hänen reppunsa päälle sidottu komea kettu, jonka häntä sopivasti heilahteli askelten tahtiin. Jouko katkaisi äänettömyyden.

— Eipä sinusta ole kauppiaaksi. Olisi hän varmaan maksanut enemmänkin. Sitäpaitsi ei ole miellyttävää antaa sitä sellaiseen tarkoitukseen. Se on vuosikausia koristuksena hänen seinällään, ja jokainen, joka sen näkee, saa kuulla sepitetyn metsästysjutun.

— Myönnän, mutta minulla oli siihen omat syyntä. Löysin kolosta, johon kettu viimeisillä voimillaan meni, malmisuonen. Pelkäsin koko ajan, että Silber rupeaisi tutkimaan ampumapaikkaa, ja nyt kun maa on hiukan kuurassa, olisi hän helposti voinut löytää jälkiä myöten luolan. Otin muuten pienen malminäytteen. Mutta katsotaan sitä kotona. Se on siksi ruosteinen, että täällä tahrusimme sillä vain itsemme. Mutta

nyt verkoille!

Verkot olivat täynnä, voi sanoa, suurikokoista lihavaa muikkua ja riimuverkossa oli pari kilon painoista ahventa, kuha ja hauki. Kesti jonkin aikaa, ennenkuin verkot oli ripustettu kuivumaan ja kalat otettu pois, mutta sitten astuikin pihaan kaksi ylen onnellista poikaa kantaen suurta kalavasua. Muikkuja oli suunnilleen 30 kiloa ja suuremmat kalat painoivat noin 7 kiloa. Setä oli jo kotona, saaliinaan kolme teertä, jotka oli ampunut lennosta. Kaksi parvea oli yrittänyt laskeutua kuiville, ja ensimmäisestä hän oli onnistunut pudottamaan yhden kummallakin piipulla, mutta toisesta parvesta oli hän ensimmäisellä laukauksella haavoittanut teertä, joka alkoi »tuijata» — lentää suoraan ylöspäin ja sen hän oli lopettanut toisella piipulla. Sellainen tuijaava teeri kyllä tavallisesti putoaa, mutta aivan varmaa se ei ole, ja sentähden on sitä ammuttava uudestaan. Jouko oli ainoa, joka ei tällä kertaa ollut päässyt ampumaan, mutta olihan päivä huomennakin ja hänellä olikin edellisillä kerroilla ollut parempi onni. Nyt maistui aamiainen. Munakokkeli hiilillä paistettujen muikkujen kera, kappale hanhea ja lopuksi puuro puolukkahillon kera. Mai-

toa oli riittämiin, ja kaiken päälle juotiin kahvia. Pojat kertoivat ketunajosta ja tapaamisestaan John Silberin kanssa. Setä kuunteli tarkkaavana ja sanoi sitten:

— Olkaapa varovaisia sen nuoren Silberin suhteen. En tiedä hänestä mitään, mutta hänen isänsä on hyvin epäilyttävä henkilö. Minulla on sellainen käsitys, että hän toimii jonkun vieraan valtion asiamiehenä, samalla kun hän suorittaa joitakin hämäriä kauppoja ja — ellen erehdy — vakoilee hän hiukan minunkin tieteellistä työtäni. En tiedä, miten hän on saanut siitä vihiä tai arvaileeko hän vain jotakin, mutta olen varma, että hän pyrkii jollakin tavoin vakoilemaan. Huomasitteko muuten, oliko nuorella Silberillä valokuvauskonetta mukanaan?

— Luulen olleen, sanoi Heikki. — Mitään laukkua ei kyllä ollut, mutta tasku pullotti niinkuin siellä olisi ollut joku Leica'n mallinen kamera. Kiinnitin huomiota siihen, kun taskun ulkoreunassa näkyi pyöreä kohoutuma, kuten objektiivin kansi tai sen sellainen.

— Silloin saamme kai hänet nähdä täällä ympäristössä valokuvailemassa, vaikka se ei kylläkään mitään niin vaarallista liene, sillä laboratoriossani ei ole ikkunoita. Mutta asiasta toiseen. Kerroitte jotakin

malmista. Katsotaanpa näytettä.

Näytettä katsottiin ja määrättiin sen ominaispaino. Se oli vähän vailla 10. Siis jotakin hyvin raskasta metallia sisältävää. Ruosteen alta tuli näkyviin lyijynharmaa leikkauspinta, joka nopeasti tummui ilmassa. Kairattiin kappaleeseen pieni reikä ja murskattiin kairauslastut vasaralla ja sitten siirryttiin laboratorioon, jossa ensiksi tutkittiin mikroskoopilla jauhetta. Setä havaitsi sen kiteiseksi ja sanoi jonkun pikkukiteen vaikuttavan kullalta. Jos se on kultaa, on tässä sitä ainakin saman verran kuin ruotsalaisessa Bolidenin malmissa, jossa sitä on 16 grammaa malmitonnia kohti. Asia täytyy vielä tutkia kemiallisesti, ja nyt ei ole vielä syytä ennenaikaiseen riemuun, jottei sitten tule pettymystä. Pääasiassa näyttää aine sisältävän lyijyä ja siis melkoisen paljon, koska lyijyn ominaispaino on 11,4. — Laboratoriohuone oli aivan pimeä. Vain mikroskoopin vieressä paloi pieni lamppu, josta mikroskoopin peili sai valoa. Äkkiä kiinnitti Jouko huomiota siihen, että pöydällä oleva malmikappale näytti heikosti hehkuvan. Hän kiinnitti siihen toistenkin huomion, mutta jos se hehkui, oli valo joka tapauksessa niin vähäistä, että sitä ei voinut pitää var-

mana. Setä innostui kuitenkin heti asiaan. Hän otti laatikosta puisen valokuvauskasetin, pani sen päälle vanhan viilanterän ja viimeksi malmikappaleen. Levy kehitettiin, ja kun setä nosti sen kehitteestä, asetti hän molemmat kätensä sydämelleen ja huusi: — Voi hyvä Isä! — Pojat säikähtivät ja luulivat sedän saaneen sydänhalvauksen. Heikillä oli sen verran malttia, että heitti levyn kiinnitteeseen juuri vähää ennen kuin Jouko sytytti valon. Setä sanoi, että hän on täysin terve, mutta vähän järkyttynyt ja että kaikki on hyvin, kunhan hän saa ryypyn konjakkia ja yhden kamferitabletin. Taavan avulla hankittiinkin tarpeelliset lääkeaineet, ja kun setä oli saanut piippunsa palamaan, sanoi hän:

— Näyttää siltä, että unelmani on toteutunut ja että vuosikausien määrätietoinen tutkimukseni lähennee ratkaisuaan. Juttu on kuitenkin pitkä ja erittäin arkaluontoinen, joten minun täytyy vaatia teiltä ehdotonta vaitiololupausta, ennenkuin jatkan.

Lupaus annettiin juhlallisesti kättä lyöden ja setä jatkoi:

— Pyrkimyksenäni on ollut alistaa atomienergia käytännön palvelukseen ja nimenomaan hyödyttä-

mään ihmiskuntaa ja viemään kulttuuria eteenpäin. En ole pasifisti siinä mielessä kuin sanaa tavallisesti käytetään — keksikööt muut sotakoneita, mutta minä puolestani olen omistanut työni ihmiskunnan kulttuurin kehittämiseksi. No niin. Olen vuosien mittaan tutkinut atomeja — kuten moni muukin — ja teen teille tässä vähän selkoa atomin rakenteesta, josta jo liennettekin osittain selvillä. Atomin muodostaa atomisydän, jota elektronit kiertävät huimaavalla nopeudella omia ratojaan, joten atomi muistuttaa aurinkoa kiertotähtineen. Jos atomisydän saadaan tuhotuksi, hajoaa koko atomi ja ne valtavat energiamäärät, jotka pitävät sitä koossa, vapautuvat. Atomisydän on positiivisella sähköllä varattu hiukkanen ja elektronit negatiivisella sähköllä varattuja ja niiden välimatkat ovat huimaavan suuret niiden omaan kokoon verrattuna. Atomi vaikuttaa kuitenkin täysin yhtenäiseltä kokonaisuudelta — sillä on oma elintilansa. Se on ehkä verrattavissa nopeasti pyörivään lentokoneen potkuriin — sekin vaatii oman tilansa avaruudessa, ja jos ajattelette, että potkurin siivet äkkiä menettäisivät kiinnityksensä akseliin ja särkyisivät, leviäisi siipien liike-energia räjähdysmäisesti laa-

jalle alalle ympäristöön. Vielä suuremmassa määrin näin käy, jos atomisydän tuhotaan, sillä siinä muuttuu massa energiaksi. Jos tuohon sydämeen sattuisi esimerkiksi ulkopuolelta tuleva elektroni, räjähtäisi koko atomi. Nyt on kuitenkin niin, että tuollainen ulkoapäin tuleva elektroni ei voi helposti läpäistä atomin omaa elektronikehää, ja atomin särkemiseen sitä tietä tarvittaisiin yhtä paljon energiaa kuin siitä saataisiin. Tämä johtuu siitä, että samannimiset sähkövaraukset karkoittavat toisiaan. Nuo kiertävät elektronit heittäisivät tuon päälletunkijan syrjään. Vuonna 1932 keksi englantilainen tiedemies Chadwick atomissa vielä erään osasen — neutronin —, jolla ei ole mitään sähkövarausta. Nämä sijaitsevat, kuten olen saanut selville, atomisydämen pinnalla jonkinlaisissa taskuissa ja ovat lujasti sidottuja tuohon sydämeen. Jos neutroni saadaan sinkoamaan sydäimestä irti, voi se matkallaan kohdata atomisydämen ja tuhota sen. Sitä eivät elektronit kykene työntämään syrjään, koska sillä ei ole sähkövarausta. Radioaktiivisissa aineissa tapahtuu neutronien sinkoamisia ja ne osuvat joskus atomisydämiin vapauttaen siten energiaa. Neutroni on siis se panssariluoti, joka lävistää elektronien

muodostaman panssarin, mutta silti sen ei tarvitse osua atomisydämeen. Ajatelkaapa jollakin kentällä eri etäisyyksille ja korkeuksille asetettuja maalitauluja. Jos ammutaan sinne umpimähkään laukaus, on hyvin pieni todennäköisyys, että se osuisi johonkin maalitauluun. Vielä pienempi todennäköisyys on siihen, että laukauksesta tulisi »napakymppi». Jos kuitenkin konekiväärikomppania ampuisi kenttää, tulisi aina joskus napakymppikin. — Olen keksinyt aineen, josta pienellä energiankulutuksella saadaan jatkuvasti sinkoamaan neutroneja, vieläpä määrättyyn suuntaan, mutta aineen tiheys on siksi pieni, että siinä olevia atomisydämiä eivät ne sanottavasti tapaa. Nyt kuitenkin olette löytäneet aineen, jota noilla neutroneilla ilmeisesti voidaan hajoittaa. Aine on voimakkaasti radioaktiivista — hajaantuu hitaasti sellaisenaankin, mutta jos siihen ohjataan yhdensuuntainen kimppu neutroneja, saadaan varmasti noita »osumia» niin paljon, että vapautuvaa energiaa voidaan käyttää hyödyksi. Olen etsinyt sellaista ainetta turhaan. Meillä Suomessahan ei sellaisia ole tavattu ja ulkomaillakin, missä niitä tavataan, saadaan tehokasta ainetta vain aivan mitätön määrä yhdestä mal-

mitonnista. Vaikkakin ne hiukkaset, joita arvelen kullaksi ja jotka tuon valokuvakokeen jälkeen voin jokenkin varmasti kullaksi päättääkin, olisivat omansa tekemään löytönne suunnattomien omaisuuksien arvoiseksi, on niiden merkitys kuitenkin täysin olematon verrattuna siihen arvoon, mitä malmilla on sen radioaktiivisuuden kautta — etenkin, kun on minun neutronikeksintöni käytettävissä. Siksi järkytyin nähdessäni yht'äkkiä kaikki nuo suunnattomat mahdollisuudet silmiäni edessä. Olen koettanut antaa lyhyen kuvauksen tilanteesta ja tiedän, että nyt meidän hartioillemme on asetettu hirvittävä vastuu ja että meitä odottaa kovan työn ja taistelun kausi, mutta me viemme asian loppuun. Kuitenkin luulen, että me koetamme unohtaa asian täksi päiväksi ja nukuttuamme yön päätämme, mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä.

Päivällisen jälkeen savustettiin kaloja, laskettiin verkot, ammuttiin pienoiskiväärillä ja koetettiin kai-kin tavoin unohtaa asiaa, mutta varmasti häiritsi se kaikkien yöunta kuitenkin. Aamulla pojat lähtivät jäniksen ajoon, mutta setä pani analyysin käyntiin. Jo puolilta päivin pojat palasivat metsältä kummallakin

jänis repussa ja koska maa aamulla oli ollut kovasti kuurassa, mutta päivemmällä sulanut, niin että entisetkin jäljet olivat sulaneet, päätettiin antaa »kaivoksen» toistaiseksi olla rauhassa. Pojat valmistautuivat lounaan jälkeen kotimatalle ja lupasivat seuraavana lauantaina tulla kuulemaan analyysitulosta ja neuvottelemaan, mihin olisi ryhdyttävä.

Olipa mieluista tulla kotiin reppu täynnä riistaa. Kylläpä molempien kotona hälvenivät ruokahuolet pitkiksi ajoiksi. Mutta viikolla olivat ystävykset hajamielisiä koulussa, ja iltaisin he istuivat toistensa luona kerraten kaikkia kokemuksiaan. Metsästys- ja kalastuselämykset jäivät kokonaan taka-alalle, ja mieliä askarrutti uusi löytö. Olisiko »kaivos» pidettävä salassa ja voisiko se pysyä salaisuutena? Vai olisiko se vallattava ja millä syyllä? Jos tulisi tietoon, että heillä on kultakaivos, aiheuttaisi se varmasti laajalle leviävän kultakuumeen, ja jos taas ilmoitettaisiin sen sisältävän esimerkiksi uraania tai radiumia, seuraisi siitä varmasti kansainvälisiä selkkauksia. Sitten askarrutti mieliä vielä kysymykset atomin rakenteesta ja neutroneista. Koetettiin etsiä käsiin kirjallisuutta, joka valaisisi näitä kysymyksiä, mutta siinäkin oli va-

rovaisuus tarpeen, sillä jos tieto siitä, että he tutkivat atomikysymyksiä, voisi saada jonkun vainuamaan jotakin. Joskus väsyneinä ollessaan he saivat jonkinlaisen vakoilijakammon, mutta sitten he taas nauroivat moisille hassutuksille. Pahinta oli, että toverikunnan suuri iltama, jonka tulot käytettäisiin varattomien ylioppilaskokelaiden hyväksi, oli määrätty juuri seuraavaksi lauantaiksi ja heidän piti esiintyä sekä kuorossa että näytelmäkappaleessa ja tämän he olivat innoissaan unohtaneet ollessaan sedän luona. Mieli paloi takaisin Säikkään, mutta velvollisuudet oli myös täytettävä. Säikkään oli vaikeaa viedä sanaa ja toiselta puolen he eivät voineet jäädä iltamasta pois. Onneksi tuli heidän soutajansa Kalle sattumalta kaupunkiin ja pistäytyi Joukon kotona, mutta hänen äitinsä tunsi pulman ja sopi Kallen kanssa, että hän veisi sedälle sanan, että pojat saapuisivat sunnuntaina 8:n aikaan veneelle ja että Kalle tulisi silloin vastaan. Näin oli pulma ratkaistu, vaikka haikein mielin pojat ajattelivat, ettei metsästyksestä tulisi mitään kalastuksesta puhumattakaan, mutta tärkeintä olisi saada sedältä toimintaohjeet ja tyydyttää uteliaisuutensa analyysituloksista. Oli muuten ihmeellistä, että Silber ei ol-

lut heistä paljon tietääksensä. Koko luokka tiesi, että John oli ampunut ketun ja siten hän nautti koko viikon eräänlaista kunnioitusta luokalla. Sitäpaitsi valmistautui hän huolellisesti osiinsa tulevassa juhlassa. Tiedettiin jonkinlaisena salaisuutena, että hän oli saanut »smokin», missä esiintyisi ja niittäisi laakereita tanssilattialla.

Iltamat onnistuivat hyvin, ja ystävämmeikin antautuivat täysin siemauksin nauttimaan juhlatunnelmasta. Maija oli vetonumero lattialla. Hänestä kilpailivat kaikki parhaat tanssijat — Jouko ja John mukaanluettuina. Heikkiä ei tanssi huvittanut. Hän seisoi poikajoukossa ovensuussa ja keskusteli mieluumin. Tällöin hän sattumalta kuuli, Maijan ja Johnin tanssiessa ohitse, Johnin kysyvän mahtaisivatko Jouko ja Heikki mennä Säikkään huomenna. Maijan vastausta hän ei kyennyt kuulemaan. Hän puolestaan sai sen vaikutelman, että John ainakin lähtisi, ja silloin oli syytä olettaa, että jotakin oli tekeillä. Tavattuuan Joukon ehdotti hän poislähtöä, jotta aamulla voitaisiin virkein voimin alkaa työt. Hiukan kaihoisesti vilkaisten tanssilattialle Jouko lähti mukaan. Nyt olivat tärkeät asiat kysymyksessä, ja silloin täytyi muiden

väistyä.

Setä oli rannassa vastassa. — Hän näytti kalpealta, mutta iloiselta. Poskipäissä hehkuvat punaiset täplät vain osoittivat hermostunutta kiihtymystä. Annettuaan Kallelle soutupalkkion ja otettuaan kumpaa-kin poikaa käsipuolesta — osittain tukea saadakseen ja osittain voidakseen keskustella hiljempää — hän aloitti, heti kun Kalle oli jäänyt kuulomatkan ulkopuolelle:

— Asia on selvä! Malmi on sangen korkeaprosenttista uraania. Siinä on sitäpaitsi lyijyä ja kultaa — lyijyä eniten. Hiukan jälkiä radiumista on luonnollisesti. Uraani on tärkein meidän tarkoituksiimme ja luulen, ettei kultaan tarvitse kiinnittää mitään huomiota toistaiseksi, vaikka sitä onkin 12 g tonnia kohti tässä näytteessä. Kultapitoisuus voi vaihdella paljon, ja malmia täytyisi analysoida hyvin suuri määrä, ennenkuin saisimme selvää keskimääräisestä pitoisuudesta. Valtaus tehdään lyijyn merkeissä — silloin se menee melkein huomiotta, vaikka aivan ilman huomiota sekään ei jää, sillä teollisuutemme tarvitsee lyijyä ja sitä on Suomessa hyvin vähän. Mutta meidän on toimittava nopeasti, sillä tutkimusvaiheeseen saa

käyttää muistaakseni vain vuoden päivät — minulla ei ole kaivoslakeja täällä. — Ja tutkimusvaiheen aikana on meidän saatava keksintöni käytäntöön.

Taavalla oli kahvit valmiina, vieläpä pari keitettyä munaa mieheen, leipää, voita, suolalohta ja puuroa. Setä ehdotti parin tunnin jäniksenajoa, jonka jälkeen vielä ehdittäisiin sopia työsuunnitelmasta. Tällöin muisti Heikki kuulemansa tanssiaiseskustelun ja kertoi sedälle. Setä mietti hetken ja ehdotti, että lähetettäisiin Kalle sinne kalliolle salametsästäjiä silmällä pitämään ja häneltä saataisiin sitten tietää onko jotakin pelättävissä. Lähdettiin metsälle, mutta päinvastaiseen suuntaan kaivoksesta. Matkalla poikettiin Kallen kotiin ja annettiin hänelle tarpeelliset ohjeet. Setä ei jaksanut kävellä maastossa ja hän jättäytyi eräälle metsätielle kehoittaen poikia kiertämään läheisen suon. Siinä varmasti asusti joku metsäjänis. Suon syrjästä nousi rymisten metso siivilleen, ja Jouko ennätti ampua juuri ennenkuin se pääsi kuusikon suojaan. Kuului kumea tömähdys, mutta putoamispaikkaa ei näkynyt. Hetkisen etsiskelyään Heikki löysi sen mättäiden välistä. Komea saalis! Ja lisäksi lennosta saatu nopealla laukauksella! Saa-

lista ihaillessaan pojat tuskin huomasivatkaan ajon alkaneen. Hetken kuluttua he seisoivat silmä kovana kumpikin tahollaan. Jänis käväisi välillä sedän luona, joka heikosti hymyillen antoi sen mennä ohi — olihan hänellä suuremmat saaliit kierroksessa. Ehdotus metsästyksestä oli hänen puoleltaan tapahtunut vain poikien vuoksi ja myös siksi, että pojat helpommin pääsivät kotoaan »hyödylliseen» metsästyksen kuin puuhailemaan »omituisen» erakon kanssa. — Hetken kuluttua kuuluikin laukaus ja Heikin railakas huuto. Sitten olikin aika palata takaisin. — Istuttiin sedän tupanurkkauksessa ja setä alkoi:

— Olen tuuminut, että rakennamme atomienergialla käyvän pikamoottoriveneen — eräänlaisen hydroplaanin. Näytämme sitä amerikkalaisille teollisuusmiehille tai viranomaisille ja myymme keksinnön heille. Jos myymme sen muille, tehdään malmistamme varmasti pommeja, ja silloin sortuu unelmani rauhanomaisesta atomienergian käytöstä. Amerikalla lienee atomipommeja tarpeeksi.

— Missä muodossa energia saadaan noista atomeista? — kysyi Heikki.

— Lämpöenergiana. Kun annamme yhdensuun-

taistetun neutronivirran kohdata malmikappaletta, alkaa se hehkua sangen voimakkaasti. Olen tehnyt jo pienen kokeen. Optillisella pyrometrilla sain osapuilleen määrättyksi jo lämpötilankin. Se oli 1400° C. Jos annamme tuollaisen lyijykynänvahvuisen puikon, jonka keskellä on kappale keksimääni neutronilähtettäjä, hehkua, jatkuu hehkuminen hyvin pitkiä aikoja. Jos suljemme puikon esimerkiksi moottorisylinterin yläosaan ja annamme puikolle tipahtaa pisaran vettä, höyristyy se silmänräpäyksessä ja höyry kuumenee ja laajenee räjähdysmäisesti, joten se tekee työtä aivankuin bensiini-ilmaseos syttyessään moottorissa. Tästä on vielä se etu, että tavallinen nelitahtimoottori toimii tällöin kaksitahtisena, joten pienellä koneella saadaan suuri teho aikaan. Hehkukappaleen suuruus on vain laskettava sellaiseksi, että vesipisara todella käyttää jokseenkin tarkkaan siinä kerrallaan olevan lämpömäärän, muuten kone kuumenee liikaa. Tietysti vesipisaran on myös oltava tarkoin määräsuuruinen, sillä muuten voi paine tulla hyvin vaihtelevaksi, jopa vaaralliseksikin.

Samassa saapui Kalle ja ilmoitti, että pari herrasmiehen näköistä miestä liikuskeili kalliolla, ja oli niillä

mukana joitakin kojeita, mutta kun ei näkynyt pyssyjä tai koiria, ei hän puhunut mitään. Katsoi kuitenkin viisaimmaksi ilmoittaa asiasta. Setä pani pari seteliä Kallen kouraan ja kiitti tiedoista, ja Kallen lähdettyä sanoi hän:

— Silberin pojalla lienee ollut jo viime sunnuntaina vihiä asiasta. Jos hän joskus on metsästellyt siellä, on hän voinut helpostikin huomata magneettisen anomalian — tietysti sellaisella herraspojalla on kompassi metsästysvehkeittensä joukossa. Luulen, että hän oli siellä yhtä paljon malmin kuin riistankin takia ja pettymyksekseen tapasi teidät. Nyt ovat hyvät neuvot kalliit, ennenkuin ehtivät jättää valtausanomuksen nimismiehelle. Minulla on jo valmiiksi veistetyt paalut. Saatte viedä ne paikoille, jotka olen merkinnyt karttaan, ja minä lähden suoraan nimismiehen luo. Onneksi nimismies asuu rannalla, joten voin helposti päästä sinne perämoottorilla. Minulla on sellainen ja ajolupa myös mikä minulle on myönnetty tuon jalkani takia. Otan toisen kartan mukaan, ja te ehditte kyllä lyödä paalut ennenkuin olen perillä.

Pojat olivat intoa täynnä. Nyt heitä ensi kerran todelta tarvittiin. Se malmisuonen löytö oli ollut puh-

das sattuma. Pyssyt otettiin varalta mukaan, paalut ja kirves siirrettiin veneeseen ja kokka kohisi, kun pojat soutivat »kaivostaan» kohti. Pian kuului moottorin säksätys. Setä oli lähtenyt. Kohta takoivat pojat paalujaan maahan ja kantoivat vielä kivistä kiviröykkiön kunkin paalun tueksi. Vasta viimeistä pystytettäessä tulivat Silberit — isä ja poika — saapuville maireasti hymyillen.

— Kanatarhan kulmapaaluja kos nuoret herrat täällä iskevät keskellä metsää — kysyi konsuli Silber.

— Vähän sinne päin, myönteli Jouko lisäten: — Herrat lienevät vähän samoilla asioilla, koska ei näy olevan edes pyssyjä mukana.

— Ihailimme täällä vähän näköaloja ja katselemme mahdollisia huvilanpaikkoja. Joudammepa jo lähtemäänkin.

Pojat tekevät myös lähtöä, hyvästelevät ja painuvat metsään, mutta jäävät varalta kuitenkin läheisen metsikön taa. Hetken kuluttua ilmestyykin John Silber näkyviin lähestyen paalua. Heikki laukaisee pyssynsä puiden latvoja kohti, jolloin Silber on etsivinä maasta jotakin ja palaa itseksensä mutisten omalle suunnalleen. Odotettuaan vielä vähän aikaa

aikovat pojat jo palata veneelleen, kun kannaksen itäpuolelta kuuluu lähenevä moottorin ääni, ja vähän ajan kuluttua ilmestyy nimismies näkyviin taluttaen setää.

— Kunnan työ, pojat! — huudahtaa hän kättä lyöden. — Merkitsen paaluihin omankin nimeni todistajaksi. Silloin voitte turvallisesti pitää löytönne, vai mitä? Näyttäkääpä näyte! — Vaikka eihän se välttämättöytä ole. Onhan Jonnilla pieni sirunen mukanaan.

— Onhan malmeissa tavallisesti muitakin aineita mukana, ja kaipa ne muutkin samalla ovat turvatut, sanoi setä.

— Tietysti, myönteli nimismies.

Setä kutsui nimismiehen päivälliselle, ja pojat lähtivät soutamaan sedän ja nimismiehen kiertäessä Säikän ympäri. Nimismies lähti kuitenkin heti takaisin Kallen kyyditessä perämoottorilla, ja niinpä oli sedällä vielä tilaisuus antaa lähempiä toimintaohjeita. Oli hankittava työkaluja, piirustustarpeita, sähköjohdot, akkumalaattori ja teetettävä suurikokoinen kipinäinduktori. Kaikkea ei varmastikaan saataisi seuraavaksi sunnuntaiksi, mutta oli koetettava hankkia niin paljon kuin suinkin. Setä ilmoitti, että hänellä on

erinomainen pikamoottori — valmistunut juuri ennen sotaa — ja sen hän uhraisi kokeisiin.

Pojat saapuivat iloisina kotiin. Nyt heille oli uskottu tehtävä ja olivathan he neuvokkuudellaan ilmeisesti pelastaneet »kaivoksen». Aika kului kuin siivillä. Iltapäivin heillä oli asioita eri liikkeisiin, ja kaikki merkittiin sedän tiliin. Siinä ei ollutkaan mitään ihmeteltävää, sillä tilailihan hän laboratorioonsa milloin mitäkin. Seuraava lauantai olikin ilmeisesti viimeinen, jolloin he voivat ajaa pyörillä Säikkään — myöhemmin olisi turvauduttava suksiin. Iltaisin istuivat he pohtimassa sedän kertomia teknillisiä seikoja. Setähän oli maininnut asioita vain aivan ylimalkaisesti puuttumatta yksityiskohtiin. Eräänä päivänä aloitti Jouko keskustelun:

— Setä sanoi malmipuikon kuumenevan 1400°:een asti. Miten se on mahdollista — Senhän täytyy sulaa jo paljon alemmassa lämpötilassa. Kultakaan ei siedä kuin tuhatkunta astetta sulaakseen ja lyijy sulaa jo parissa sadassa.

— Aineen täytyy tietysti olla jossakin putkessa, mutta en ainakaan tässä keksi mitään muuta kuin platinan, joka kestäisi sellaista kuumuutta.

— Onhan niitä erilaisia kivilajeja ja kvartsi varmasti on sellainen, mutta siitä on vaikea tehdä mitään putkea. Ja sitten on vielä asia, jota täytyy tiedustella. Nimittäin malmeissahan on paljon epämetalleja, kuten rikkiä, fosforia, arsenikkia ym. jotka kuumennettaessa haihtuvat ja muodostavat veden kanssa happoja, jotka varmasti syövyttäisivät moottorin koneiston pilalle. Tietysti setä on tutkinut kaikki ja osaa ne meille selittää. Mutta kaikki tieto tulee aikaan ja ehkä hän tarkoituksellisestikin antaa meidän pohtia asioita, jotta sitten helpommin ymmärrämme ja muistamme.

— Sitten se moottorikysymys. Setähän sanoi, että tavallinen nelitahtimoottori muuttuisi kaksitahtiseksi käyttämällä atomienergiaa. Sinä, joka olet joskus rustaillut moottorien kanssa, voinet sen helposti selittää.

— Luulisin ymmärtäväni asian. Nelitahtimoottorin toiminnassa on, kuten nimestäkin huomaa, neljä vaihetta. Ensiksi mäntä vetää sylinteriin bensiini-ilmakeksen; tätä nimitetään täyttymisvaiheeksi. Sitten mäntä palatessaan alkuasentoonsa puristaa tämän palavan seoksen pieneen tilaan, ja tätä nimi-

tetään puristusvaiheeksi. Silloin sytyttää sähkökipinä seoksen, joka kaasuuntuu ja painaa männän taas toiseen ääriasentoonsa. Vaihetta nimitetään työvaiheeksi. Sitten on jäljellä tyhjentyminenvaihe, jolloin mäntä työntää palaneen kaasun pois sylinteristä. Siis neljä vaihetta. Vauhtipyörä saa jatkuvaisuudellaan aikaan sen, että mäntä todella suorittaa nämä liikkeet, vaikka se saakin varsinaista liike-energiaa vain työvaiheen aikana. — Nyt, kun käytetään atomienergiaa, on tilanne toinen. Ajatellaan, että mäntä on esimerkiksi yläasennossaan ja sen yläpuolella on tuo kuuma malmipuikko. Kun siihen tipahtaa pisara vettä, kaasuuntuu se heti ja painaa männän alas. Siis työvaihe. Männän palatessa taas alkuasentoonsa tyhjentää se käytetyn höyryn pois, joten se on tyhjennysvaihe. Mitään muita ei ole. Venttiilien avaamisen ja sulkeutumisen täytyy vain tapahtua vastaavassa tahdissa, mutta se on helppo järjestää.

— Yksinkertainen juttuhan se olikin, ja olisihan minunkin pitänyt se ilman muuta ymmärtää, mutta kun en koskaan ole käyttänyt moottoria, niin en ruvennut sitä sen enempää pohtimaan. — Mutta miten selität — mennäkseni toiseen asiaan — sen, ettei Sil-

ber ole ollut »jaloillaankaan», vaikka he olivat varkain tutkimassa sedän maita.

— Ei siinä ollut mitään väärää. Heillä oli aivan täysi oikeus etsiä — ja vallatakin alue, jos vain olisivat ehtineet sen tehdä. Meidän täytyy vain toivoa, etteivät he huomaa sitä ketun koloa. Jos he saavat käsiinsä pienenkin malminäytteen, voi siitä olla kohtalokkaat seuraukset. Malmia on haettava sieltä täysin salaa ja jälkiä jättämättä. Heidät täytyy saattaa siihen käsitykseen, ettei malmia talven kuluessa voida saattaa päivänvaloon, vaan on sitä varten suoritettava porauksia.

Heikin isoisä oli ollut innokas maaliinampuja ja niittänyt laakereita ja palkintoja aikana ennen edellistä maailmansotaa, jolloin käytettiin lyijyluoteja. Aseet oli aikanaan myyty, mutta Heikki oli löytänyt vintiltä suuren määrän valmiita luoteja ja harkon lyijyä. Tästä lyijystä hän oli myynyt osan luokkatoverilleen Leo Laineelle. Eräänä päivänä tuli Leo riemuisaan Heikin luo sanoen:

— Ajatteles! Minun piti ostaa »paukkuja» ja otin vastikelyijyksi sinulta saamani möhkäleen. Matkalla tapasin Johnin, ja kuinka siinä juttellessani tulin mai-

ninneeksi saaneeni sinulta lyijyä. Hän innostui heti ja vei minut kotiinsa kahville. Siellä hän vaati minua näyttämään lyijyä, jota hän raaputteli kynäveitsellään ja tarjosi minulle tuhat markkaa tuosta parin kilon möhkäleestä. Jätin paukut ostamatta ja möin hänelle lyijyn, — Mitähän se arvelee siinä olevan?

Lauantaina ystävämme ajoivat taas Säikkään rän-täsateessa ja sohjuisella tiellä. Metsään menoa tuskin voi ajatella ja kalastustakaan ei kannattanut enää yrittää. Viluisina ja märkinä he saapuivat perille ja saivat heti kuumaa kahvia ja vähän kuivaa päälleen.

— Keskustelemme ensin ja sitten luemme pitkästä aikaa vähän matematiikkaa, sanoi setä.

Pojat kertoivat ymmärtävänsä atomimoottorin ainakin periaatteessa, mutta eivät sitä, miten malmi-puikko voi sulamatta kestää niin korkeaa lämpötilaa — taikka jos se on jossakin putkessa, miten sellainen putki voitaisiin aikaansaada. Myöskin halusivat he kuulla, miten epämetallien muodostamista hapoista voitaisiin päästä.

— Kaikkia näitä kysymyksiä oletinkin teidän teke-vän. Selostan hiukan laajemmaltakin asiaa nyt, kun sitä olette itse miettineet. — Onhan selvää, että pää-

osa malmista sulaa, ja se onkin välttämätöntä, sillä silloin haihtuvat kaikki happoja muodostavat aineet. Sulattaminen täytyy sitäpaitsi suorittaa jo ennakolta vieläpä hiilen kera, jotta mitkään aineet eivät hapettuisi. Sulattaminen suoritetaan luonnollisesti neutronipommituksella. Sula malmi valetaan sitten kantaaliputkiin. — Kanthaali on eräs metalliseos, joka kestää sulamatta 1600° lämpötilan. Putkeen on tietysti jätettävä jonkun verran laajentumistilaa malmi-putkelle. Pahinta on tietysti se, että puikon keskiosa on lämpö-eristettävä päistä, sillä neutroneja lähettyvä aine ei siedä aivan niin korkeaa lämpötilaa. Sitäpaitsi on tuo keskiosa varustettava vesijäähdytyksellä. Keksimäni aine, josta neutroneja saadaan, on kiteinen ja koska neutronit lähtevät määrättyissä kidesuunnissa, on yksi keksinnön perusajatuksista se, että saadaan aine kiteytymään niin, että kidepinnat ovat samansuuntaisia. Toinen perusajatus on se, että neutronit saadaan singotuksi »taskuistaan» hyvin nopean värähdysliikkeen avulla, ja se saadaan aikaan kipiinäinduktorilla.

Ilta kului suunnitteluissa ja töissä, ja seuraavan päivän ohjelma jätettiin sääsuhteista riippuvaksi. Aa-

mulla oli täysi lumipyry, ja setä ehdotti, että käytettäisiin tilaisuutta malmin kuljetukseen, koska lumi peittäisi jäljet. Niin tehtiinkin. Hongan runko vieritettiin sivuun, ja vuorotellen kävivät pojat murtamassa malmia hakuillaan ja kantoivat veneelle. Räjähdysaineita ei uskallettu käyttää, sillä se olisi voinut herättää liiaksi huomiota. Muutamia kymmeniä kiloja saatiin kuitenkin irti, ja se kyllä riittäisi toistaiseksi. Lopuksi vieritettiin honka paikoilleen ja tasoitettiin lumi kuusenhavuluudalla. Veneelle palatessaan huomasiivat pojat uuden pylvään maastossa, mitä he lumisateen tähden eivät olleet aikaisemmin havainneet, ja merkeistä päättäen olivat Silberit tehneet valtauksen aivan heidän valtauksensa viereen. — Malmi sijoitettiin tyhjään kellariin, ja sitten kun vaatteita oli vähän harjattu, mentiin sedän juttusille. Pojat kertoivat huomioistaan ja myöskin, miten John Silber oli ostanut Leo Laineelta lyijymöhkäleen. Setä räjähti nauruun.

— Uusi valtaus on ilmeisesti Silberin, mutta siitä ei ole vaaraa. Kiersin valtauksemme Kallen tukemana ja tutkin inklinatio-kompassilla. Se näyttää koko ajan meidän alueemme sisään päin. Tavallinen kompassi kyllä antaa huomattavan poikkeuksen ulkopuolella-

kin, mutta sillä kohdalla ei ole vuoressa mitään. Suotta he kuluttavat rahojaan timanttikairauksiin ym., mitään he takuulla eivät löydä, paitsi jos huomaa-
vat meidän ketunluolamme ja käyvät varkaissa. Siitäkään ei ole pelkoa niin kauan kuin he luulevat kysymyksessä olevan vain lyijyesiintymän. Olipa oikein hyvä, että ostivat sen lyijymöhkäleen. Sen aikaisissa luodeissa käytettiin lyijyn seassa jonkinverran tinaa ja antimonia kovetusaineina, ja kun he teettävät analyysin siitä, ovat he vakuuttuneita, että se todellakin on meidän malmistamme saatua. Mutta jos he kuulevat jotakin todellisesta löydöstämme, voi kaikki olla menetettyä. — Talven saamme mielestäni olla rauhassa, mutta keväällä voivat vaikeudet alkaa, kun kokeilemme moottorilla. Toivoakseni olemme jo silloin saaneet sellaisen etumatkan, että vaara on vältetty. — Nyt saatte piirustusteni mukaan teettää muutamia osia ja sitten talven mittaan rakennamme moottorin yhteisin voimin.

— Entä miten viemme sen Amerikkaan, kysyi Heikki.

— Me ajamme sillä valtameren yli, sanoa täräytti sitä poikien suureksi hämmästykseksi.

3.

Talvi kului poikain käydessä vain joka toinen sunnuntai Säikässä ja vene valmistui valmistumistaan. Varusteita hankittiin, ja vihdoin toukokuussa oli pika-kiitäjä valmiina Säikän suuressa venevajassa. Koeajo päätettiin suorittaa vasta vähää ennen kevättutkintoa, jotta ilmitulon vaara olisi vähäisempi, ja matka päätettiin tehdä heti kun koulu oli loppunut.

Koitti vihdoin kauan odotettu koepäivä. Pojat olivat jo aikaisin iltapäivällä Säikässä ja tutkivat huolellisesti sedän kanssa venettä. Sen pohjaan oli kiinnitetty ruostumattomasta teräksestä tehdyt ohuet sukset, jotka olivat joustavilla kiinnikkeillä kiinnitetty pikamoottoriin ja joitten varaan veneen piti nousta vauhdin kiihdyttyä riittävän lujaksi. Sitten siihen oli hankittu L-vesilaite, jossa merivedestä saatiin juomavettä ja »polttoainetta» moottoriin. Kajuutan yli voitiin vetää perään saakka ulottuva, vedenpitävä »kuomu» ja maalaus oli täydellinen sotamaalaus. Kansi oli vihertävä ja siinä oli valkoisia pyöreitä läiskiiä, sivut olivat vesirajan yläpuolelta harmaat ja vesirajan alapuolinen osa oli hohtavan valkoinen. — Illan hämär-

tyessä lähdettiin liikkeelle. Muutamassa sekunnissa oli alus jo kohonnut suksien varaan. — Alkustartissa tuntunut tärinä muuttui vain heikoksi hyrinäksi, kun nopeus oli saavuttanut lopullisen rajansa ja veden pinta sai vain heikkoja väreitä suksien liukuessa sitä pitkin, Kierrettiin penikulman päässä oleva saari ja tultiin lähtökohtaan takaisin, jolloin Jouko otti ajan, ja setä katkaisi sähkövirran. Vene jatkoi kuitenkin kulkuaan muutaman minuutin, ennenkuin kone lakkasi käymästä. Setä oli ohjannut tällöin laajaa ympyrää, joten ei jouduttu kovin kauas lähtökohdasta koneen pysähtyessä. Vene soudettiin rantaan äänettömyyden vallitessa, hinattiin venevajaan ja lähdettiin sisään pohtimaan tuloksia. Nopeus oli suurempi kuin oli osattu odottaa — 870 kilometriä tunnissa, joten se ylitti parhaimpienkin lentokoneiden nopeuden. Ainoa, joka tuotti jonkinlaisen pettymyksen, oli se, että kone ei lakannut heti käymästä, kun virta katkaistiin. Sen olisi tietysti saanut lakkaamaan sulkemalla vesihanan, mutta kuumuus sylintereissä olisi kohonnut liikaa.

Seuraavan päivän lehdet puhuivat aavelaivasta, joka oli kierrellyt järvellä, Kukaan ei ollut nähnyt mi-

tään varmaa, mutta ääni oli kuulunut ja veteen oli jäänyt jonkinlainen »vana» menijän jäljiltä. Setä oli seuraavaksi yöksi siirtänyt kenttäsängyn venevajaan ja oli ottanut Hilun mukaansa »herätyskelloksi», jos jotakin sattuisi. Hän oli arvannut Silberin ainoaksi, joka voisi tehdä joitakin johtopäätöksiä aavelaivasta, ja tämä kiinnostaisi Silberia joka tapauksessa — aavisti hän jotakin sen käyttövoimasta tai ei. Vähän jälkeen puolenyön setä heräsi heikkoon murinaan. Hän kuuli lähestyvää moottorin ääntä, joka kuitenkin pian taukosi. Sitten kuului airojen loisketta jonkin aikaa ja hetkisen kuluttua hiipiviä askelia vajan ympäriltä. Silloin alkoi Hilu vimmatusti haukkua. Sedän huutoon »kuka siellä» ei tullut vastausta. Kuului vain poistuvien askelten ääntä ja hetken kuluttua airojen loisketta. Vene oli jo peittynyt heikkoon usvaan, ennenkuin setä ennätti paikalle. Oli selvää, että Silberit tulisivat pitämään tarkoin silmällä veneen lähtöä ja koettaisivat tavalla millä tahansa anastaa keksinnön, jos vain jotenkin pääsisivät siihen käsiksi.

Heti, kun kevättutkinto oli päättynyt, lähtivät pojat Säikkään. Matkan piti alkaa seuraavana päivänä, ja setä oli järjestänyt kaikki kuntoon. Pojat saivat tar-

kat tiedot kaikista yksityiskohdista, ja kaikki oli todella järjestetty erittäin huolellisesti pienintäkin piirtoa myöten. Vene »purjehti» Suomen tunnetuimman purjehdusseuran »lipun alla». Molemmilla tovereilla oli Ruotsin passi taskussaan — siellä piti hankkia viimeiset varusteet — ja loppumatka oli päätetty suorittaa »pimeästi», sillä mitään muita mahdollisuuksia ei ollut. Illalla sai setä kuumetta, ja Kallen hakema lääkäri kielsi ehdottomasti kaiken ulkonaolon ainakin pari viikoksi. Setä ei saanut tehdä mitään, ja ennen kaikkea tuli hänen saada olla täydessä rauhassa. — Pojat ehdottivat, että he lähtisivät kahden, mutta setä ei halunnut kuullakaan sellaisesta. Kesken keskustelua astui konsuli Silber huoneeseen.

— Tulen tarjoamaan sopimusta. Myönnän, että olen koettanut vakoilla teitä, mutta emmekö voisi sopia asiasta täysin liikemiesmäisesti. Määrätkää summa, ja ellei se ole aivan tähtitieteellinen, maksan sen. Aavistan, mistä on kysymys, ja minun takanani on mahtavia ja vaikutusvaltaisia henkilöitä sekä rajattomasti rahaa käytettävänä.

— Kuten näette, olen sairas. En voi nyt keskustella mistään, ja lääkäri on kieltänyt kaiken, mikä kiihoit-

taa hermojani. Sentähden pyydän teitä poistumaan.

— Hyvä! Mutta tulen takaisin vielä ja sentähden sanon: näkemiin. — Kohteliaasti kumartaen Silber lähti.

— Arpa on heitetty, pojat! Jos haluatte lähteä, en kiellä sitä, mutta muistakaa kaikki ohjeet ja — Jumala kansanne!

4.

Suuri seikkailu alkoi. Iltapäivällä oli kaikki kunnossa. Heikki toimi aluksi konemestarina, ja Jouko istui peräsimeen, edessään kartta ja kompassi sekä oivallinen prismakiikari. Kun »Aave» — se nimi oli kiitäjälle annettu — oli lähtenyt, nousi läheisen niemen takaa lentokone ilmoille.

— Nyt tuli kilpajuoksu, sanoi Jouko, joka ensin huomasi koneen. — Mutta koetetaan karistaa se kantapäältä ja eksyttää, kunhan päästään saarten suojaan.

Lentokone tosin jäi nopeudessa, mutta se voi nähdä sangen kauaksi, ja sentähden oli tehtävä mutkia saarten takana ja ajettava lähellä rantaa, joten Aave ei metsäistä rantaa vasten näkynyt. Kone olikin hävinnyt näköpiiristä Aaveen ajaessa mereen laskevaan jokeen. Siinä ajettiin vain kahdella sylinterillä — neljän käydessä tyhjillään, ja tarpeen tullen voitiin näillä neljällä jarruttaakin, kun venttiilit suljettiin. Vauhti myötävirtaan oli kuitenkin melkoinen ja niin suuri, että koskissa tuskin huomasi nopeuden lisääntyvän. Alus ui pinnalla — ei siis noussut suksien

varaan — ja nousi hyvin tyrskyissä, joten matka sujui hyvin. Etukäteen oli setä sopinut matkan varrella olevien tehdaslaitosten kanssa, että hänen »kilpave-neensä» vedettäisiin telaratoja pitkin patojen ohi, joten padot aiheuttivat vain puolen tunnin ajanhukan kukin. Iltahämärissä liukui Aave merelle. Kone täytyi pysähdyttää hetkeksi, jotta kaikki sylinterit saataisiin kuntoon. Samalla syötiin pari voileipää ja juotiin kuppi kahvia. Pojat olivat ensi kertaa merellä, ja tuntuipa juhlalliselta silmätä rannatonta ulappaa, jolla valko-päiset aallot vyöryivät.

Merikortit otettiin esille, samoin kompassi, ja nyt joutuivat pojat ensi kerran todella »navigeeraamaan» — setä oli heille selittänyt alkeet, ja ainakaan tämä lyhyt matka ei tulisi tuottamaan vaikeuksia. Pian hyrisi kone ja kevyesti hypähdellen aallolta toiselle kiiti Aave todella nimensä veroisena päämääräänsä kohden. Ilman seikkailuita päästiinkin pitkän vuonomaisen lahden suulle, jonka perukassa Ruotsin kaunis pääkaupunki sijaitsee. Täällä pysäytettiin kone ja ajettiin vain kahdella sylinterillä eteenpäin, jotta ei olisi herätetty turhaa huomiota. Iltamyöhällä saavuttiin sedän neuvoman purjehdusseuran satamaan, jossa uninen

vartija otti veneen vastaan, ja ensimmäisen yön pojat viettivät Aaveessa.

5.

Kun tullimuodollisuudet oli selvitetty ja käväisty lähetystössä passeja näyttämässä, asteli kaksi rahatonta, mutta hilpeää poikaa pitkin Tukholman katuja. Päämääränä heillä oli etsiä käsiinsä eräs sedan tuttava, jonka piti saattaa matkamiestemme rahaasiat kuntoon ja avustaa heitä kaikkien vielä puuttuvien varustusten hankinnassa. M. Anderssonin osoite heillä oli, ja Tukholman kartta, jonka mukaan he lähtivät etsiskelylle. Matka edistyi kuitenkin hitaasti — niin paljon nähtävää kaikkialla oli. Joka paikassa oli tavaroita niin paljon, ettei olisi luullut sellaista mahdolliseksi. Makeiskauppojen ja konditoriojen akkunat olivat tulvillaan mitä ihanimpia herkkuja suklaamakeisista aina hienoimpiin leivoksiin ja kakkuihin asti, jollaisia ystävämme eivät milloinkaan olleet nähneet, ja entäs muut kaupat! Kankaita, kenkiä, pukuja, kelloja, kameroita ym. Kääntyessään Kungsgatanille eräältä kapealta sivukadulta olivat he törmätä — Maijaan. — Hämmästys ja ilo oli molemminpuolinen, ja kun ensi hämmästys oli vähän vaimennut, sanoi Maija:

— Ja nyt mennään kahville — saatte kertoa tarkemmin tulostanne ja sitten minä lähden oppaaksenne. Olen jo kolmatta kertaa täällä ja tunnen kaupungin melko hyvin.

— Sopii hyvin — etenkin kun emme vielä ole syöneet mitään muuta kuin pari eväsvoileipää, mutta meillä ei vielä ole äyriäkään rahaa, sanoi Jouko — niin että jos annat meille vähän »luottoa», olemme kiitollisia.

— Minullakaan ei ole mukanani kuin pari kruunua, mutta se riittää. Luottoa ette saa, sillä minä haluan tarjota.

Pian istuttiin viihtyisässä konditoriassa ja saatiin pöytään kahvia ja leivoksia. Juttu alkoi luistaa. Maija oli saapunut Tukholmaan edellisenä päivänä. Hän oli lähtenyt suoraan tutkintopäivän iltana laivalla Turusta. Luvattuaan ehdottoman vaitiolon sai hän kuulla poikien tarinan atomilaitetta lukuunottamatta, ja kun hän kuuli, että ystävykset lähtevät Atlantin yli pienellä moottoriveneellä, jäi hän hetkeksi täysin sannattomaksi. Kyynel herahti hänen poskelleen, ja hän kiirehti etsimään nenäliinaa käsilaukustaan Lopulta hän sanoi:

— Se on suurenmoisinta, mitä koskaan olen kuul-
lut! Antakaa minun auttaa teitä kaikessa hankinnas-
sa — väitän, että ainakin eväät osaan hankkia parem-
min kuin kumpikaan teistä! Ehkäpä osaan muuten-
kin auttaa — ainakin osaan opastaa ja tiedän, mistä
mitäkin saa ja mistä saa halvalla. Ostelen itsellenikin
yhtä ja toista. Minulla ei ole paljon kruunuja, joten
omat ostokseni supistuvat sangen vähiin, vaikka ai-
onkin elää täällä vain puurolla ja kahvilla ja viedä ko-
tiin kaiken, mitä saan irti.

Maija osasi ruotsia hyvin — pojat vain sen verran,
kuin olivat koulussa oppineet — ja jo senkin tähden
oli Maijan mukaan tulo tärkeää. — Andersson otti kol-
mikön ystävällisesti vastaan ja antoi heille sata kruu-
nua elämiseen ja suosituskirjeet muutamiin suurliik-
keisiin, joista tavaraa saatiin ostaa hänen laskuunsa.
Kun päästiin kadulle, sanoi Heikki:

— Ensi töiksemme menemme syömään kunnol-
lisesti. Mielestäni me teemme viisaimmin, jos Mai-
ja saa olla meidän vieraanamme kaikilla aterioilla ja
hän vuorostaan ottaa johdon, kun lähdemme asioille.

— Suostun! — Ja koska te nyt olette rikkaita, saatte
ensiksi tarjota lounaan Brända Tomten’issa Sturepla-

nilla. Se on sellainen viihtyisä taiteilijaravintola, jonka seinillä on arvokasta taidetta ja ruoka ensiluokkaista.

Ateria olikin suurenmoinen — leikkeleitä ja kyljyksiä, ja palan painikkeena tummaa portteria — sekä syötiin äänettömyyden vallitessa. Herkullisilla kastikkeilla varustetut ja kauniisti erilaisilla salaateilla koristetut kylmät ruokalajit hummereineen, katko-rapeineen, lohineen ja poronkielineen olivat jo sulaa nälkäisten silmäparien niitä katsellessa. Kun rasvaa tihkuvat porsaankylykset oli syöty, sanoi Heikki:

— Nyt en jaksa lähteä minnekään ilman kupillista hyvää kahvia — tämä ruoka on niin täyttävää, ettei sitä sota-ajan ruokiin tottunut suomalainen jaksa millään sulattaa.

Kahvi saatiin ja sitten lähdettiin ostoksille. — Ensin ostettiin Aaveeseen kaikki turvallisuusvarusteet mukana olleen listan mukaan. Siten jouduttiin hankkimaan pieni perämoottori, joka tarpeen vaatiessa voitiin kiinnittää Aaveen perälautaan ja luonnollisesti muutama gallona bensiiniä, kumivene airoineen ja vesisäiliöineen, purjekankainen »ajoankkuri», pieni radiolähetin lyhytaaltoja varten, matkaradio, voi-

teluöljyä ja koko joukko työkaluja, niittejä, pultteja, muttereita ym. Kaikki nämä luvattiin toimittaa suoraan purjehdusseuran »paviljongille». Sitten tuli henkilökohtaiset matkavarusteet, ja niiden hankinnassa Maija voi antaa erinomaisia neuvoja. Hankittiin kummallekin pari paksua villapaitaa, villatrikookerrastot, tuulikankaiset suojapuvut, vahvat merisaappaat, rukkaset ja lopuksi öljykangassadevaatteet »sydvesteinen». Vielä tarvittiin lentäjäkypärät tummine silmälaseineen, villasukkia ym. Lopuksi hankittiin molemmille diagonaaliset urheilumalliset puvut »mahinnousua» varten, mutta ne pakattiin kauniisti laskestettuina vedenpitävään matkalaukkuun, matkan päätyttyä esille otettaviksi. Olikin jo iltapäivä, kun nämä kaikki oli saatu ostetuksi.

— Lähdetään vähän jalkoja lepuuttamaan ja syömään entiseen paikkaan, sanoi Jouko — ei sen parempaa ruokaa saane mistään muualtakaan.

— Ei, sanoi Maija. — Syömään menemme tietysti, mutta teidän on samalla tutustuttava eri paikkoihin, ja sitäpaitsi luulen, että on parempi säilyttää muistoissa ensi vaikutelma aina uudesta paikasta ja se käy parhaiten, kun aina vaihtaa uuteen paikkaan. Voi-

simmehan syödä Normassa — se tulisi halvimmaksi, mutta, toden sanoakseni, tekisi mieleni Bäcka Hästeniin.

— Menemme sinne, minkä valinnetkin, sanoi Heikki. — Jos vain tuo viimeksi mainitsemasi paikka on puoliksikin niin hyvä kuin lounaspaikkamme, menemme sinne. Se Norma vastanee, kuten olen kuullut, jotakin vähän hienompaa painosta Elannosta tms. ja kun nyt kerran olemme lomalla ja tärkeällä matkalla, ja kun lisäksi Joukolla ja minulla ei ole mitään ravintolatottumusta, pidän luonnollisena, että käytämme tilaisuutta.

— Olen samaa mieltä, sanoi Jouko. — Siis Bäcka Hästeniin ja otetaan asia nyt rauhallisemmin kuin aamulla ja suunnitellaan tarkoin huomispäivän ohjelma. Sitäpaitsi täytyy meidän vielä hankkia hotellihuone ennen iltaa. Meidän on nukuttava pitkä yö ja ehkä vähän huomennakin, sillä on epävarmaa, milloin pääsemme seuraavan kerran lakanain väliin.

Pian istuivatkin matkamiehemme ravintolan viihdyttävissä aitiassa herkullisen aterian ääressä. Tällä kertaa sujui keskustelu hyvin, sillä mitään kiirettä ei ollut eikä yhtä nälkäkään kuin aamulla, vaikka

hyvältä tarjotut herkut nytkin maistuivat. Suunniteltiin yksityiskohtaisesti huomiset ostokset, keskusteltiin luonnollisesti matkasta ja vieläpä Silberien epäonnistuneesta lentokonevakoilusta. Maija luuli, että matkan tarkoituksena oli vain urheilullisen ennätysten saavuttaminen.

Asiasta keskusteltiin, kunnes havaittiin ajan kulu-
neen niin pitkälle, että oli lähdettävä. Pojille saatiin
rauhallinen huone eräästä pienestä hotellista, ja saa-
tettuaan Maijan asuntoonsa — erään hänen sukulai-
sensa luo — heittäytyivät pojat hyvin ansaittuun le-
poon.

Aamupuurolla tavattiin Normassa Gustaf Adolfs-
torin varrella ja sitten lähdettiin eväitten oston. Niit-
ten tuli olla ravitsevia ja virkistäviä. Ostettiin erilaisia
liha- ja kalasäilykkeitä, leipää, juustoa, kinkkua, voi-
ta ja hedelmiä. Koska Aaveessa ei ollut keittomahdol-
lisuuksia, täytyi ostaa useampia termospulloja, jot-
ka täytettäisiin lähtöhetkellä kahvilla tai muulla läm-
pimällä. — Ostoksien lomassa pidettiin pieni virkis-
tystauko Nordiska Kompaniet'n kahvilassa. Tarkkail-
tiin sisään tavarataloon menevää ihmisvirtaa, ja äk-
kiä Maija säpsähti peittäen kasvonsa nenäliinaan.

— Huomasitteko, että John Silber painui hissiin. Hän huomasi varmasti meidät, ja olen vakuuttunut siitä, että hän tulee toisella hissillä alas ja jää varjostamaan meitä. — Lähtekää viemään loput tavarat Aaveelle. Jään tähän ja seurustelen aikani Johnin kanssa. Eksytän hänet kyllä jollakin keinolla ja tulen — sanotaan vaikka Brända Tomteniin tapaamaan teitä.

Sekavin tuntein lähtivät pojat Aaveeseen. Oliko John sattumalta täällä, vai oliko hän pystynyt kaikes-
ta huolimatta varjostamaan heitä? Tosin Aave oli lukossa ja päältäpäin siinä ei ollut mitään merkillistä nähtävää. Paikka oli tarkoin vartioitu, joten sivullisten ei pitänyt päästä toisten veneisiin, mutta kuitenkin! Heidän piti suorittaa tavarain sijoituksia veneeseen, joten olisi hyvin kiusallista, jos John pääsisi nyt jollakin tekosyyllä venesatamaan. Mutta varmasti kykenisi Maija näyttämään hyvin osansa ja ehkä hän saisi urkituksi joitakin tärkeitä tietoja Silberiltä.

6.

— Terve, Maija! Yksinkö sinä istutkin? — Olin äsken näkevinäni Joukon ja Heikin seurassasi, sanoi John rientäessään hissistä Maijan luo.

— Heidän täytyi lähteä — olivat vain kiireellisillä ostoksilla, ja minä jäin tähän lopettamaan jäätelöäni.

— Erittäin hauskaa tavata näin vieraalla maape-rällä, mutta emmekö lähde jonnekin muualle, missä voisimme rauhassa jutella. Sallinet minun tarjota, ja voin vakuuttaa, että olen onnistunut saamaan riittävästi kruunuja. Samppanjasta alkaen saat määrätä, mitä haluat, ja paikan saat valita mielesi mukaan — paitsi ei kovin kaukana satamasta. Minulla on — hm — miten sanoisin — vähän silmällä pidettävää tällä puolen kaupunkia.

— Ja minun taas tekisi mieleni Hasselbackenille — en ole kokonaiseen iäisyyteen käynyt siellä.

— Olkoon menneeksi — eihän se autolla ota aikaa kuin jonkun minuutin.

Kun Hasselbackenilla oli saatu pöytään virvokkeita — samppanjasta kieltäytyi Maija jyrkästi — sanoi John:

— Tiedätkös Maija, mitä hämäriä otuksia nuo ystäväsi Jouko ja Heikki oikein ovat ja millä asialla he täällä Tukholmassa liikkuvat. Kerron heistä jotakin — jos sallit — ja olen varma, että muutat mielipiteesi heistä kuultuasi tarinani. En tiedä, kuinka oikein alkaisin, mutta parasta on kai lähteä Säikän erakosta. — Säikän erakolla on joitakin tietoja atomienergian käytöstä. Sen on isäni jo aikoja sitten saanut jotenkin selville. Nyt on tuo erakko saanut jollakin tavoin vaikutusvaltansa alaiseksi Joukon ja Heikin, jotka sokeasti uskovat häneen ja tekevät hänelle palveluksia. Asia on kuitenkin niin, että koko maailman kohtalo voi olla vaarassa, jos joku yksityinen henkilö hallitsee niin äärettömän voimakasta asetta. Sentähden täytyy tuo ase tehdä tavalla tai toisella tehottomaksi. Olisi pieni asia raivata nämä toverukset kaikki tieltä pois, mutta silloin menisi koko keksintö samalla hukkaan. Sentähden on koetettava saada joku valtiomahti, jonka käsiin asian voisi uskoa, yrityksen taakse ja sitten antaa heidän hoitaa asia loppuun näiden »toverusten» kanssa. Samalla voisi siinä sivussa ansaita itselleen pienen omaisuuden. Olimme juuri pääsemäisillämme salaisuuteen käsiksi, kun erakko sairastui

ja pojat pakenivat pikamoottorilla. Se käy varmasti atomienergialla, sillä muuten se ei olisi voinut livistää lentokoneemme tieltä karkuun. Usko pois, että he juuri sillä veneellä ovat tulleet tänne ja mihin vielä menevätkin. Varmasti teemme ihmiskunnalle palveluksen, jos saamme heidät jollakin tavoin kiinni. Olen varma, että he eivät ole kertoneet sinulle mitään aikeistaan ja että nyt kun olet niistä selvillä, autat minua ja, jos sen teet, saat aikanasikin kyllä palkkion — niin suuren kuin vain tahdot.

Maija kuunteli kuumentunein poskin — hän oli syvästi loukkaantunut ystäviensä puolesta, ja ehdotus toiminnasta heitä vastaan oli suorastaan raivosuttavaa, mutta piti maltaa mielensä ja voittaa aikaa. Toiselta puolen oli hänen alitajuntaansa jäänyt pienen pieni pistävä oka. Miksi eivät pojat olleet uskoneet hänelle atomisalaisuutta? — Vai oliko sellaista olemassakaan? — Oliko puhe Atlantin ylittämisestä vain joku vähemmän tosi tarina? Suorastaan valeesta hän ei voinut ystäviensä epäilläkään. Oli mietittävä keinoja, millä pääsisi varoittamaan poikia ja kiiruhtamaan heidän lähtöänsä. Johnin isällä oli varmasti ulkomaisia suhteita ja kenties he pystyisivät täälläkin

aikaansaamaani viranomaisten välityksellä joitakin hankaluuksia. Lopulta hän sanoi:

— Olen aivan järkyttynyt kuulemastani — pojat eivät totisesti ole puhuneet atomeista minulle mitään. Apuani en voi luvata — en sellaiseen kykenekään ja tekisin sinulle varmasti enemmän haittaa kuin hyötyä. Oletko muuten varma tuosta atomijutusta? En voi uskoa, että Jouko ja Heikki olisivat missään alhaisessa mukana, ja sitten tuntuu minusta aivan hirveältä puheesi kaikista »tieltä raivaamisista» ym. Minusta tuntuu koko puheesi kovin epätodelliselta ja sairaalloisten epäluulojen luomalta. Tavataan huomenna ja jatketaan juttua — näin äkkiä kuultuna aiheuttaa se vain suurta hämminkiä aivoissani. Sitäpaitsi täytyy minun jo lähteä. Näkemiin huomiseksi — tapaat minut kahdeksalta aamupuurolla Normassa — siinä konserttitalon luona. Kiitos vain kestituksesta! Menen mieluummin yksin.

Maija otti lähimmän auton ja laski hermostuneena riittäisivätkö hänen rahansa. Hän ajoikin vain vähän matkaa, nousi trolleybussiin ja sitten taas toiseen autoon, lopun matkaa hän käveli Stureplanille ja vilkuiltuaan hetken ympärilleen hän pujahti Brända

Tomteniin. Pojat saapuivat hetken kuluttua, ja Maija selosti tilanteen sanoen lopuksi:

— Ihmettelenpä, miksi olette salanneet minulta koko atomijutun.

— Olemme pyhästi luvanneet vaieta asiasta, sanoi Jouko — mutta nyt kun tuo kirottu Silber juoruaa sitä ympäri maailmaa, katson, että minun on annettava sinulle selitys. Setäkin varmasti hyväksyy toimenpiteeni.

Jouko selosti Maijalle — vaitioloa vastaan — tärkeimmät kohdat, jotta Maija tulisi vakuuttuneeksi keksinnön hyödyllisyydestä juuri ihmiskunnan ja kulttuurin eteenpäinviemisessä. Lopuksi hän sanoi:

— Olen varma siitä, että jos Silberit saisivat keksinnön käsiinsä, käyttäisivät he sitä häikäilemättömästi omaksi hyödykseen, välittämättä siitä, mitä seurauksia sillä olisi maailman rauhalle ja hyvinvoinnille. Luotan täysin setään ja tulemme suorittamaan tehtävämme loppuun. Nyt meidän on viipymättä lähdettävä matkalle, sillä jos Silber kerran tietää, että Aave on täällä, löytää hän sen ennen pitkää. Sanomme hyvästi kadulle päästyämme — on parasta, ettei meitä enää nähdä yhdessä ja muutenkin me pääsemme

Heikin kanssa nopeammin satamaan, kun menemme kahden.

Pojat pakottivat Maijan ottamaan heidän loput kruununsa ja jättivät vain sen verran kuin tarvitsivat automatkaan. Kadulle päästyään he puristivat Maijan kättä ja — yht’äkkiä kietaisi Maija kätensä Joukon kaulaan, painoi keveän suudelman hänen huulilleen ja hävisi nopeasti lähimmän kulman taa. — Pojat hypäsivät lähimpään autoon ja ajoivat satamaan. Muodollisuudet oli pian selvitetty, ja hetken perästä istuivat ystävämme Aaveessa, jota perämoottori hitaasti kuljetti ilta-auringon säteissä kylpevän vehmaan vuonon suuta kohti. — Päästyään vähän väljemmille vesille ja irti paikallisesta moottoriliikenteestä he pysähdyttivät perämoottorin. Tällöin läheni heitä nopea rannikkovartioalus ja pysähtyi heidän viereensä. Komea kaluunahihainen upseeri nosti käden tervehdykseen ja tiedusteli kohteliaasti olivatko herrat ehkä nähneet jonkun pikamoottorin olevan liikkeellä — olivat saaneet juuri kipinäsanoman, että sellaisen pitäisi hyvin vaarallisissa asioissa liikehtiä lähivesillä. — Nostaessaan perämoottoria veneeseen Heikki sanoi:

— Täytyy tässä vähän kunnostaa konetta — herrat suonevat anteeksi. Kyllä sellainen vene hetki sitten lähti satamasta.

Heikki vei perämoottorin »konehuoneeseen» alkaen samalla ruuvata sytytinpuikkoja paikoilleen ja Jouko jäi haastelemaan upseerin kanssa, joka sanoi:

— Olisi todella hauska tavata se vene. Kyllä me sen saisimme kiinni, sillä tämä on rannikkolaivastomme nopeimpia moottoreita.

Samassa ilmestyi vartioaluksen konehuoneesta sotamies, löi korkonsa yhteen ja ilmoitti ottaneensa uuden sähkeen. Aluksen nimi on Åve — stavas aave. — Juuri silloin Heikki ilmoitti, että kone on kunnossa. Jouko painoi jalallaan vipua, joka yhdisti virran induktoriin, ja sitten parin sekunnin päästä hän kumartui äkkiä ja väänsi veden »päälle». — Kuin raketti syöksähti Aave eteenpäin — oli suksillaan jo sivuuttaessaan vartioveneeseen keulan ja häipyi kesäillan kevyeen utuun hölmistyneitten vartiomiesten jäädessä suu auki tuijottamaan.

— Uskotkos, että kipinät ja radioaallot halkovat hetken kuluttua avaruutta ja että Juutinraumassa vartioidaan lujasti — sanoi Heikki.

— Kyllä varmasti! Seikkailu on alkanut, mutta mikä saikaan sinut »valehtelemaan», että olimme nähneet pikamoottorin.

— Sehän se oli, että halusin puhua totta. Kylläpä saavat muuten tehdä nolon raportin. »Åve», stavas aave, on juuri heidän ulottuvillaan, mutta päästävät käsistään. Ihmettelenpä, etteivät ampuneet peräämme. — Saamme kokea sitäkin varmasti, ennenkuin olemme perillä.

Kaikki oli tapahtunut kovin nopeasti. Joukon kasvoja vielä kuumenteli, kun hän ajatteli Maijan jäähyväisiä. Oliko tuo suudelma todellakin merkki Maijan rakkaudesta — vai oliko se vain päänäpistö? Joka tapauksessa se antoi hänelle voimaa ja rohkeutta, ja sitä nyt tarvittiin. He joutuisivat varmasti useamman kerran hengenvaaraan ylittäessään Atlantin — jo yksin luonnonvoimain taholta, puhumattakaan siitä, että vielä vihamieliset ihmiset heitä vainosivat. — Termospullot olivat mukana — tyhjinä. Kahvia kyllä oli, samoin teetä ja kaakaota, mutta ei ollut sopivia keittovehkeitä, joten he saisivat ainakin toistaiseksi elää kylmällä ruoalla. Päivällinen oli jäänyt hyvin heikoksi kiireen tähden, ja siksi pojat kaivoivatkin esille lei-

vospaketin ja pullon omenamehua ja söivät välipalaa. Matka ohjattiin etelään niin kaukana rannikosta, että rantaviiva juuri näkyi. Juutinrauman kohdalla näkyi laivojen valoja, jonka tähden pojat päättivätkin mennä Ison Beltin kautta. Jos Ruotsin rannikko-laivasto oli hälytysvalmiudessa, ei sen tarvinnut merkitä sitä, että Tanska seuraisi esimerkkiä. Merikorit olivat esillä, samoin kompassi, ja tarkkaan tutkittiin eri majakoitten valosektorit. Beltiin ajettiin vain kahdella sylinterillä, jolloin moottori kulki tavallista pikamoottorin vauhtia ja »ui» — suksien ollessa veden alla. Merkkivalot sytytettiin ja annettiin radion pauhata tanskalaista ohjelmaa. Mitään erikoista huomiota herättämättä päästiinkin Beltin läpi ja sitten edelleen pitkin Tanskan rannikkoa. Täällä täytyi olla varuillaan, sillä ranta oli matalaa ja täynnä kalanpyydyksiä. Verkkoon takertuminen voisi olla kohtalokasta. Ne voisivat laahata perässä ja estää nopeuden nousemisen. Kun pahimmat paikat oli sivuutettu, annettiin Aaveen taas nousta suksilleen. Kattegat ja Skagerrak olivat tyyniä ja varhaisaamun ensi sarastuksessa kierrettiin Norjan eteläisin kärki, ja matka ohjattiin pohjoiseen Lofotenin saaria kohti. Matkalla

oli sivuutettu joitakin rahti- tai matkustajalaivoja, ja luonnollisesti lukuisia kalastaja-aluksia, mutta nämäkin ohitettiin kaukaa. Pohjanmeren aallot olivat pitkiä ja korkeita — olihan siellä tuulella matkaa puhalttaa ja suolainen vesi on raskasta. Se nousee hitaasti ja muodostaa loivia aaltoja — sellaisia, joitten pituus lähenee puolta kilometriä. Tuuli oli koillisessa, joten matka piti vastalaitaiseen ja joka aalto oli tarkkaan väistettävä — oli harjan lähetessä ajettava kohtisuoraan harjan yli, vieläpä valittava sellainen paikka, jossa harja ei taittunut vaahdoksi. Kaikki aallot eivät ole yhtä korkeita, vaan aina joka kolmas tai neljäs on muita korkeampi. Pojat vuorottelivat peräsimesä — käsivarret alkoivat puutua ja unen puute kirveli silmiä. Vilu alkoi myös väsynyttä ruumista puistattaa, ja suoja-päähineestä huolimatta pääsi suolavettä joskus kasvoihin aiheuttaen ilkeää kirvelemistä. Viima tuntui pääsevän öljykankaan ja suoja-puvun läpikin. Taistelu oli kovaa, mutta perille oli päästävä, maksoi mitä maksoi. Mitään ei puhuttu — hammas-purren käänsvät he peräsintä ja vaikka matka kuluikin nopeasti, tuntuivat minuutit tunneilta ja tunninit olivat pieniä iäisyyksiä. Männät takovat, pyörät

hyrisevät, tahdissa tipahtelevat vesipisarat sylintereihin, ja kaiken pohjana ovat nuo pienet neutronit, jotka murskaavat atomisydämiä. Vihdoin kohoavat Lofotenin kalliopaadet näköpiirin yli — nyt alkaa aika jo rientää nopeammin, kun ne aivan silmissä kasvavat, ja lopuksi ohjataan Aave korkean lintukallion suojanpuolelle tyyneen poukamaan. Ankkurit lasketaan, ja kumiveneellä soutavat ystävämme maihin. — Kun hetkinen on oiottu puutuneita jäseniä ja juostu rannalla, jotta veri saataisiin taas hyvin kiertämään, sanoo Heikki:

— Tekisi mieli vain nukkua, mutta se ei olisi nyt viisasta. Ilma on siihen liian koleata. Ensin keitämme jotakin ja syömme vahvasti — se lämmittää alkuun, ja sitten alkaa päiväkin jo lämmittää ja voimmehan nukkua iltaan asti.

— Sanasta työhön. Rakennetaan pieni tulisija ja kootaan risuja ja ajopuita, joita täällä näkyy olevan — saammehan ainakin tulen, mutta missä ihmeessä me keitämme.

— Älähän hätäile veliseni — sanoo Heikki — kylä siihen keino keksitään. Meillähän on purkkeja jos minkälaisia. Ensin lämmitetään purkki lammasmu-

hennosta liekissä ja siinä voimme sitten tehdä vaikka munakokkeliä, jonka syömme sardiinien kera. Tosinhan järjestys on nurinkurinen, mutta se on käytännöllistä. Sitten tyhjennämme keksilaatikon sisälön johonkin pussiin ja keitetään kahvi peltilaatikoissa.

— Mainitsit jotakin munakokkelista. Se olisi suurenmoista, mutta et kai tosissasi aio lähteä pesiä ryöstämään.

— Kyllä vain! Lokin pesiä näyttää olevan aivan tässä laakiolla ja ottamalla niistä munia teemme vain hyvän työn tuleville haahkoille, ruokeille ym., joita näyttää pesivän täällä tuhatpäisinä laumoina. Lokin munat kuuluvat olevan erittäin herkullisia.

Ensin lähdettiin munia keräämään. Otettiin paperipussit mukaan ja vettä tulevaan »kahvipannuun», kun siihen ensin oli tehty rautalangasta yksinkertainen sankka. Munat koetettiin vedessä — ne, jotka jäivät pinnalle, pantiin pesiin takaisin, mutta sellaiset, jotka painuivat pohjaan, otettiin talteen. Pian olikin pari tusinaa erikokoista lokinmunaa koossa ja ruoan laitto saattoi alkaa. Lusikat ja paperilautaset esiin. Löytiin pari reikää säilykemaitopurkkiin ja pantiin

lammasmuhennos lämpiämään. Se oli tuskin lämmentynyt, kun pojat ahmaisivat sen pahimpaan nälkäänsä. Purkkiin rikottiin munia, kaadettiin säilykemaitoa ja leikeltiin kallionkolossa kasvanutta ruoholaukkaa, ja pian höyrysi lautasilla valtava annos mitä herkullisinta munakokkeliä, ja kun siihen pantiin lisäksi sardiineja, alkoi ruoka jo vähän tuntua. Sitten keitettiin kahvia. Kuppiin pantiin ensin munanruskuainen, joka vatkattiin vaahdoksi sokerijauheen kera, siihen pantiin teelusikallinen kaakaota ja vähän säilykemaitoa, ja lopuksi kaadettiin väkevä ja kuuma kahvi päälle. Juoma oli sekä ravitsevaa että virkistävää ja maistui mokkasuklaalta. — Hetken kuluttua nukkuivat pojat veneen kajuutassa nuoruuden raikasta unta. — Iltapäivällä herättiin siihen, että ihmisääniä kuului aivan veneen vierestä. Säikähtyneinä hyppäsivät molemmat vuoteiltaan ja hyökkäsivät katsomaan. — Siellä oli vain kalastajavene, jonka perässä istui ystävällisen näköinen kalastajaukko huopareineen ja soututuhdolla ilmeisesti hänen vaimonsa. Veneen pohjalla oli monenlaisia kaloja ja pyydyksiä. Ukolta oli loppunut tupakka ja tulitikut, ja hän kysyi voisivatko herrat auttaa häntä — ja kyllähän he

voivatkin. Aina toimekas Maija oli pannut heidät ostamaan muutaman paketin savukkeita juuri yllättävien tapausten varalta. Ukko olisi halunnut mieluummin jotakin piippuunsa, mutta oli iloinen hienoista amerikkalaisista savukkeista, ja kun hän oli heti kärkeen sytyttänyt yhden, viittasi hän kalavarastoonsa kehoittaen »herroja» ottamaan niin paljon kuin suinkin tarvitsivat ja mitä laatuja halusivat. Pojat valitsivat muutamia lihavia sillejä, mutta ilmoittivat, ettei heillä ollut paistinpannaa. Silloin tarjoutui emäntä paistamaan sillit omalla pannullaan, jos hän saisi vain hivenen voita. Ja nyt saivat pojat todella nähdä ja kokea, miten maailman herkullisin sillipaistos valmistetaan. Taitavalla viillolla otti emäntä maksan suuresta turskasta ja pienensi sen veitsellä pannuun ja hieroi sitten voin ja maksan lusikalla soseeksi. Kun tämä oli vähän ruskistunut, paistettiin tuoreet sillit siinä ja tulos oli aivan satumainen ruokalaji. Keitettiin lopuksi yhteiset kahvit emännän pannulla ja sitten jatkoi kalastajapariskunta tyytyväisenä matkaansa, ja kaksi yhtä tyytyväistä ja erittäin kylläistä poikaa jäi vielä hetkeksi kalliolle makailemaan. Pian täytyi kuitenkin sonnustautua lähtökuntoon. Keitettiin vie-

lä termospulloihin kahvia ja sitten jätettiin tuo synkän näköinen, mutta ystävällinen saari.

— Olipa saari sekä nimeään että ulkonäköään parempi, sanoi Jouko.

— Mistä sinä näitten saarien nimet tiedät?

— Lofoten on suomeksi ilveksen jalka — mistä lie-
nee sellaisen nimen saanut, mutta tulen aina muistamaan ihanan munakokkelin ja turskan maksassa paistetut tuoreet rasvasillit.

7.

Nyt alkoi todellinen valtamerimatka. Oli ohjattava kyllin etäältä Skotlannin pohjoiskärjestä, sillä voisihan olla mahdollista, että siellä jouduttaisiin rannikkovartioston kanssa tekemisiin. Oli valppaasti tarkkailtava taivaanrannalla näkyviä savuja ja väistettävä laivat kaukaa. Aavetta ei voinut kauaksi nähdä — siksi pieni se oli ja hyvässä »sotamaalauksessa» ja enimmäkseenhän se tulisi kulkemaan aaltojen laaksoissa ja sen ainoana, mutta varmana puolustuskeinona oli nopeus. Ennen kaikkea oli kuitenkin pidettävä silmällä aaltoja ja niitä oli edelleen väistettävä. Matkahan tulisi kestäämään vain yhden yön — varhain seuraavana aamuna oltaisiin perillä. Nyt oli levätty, syöty ja lämmitelty. Termospulloissa oli kahvia, ja reippain mielin tartuttiin tehtäviin. Tuuli oli myötälaitainen ja tasaisen navakka. Ellei se kiihtyisi myrskyksi, kävisi kaikki hyvin. Työtä ja voimia kysyvää tulisi matka olemaan, mutta siihen he olivat valmiit. Tuskin voisivat Silberitkään mobilisoida suurvaltoja heidän pikku »purkkinsa» takia — ja jos voisivatkin, tuntuisi jollakin tavoin suurenmoiselta olla

sellaisen huomion keskipisteenä. — Färsaarten kohdalla näkyi merellä yksinäinen sotalaiva, joka sivuutettiin noin 20 kilometrin etäisyydeltä. Sellainen välimatka tuntui turvalliselta, sillä siltä matkalta ei heitä voitu ampua millään pikatykeillä ja raskaampia aseita varten täytyisi suorittaa monia mittauksia ja laskelmia, joita ei heidän suuren nopeutensa takia voitaisi tarkasti tehdä. Laiva ampuikin laukauksen noin mailin verran heidän keulansa editse — ilmeisesti se oli käsky pysähtyä, mutta Aave vain muutti suuntaansa vähän loitommaksi. Nyt ammuttiin todella ja ainakin kolmella järeällä tykillä, mutta ammuksien lennät liian korkealta ja jäivät taakse. Komeat vesipatsaat vain nousivat ilmoille noin puoli mailia Aaveesta takaviistoon — uusi suunnanmuutos, jolloin sotalaiva ilmeisesti huomasi hyödyttömäksi ammunnan jatkamisen. Pian olikin laiva jäänyt näköpiirin taakse. Nyt oli kuitenkin selvää, että Silberien radiotiedotukset oli otettu varteen suurvalloissakin, ja jos he kohtaisivat jonkun suuremman laivasto-osaston, voisi tilanne käydä tukalaksi. Aallokko oli kasvamaan päin ja vaati ohjaajan huomion kokonaan. Toisen täytyi aina olla tähystäjänä ja tarkastella näköpiiriä. Venee-

seen tuli tietysti silloin tällöin »roiskeita», mutta se ei herättänyt huolestumista, sillä heillä oli sangen yksinkertainen, mutta tehokas automaattinen pumppu. Veneen peräpeilin alasaumaan oli kiinnitetty pieni taaksepäin suunnattu suppilomainen putki. Veneen vauhti sai ilmapirran puhaltamaan sen läpi taaksepäin ja se »veti» veden ulos sitä myöten kun sitä sattui tulemaankin. Täytyi vain muistaa sulkea se koneen pysähtyessä ja veneen joutuessa veden varaan — se toimi kyllä silloinkin, jos nopeus oli edes kohtalainen. Nyt he kulkivat Golfvirran alueella ja siksi taivas oli koko ajan pilvessä. Sen he muistivat sedän opetuksista, sillä veden ollessa lämpimämpää kuin ilma aiheutti se ylöspäin suuntautuvia ilmapirtoja, jotka noustessaan jäätyivät ja saivat mukanaan seuraavan kosteuden tiivistymään pilviksi. Muuten näkyväisyys oli hyvä, sillä ilma-alue oli arktista, tomusta vapaata ilmaa. Tuntui juhlavalta olla yksin suurella merellä — päättä huimasi ajatella, että heidän allaan oli 4—5 kilometriä vettä ja matka kumpaankin rantaan oli laskeuttava sadoissa ja ehkä tuhansissa kilometreissä — he tunsivat olevansa kuin lastu laineilla tai ehkä paremminkin kuin yksinäinen atomi keskellä avaruut-

ta. — Heidän huomionsa oli kiintynyt pyöriäisparven kisailuun aallokossa, kun Jouko, joka hoiti tähystystä, sanoi:

— Oikealla ylähangan puolella koko jono savuja — nähtävästi suuri laivasto-osasto. Käännettävä alahankaan.

— Heti — mutta huomaatko, että laivasto on lähettänyt lentokoneen katkaisemaan suuntamme — se alkaa olla jo melkein meidän suuntaviivallamme.

Väli lentokoneen kanssa lyheni lyhenemistään, vaikka Aaveen suuntaa muutettiin yhä enemmän alahankaan ja — mikä ikävintä — Aaveen nopeus alkoi ilmeisesti pienentyä. Tärinä tuli suuremmaksi ja aina kun vene hyppäsi aallon harjalta, painuivat sukset hetkeksi veteen. Oli selvää, että atomipuikot oli vaihdettava. Jouko lähtikin sitä tekemään Heikin ohjatesa silmä kovana — väistellesä aaltoja ja pitäen silmällä lentokonetta. Nyt heidän nopeutensa oli jo niin pieni, että nopea hävittäjäkone voi saavuttaa heidät. Kone oli jo alkanut taktillisen liikkeensä siirtyen ajamaan heitä takaa ja oli parin kilometrin korkeudessa. — Äkkiä se teki syöksyn — Heikki kyyristyi vaistomaisesti tietäen rätisevän konekiväärisarjan pian pää-

sevän valloilleen. Silloin tapahtui kuitenkin jotakin odottamatonta. Veden pinnalle, veneen taakse oli ilmestynyt omituinen »sähikäinen», joka nosti tavattoman höyrypilven kohdalleen. Jouko oli heittänyt ensimmäisen atomipuikon veteen ja ruuvasi toista tilalle. Lentokone oli menettänyt heidät kriittisimmällä hetkellä näkyvistään ja kohosi uudelleen menettäen hiukan nopeuttaan. — Seurasi sitten sähikäinen toisensa jälkeen ja tuuli auttoi höyryn leviämistä sopivaksi sumuverhoksi. Kun puikot oli vaihdettu, oli lentokone kadottanut tuntumansa Aaveeseen ja enää ei ainakaan sama kone pystyisi sitä saamaankaan, sillä nyt poikien veneellä oli nopeutta. Laivastokin oli jäänyt kauaksi taakse ja kaikki tuntui pahalta unenmäöltä — hiukan vain hengästytti ja vapisuttamaankin pyrki — nyt, kun kaikki oli ohi. Edessä näkyi kaukana sumuseinämä — siellä virtasi kylmä merivirta. Sumuseinämän takaa pohjoisesta päin ilmestyy äkkiä näkyviin taistelulaiva — on ilmeisesti risteillyt etelämpänä ja ollut äskeisen eskaaderin kanssa radioyhteydessä. Se antaa tulta järeällä tykistöllään, mutta vikkellä Aave ei ole niin vain tavoitettavissa. Se hyppelee aallolta aallolle ja tekee mutkia. Lopulta po-

jat saavat sumupilven itsensä ja laivan väliin, ja laiva on jo jäänyt tykin kantaman ulkopuolelle. Kuitenkin tulee vielä ammus — entistä suurempi ja entistä lähemmäksi. Se iskee aallon lappeeseen harjan toisella puolen, jonka he juuri ovat ylittäneet. Ilmanpaine on huumaava ja sirpalesuihku lentää vonkuen heidän ylitseen. — Tutkapommi — välähtää Heikin aivoissa ja vaistomaisesti hän lyö induktorivirran poikki. Vene jatkaa matkaansa ja peittyä pian sumuseinämän sisään.

— Miksi katkaisit virran? — kysyi Jouko.

— Vaistomaisesti. — Mieleeni välähti ajatus tutkapommista, joka radiosuuntimen avulla seuraa jotakin aaltolähdettä, ja meillähän on kipinäinduktori. Jos se on käynnissä, seuraavat tuollaiset pommit meitä ja näithän itse, miten vaarallisen läheltä!

— Niin ja nythän ne tietysti uskovat meidän uponneen, sillä tietysti he ovat radiosuuntimensa avulla koko ajan määränneet meidän asemamme ja liikkeemme.

— Nyt kun olemme päässeet sumun sisään ja kun moottorimme on lopullisesti pysähtynyt, heitämme ajoankkurin ja nukumme lopun yön veneessä. Aa-

mulla lienee ajojahti päättynyt ja sitten voimme muina miehinä mennä maihin.

Syötiin ja juotiin kahvia ja lopuksi täytyi kokeilla vielä tupakan hermoja rauhoittavaa vaikutusta. Hetkisen istuivat ystävämme vähän kalpeina ja äänettöminä hehkuvien savukkeenpäiden vain osoittaessa, että he olivat valveilla. Järkytys oli ollut vähän liian ankara, mutta vähitellen saavutettiin taas tavallinen mielen tasapaino. — Ajoankkuri laskettiin. Sen muodostaa rautalankakehys, joka suurien korkkien avulla on pystyasennossa veden pinnalla. Kehys muodostaa samalla purjekankaisen suppilon suun, ja köydet kiinnittävät kehikon varsinaiseen ankkuriköyteen samoin kuin leijan. Ankkuriköysi on veneen keulassa kiinni ja tuulen painaessa venettä pidättää ajoankkuri veneen liikettä, joten vene ajelehtii vain hitaasti ja — mikä tärkeintä — keula vastatuuleen. Oli päätetty vuorotellen pitää vahtia toisen nukkuessa.

8.

Tukholman radio oli tiedoittanut iltauutisissaan, että »Åve» oli atomienergialla käyvä pikakiitäjä ja että siinä olevilla »kahdella kansainvälisellä rikollisella seikkailijalla» oli tiedossaan keksintöjä, joilla voidaan tuhota koko ihmiskunnan kulttuuri ja mahdollisesti heillä on mukanaan atomipommejakin. On tuntematonta, mikä heillä on mielessä ja mihin he ovat matkalla, mutta koska »luotettavalta taholta» on saatu selvää näinkin paljon, niin — — —. Yht’äkkiä oltiin taas koko maailmassa kuin sodan kynnyksellä. Lontoon amiraliteetti ilmoitti U. S. A:han ja Kanadaan asiasta ja määräsi koko laivastonsa liikekannalle. Kanaalin läpi ei saanut päästää ketään ja koko itäranikko oli suojattava. Kipinäsanomia, salamerkkisäntomia, puhelinsoittoja kaikkialle. Vene oli saatava kiinni tai upotettava. Päivä kului rauhallisesti — pojat söivät lokinmunia kaikessa rauhassa ja niinpä laivastot ja risteilevät lentokoneet eivät saaneet mitään näkyviinsä. Illalla sai amiraliteetti Färnsaarilta kipinä-sähkeen. »klo 19.15 p. m. havaittu eive 69° 15’ pl 0° 17’ ip stop annettu tulta stop eive suunnannut WSW stop.

komentaja Hilding stop». — Sekä U. S. A:n että Kanan laivastot saivat ohjeita ja sitäpaitsi tiedoittivat Amerikan kaikki radiot, että jokaisen rannikolla asuvan ja merellä liikkuvan Amerikan kansalaisen velvollisuutena on — jos mahdollista — pidättää »ihmiskunnan tuhoajat» tai ainakin ilmoittaa havaintonsa lähimmälle viranomaiselle. Amerikassa elettiin täydellisen paniikkimielialan vallassa. — Yksi ja toinen pikamoottorin omistaja joutui epäilyksen alaiseksi — valvottiin ja tähyiltiin. Radio antoi ylimääräisiä tietoja joka neljänneksessä kuluttua, kunnes eräs sanoma ilmoittaa: »Sankarillinen taistelulaivamme Pax saanut radiotutkalla selville Eiven olinpaikan. Ampunut sen tutkapommilla upoksiin. Yleisöä kehoitetaan rauhassa palaamaan arkiaskareilleen. Mitään aihetta jatkuvaan levottomuuteen ei ole. — Laivastot saivat asianomaisessa järjestyksessä käskyn palata tukikohtiinsa. U. S. A:n pohjoisen laivaston C-osaston linjalaiva ilmoittaa raportissaan mm.: »Eive» tavattu — — — lentokone heitetty ilmaan ja se pääsi tekemään syöksyn venettä kohti, mutta viime hetkessä kehitti »Eive» ihmeellisen nopeasti keinotekoisista sumua pilven toisensa jälkeen peittyen näkyvistä. Annettu heti

tieto toisille osastoille tunnetuin seurauksin. —

9.

Ystävämme eivät ehdi paljonkaan levätä. Sumu hälvenee nopeasti ja näköpiirin rajalla näkyy laivojen valoja, jotka suuntaavat länteen. Eräs osasto menee siksi läheltä, että valomerkit selvästi näkyvät, kun laivat antavat morse-merkkejä toisilleen. Aave keinuu hitaasti vaimenevassa aallokossa ajoankkurinsa varassa — heitä kylläkään ei voida nähdä, mutta kaiken varalta täytyy valvoa. Voisivathan he joutua vaikkapa jonkun laivan tielle. Radiota ei uskalla käyttää, ettei vain annettaisi tutkalaitteille mitään kohdetta. Vilu alkaa hitaasti hiipiä jäseniin ja — nälkä alkaa vaivata. Eväitä olisi sittenkin saanut olla enemmän. —

Auringon noustua pannaan kone käyntiin ja suunnataan länteen, ja sitten rannikon suuntaan etelään päin. Kun Vapauden patsas alkaa häämöittää näköpiirissä, »sammutetaan» sähkövirta. Maa alkaa jo olla taajemmin asuttua ja ennen pitkää huomataan hauskannäköinen kalastajakylä lahden poukamassa. Koneen pysähdyttyä kiinnitetään perämoottori paikoilleen ja juhlallisen hitaasti lipuu kaunis pikave-

ne laituriin pienen perämoottorin kodikkaasti säkättäessä. Atomipuikot on heti jäähtyttyään irroitettu, ja kaikki salaisina pidetyt esineet sijoitettu vahaan nahkasalkkuun. Pukuja eivät pojat jaksa veneessä vaihtaa, vaan nousevat maihin meritamineissaan kantaen kapsäkkiä ja tuota kallisarvoista nahkasalkkua. Dollareita on Tukholmassa järjestynyt sen verran, että kaikki välittömät pikkumenot voidaan suorittaa. Laiturille saapuu kunnianarvoisa kalastajavanhus ja silmäilee asiantuntijan ilmein moottoria ja kysyy onko kone epäkunnossa, koska on turvaututtu apumoottoriin. — Onneksi puhuu hän hitaasti ja ääntää selvästi, joten pojat ymmärtävät heti hänen tarkoituksensa. Heillä on kielessä vain teoreettiset koulutiedot, ja se vähäinen praktiikka, minkä Säkässä sedän kanssa jutellessa ovat saaneet. — He selittävät ukolle, että sytytystulpat ovat salkussa ja että he ovat nälkäisiä ja väsyneitä sekä tiedustelevat voisiko kylässä saada ruokaa ja yösijaa. Sitten he matkustaisivat New Yorkiin ja hakisivat moottorin myöhemmin. Asia järjestyi niin, että ukko lupasi ottaa heidät kotiinsa, mutta kehoitti poikia lukitsemaan veneensä ja siirtämään perämoottorinkin lukon taakse. Vii-

me aikoina on kylässä tapahtunut kaikenlaisia pikku näpistyksiä ja muutakin ilkivaltaa. Onnitteli herroja siitä, että heidän matkansa oli sattunut täksi päiväksi eikä eiliseksi, sillä silloin heidät miltei varmasti olisi pidätetty epäiltynä atomipommien kuljetukseen. Nyt kuitenkin oli niin onnellisesti, että pommeja kuljettavat »bandiitit» olivat saaneet ansaitsemansa lopun Atlantin syvyyksissä — vaikka he olisivat ansainneet tulla lynkatuiksi lännen tapaan. Hetken kulluttua marssi kaksi nälän, väsymyksen ja vilun kangistamaa nuorukaista viimeisillä voimillaan törmää ylös ukon näyttäessä tietä. He saapuivat siistiin pikkuasuuntoon, jossa seinillä oli merimiesten ja laivojen kuvia ja jossa heidät otti vastaan herttaisesti hymyilevä harmaatukkainen rouva. Hän selitti, että omat pojat ovat merillä ja tyttäret merimiesten kanssa naimisissa, joten he mielellään ottavat hetkeksi huostaansa merihätään joutuneet nuoret herrat. Ystävillemme järjestettiin sopiva vinttikamari, jossa he saivat peseytyä ja pukeutua, sillä aikaa kuin ruoka tulisi valmiiksi. Tuntui suloiselta peseytyä ja muuttaa puhdasta ylleen, mutta mieluummin he olisivat suoraan heittäytyneet sänkyyn, jossa oli vitivalkoiset lakanat ja

untuvapielukset. Pian istuttiin kuitenkin ruokapöydässä ja nautittiin kalaa sekä keitettynä että paistettuna. Lopuksi syötiin amerikkalaiseen tapaan hedelmiä ja sitten tuo tuiki välttämätön kahvi. Hienotunteisesti välttivät vanhukset kysymästä nuorukaisten kansallisuutta ja kotipaikkaa, vaikka heidän täytyi selvästi huomata heidät ulkomaalaisiksi. Ukon kanssa täytyi polttaa vielä savuke, ennenkuin kehoitettiin menemään levolle. Nyt olikin jo saatu veri kiertämään ja tuskin oli peiton alle päästy, kun syvä, tasainen hengitys ilmaisi, että vihdoinkin oli päästy unen viihtyisään helmaan uudessa maassa monien seikkailujen, ponnistusten ja vaarojen jälkeen.

Samoihin aikoihin kuin ystävämme vaipuivat »höyhensaarille», nousi New Yorkin lentokentällä lentokoneesta konsuli Silber. Muhoillen astui hän loistautoon, jonka eräs viidennen puistokadun loistohotelli oli järjestänyt häntä vastaanottamaan. Asetuttuaan taloksi ja syötyään englantilaisen varhaisaamiaisen hän pyysi tuoreimmat lehdet ja ensimmäiset jymy-otsakkeet saivat hänet tasapainosta pois. — EIVE UPOTETTU TUTKAPOMMILLA. — AMERIKA PELASTUNUT KUIN IHMEEN KAUTTA. — KOKONAISEN LAIVASTON KIINTEÄ YHTEISTYÖ VIENYTTULOKSEEN. — Sytytettyään sikarin ja tilattuaan mustaa kahvia hän vaipui mietteisiinsä ja lähti lähettämään sähköitä Suomeen. Sisimmässään hän oli vakuuttunut, että pojat sittenkin tavalla tai toisella olivat vetäneet koko laivastoa nenästä. Hän oli omin silmin nähnyt Aaveen jättävän lentokoneen pulaan — ja se kone oli nopeimpia, mitä koskaan oli rakennettu. Nyt oli ensin annettava määräykset Suomeen Säikän laboratorion tutkimiseksi ja tarpeen tullen — tuhoamiseksi. Sitten panisi hän täällä tutkimuksen toi-

meen kaikista aluksista, mitä rannikolle oli saapunut sekä laajan henkilötiedustelun. Hänellähän oli poikien tarkat tuntomerkit — vieläpä hän tiesi, minkälaiset puvutkin he olivat hankkineet. Raha ei merkinnyt hänelle mitään, ja hän oli varma, että ennemmin tai myöhemmin olisivat pojat hänen käsissään. Nyt vain sanomalehtien ilmoitustoimistoon ja radioyhtiöihin. Palkintoja voi luvata miten paljon tahansa ja rahasta myy ihminen ystävänsäkin — sen hän oli kokenut.

11.

Iltapäivällä herätettiin pojat syömään ja samalla tilasivat he aamuksi auton New Yorkiin, ja sitten taas nukkumaan. Aamulla he ajoivat loistavalla autoradalla New Yorkia kohti, missä heidän oli käytävä erään sedän tunteman vaikutusvaltaisen valtiomiehen luona, joka voisi auttaa heitä sekä rahalla, että saattamalla heidät asianomaisten virastojen ja ministerien yhteyteen. He tapasivatkin Mr Smithin kotoa ja luettuaan sedän suosituskirjeen tämä tervehti uudelleen poikia ja nyt molemmin käsin lausuen samalla ilonsa heidän tapaamisestaan ja ihmetyksensä tämän erinomaisen ja aikakirjoihin jäävän moottorimatkan johdosta. Hetken mietittyään Smith sanoi:

— Voin verrata teidän matkaanne Columbuksen matkaan. Se aiheutti uuden maanosan löytämisen ja teki tilaa asutuksen leviämislle. — Teidän matkaanne saattaa koko maailman energiatarpeen uusille urille. Se tekee ihmiskunnan kulttuurille arvaamattomia palveluksia lyhentämällä välimatkoja ja helpottamalla teollisuuden ihmisille asettamia sekä taloudellisia että fyysisiä rasituksia. Olen varma — jatkoi hän

— että teidän matkanne lähentää maailman rauhaa. Vielä kerran onnittelenn teitä ja autan teitä voimieni mukaan. Mutta uskokaa minua — asiassa on vielä monia taisteluja suoritettava. Maailma on paha, ja moni pyrkii hyötymään teidän kustannuksellanne. Nyt en toistaiseksi uskalla päästää teitä näkyvistäni, ennenkuin asianne on saatettu onnelliseen päätökseen.

— Meidän on kuitenkin ensin sähkötettävä kotihimme ja setä Jonnille, sillä he alkavat jo olla levottomia, sanoi Jouko.

— Se on helposti järjestetty täältä käsinkin, sanoi Mr Smith. — Minulla on sähkösanomakaavakkeita ja lähetin saan virastostani, mutta mietitään tarkoin, mitä ja kenelle ilmoitetaan, sillä vakoojia varmasti on liikkeellä ja olisi kohtalokasta, jos »suuri yleisö» saisi vihiä siitä, ettei Aave olekaan uponnut.

— Eiköhän olisi syytä katsoa, mitä tämän aamun lehdet kirjoittavat, sanoi Heikki.

— Aivan oikein, sanoi Mr Smith, — pyydän heti lehdet tänne.

Lehtien etusivuilla oli huomattavalla paikalla ilmoitus:

5000 \$:n PALKINTO. — EIVE EHKÄ
SITTENKIN VÄLTTÄNYT KOHTALONSA.

Otsakkeessa mainittu palkinto maksetaan sille, joka antaa kahdesta nuorukaisesta sellaiset tiedot, jotka johtavat heidän pidättämiseensä. Tuntomerkit: — — — — — — — — — —

Vastaukset tämän lehden konttoriin nimimerkille:

XYZ.

— Siinä sitä oltiin, sanoi Heikki, — nythän kalastajaperhe ainakin voi epäillä meitä, mutta en uskoisi, että he voisivat meistä ajatella mitään pahaa — hehän hoitivat meitä kuin omia poikiaan eivätkä suosuneet ottamaan edes maksuakaan.

— Mutta miten lie autonkuljettajan laita? lisäsi Jouko, — Hän tietysti näkee täällä ilmoituksen ja kuvaus sopii hänen kyydittäviinsä joka suhteessa. Hän varmaankin haluaa ansaita.

— Entä vene, sanoi Smith, — onko siinä mitään nimeä — ja ennen kaikkea — onko siellä mitään epäilyä herättävää?

— Nimen olemme poistaneet, se olikin maalattu vain hyvin heikosti, sanoi Heikki — ja mitään muutaakaan siellä ei pitäisi olla. Kaikki tärkeät osat ovat tässä salkussa.

— No sitten sähkötämme ensin, koska lähetti näkyy saapuneen tänne. Mutta kenelle? Onko teillä tuttavaa, jolle voisi asian lyhyesti ilmoittaa, ja joka sitten veisi viestin henkilökohtaisesti perille.

Pojat muistivat Maijan, ja hetken tuumittuaan he huomasivat, että hän on vielä ainakin tämän päivän Tukholmassa ja palaa todennäköisesti huomenna Suomeen. Lähetti saikin hetken kuluttua seuraavan sähköen:

MRS MAIJA KAARNAHARJU
STOCKHOLM SWEDEN FINNISH LEGATION
ARRIVED ALL RIGHT J AND H.

Tämän jälkeen kirjoitti Smith useita sähköitä Washingtoniin ja ilmoitti puhelimitse virastoonsa, ettei voi saapua sinne pariin päivään ja sanoi sitten:

— Ensiksi ehdotan, että sanotte minua setä Rowlandiksi ja minä kutsun teitä ristimänimillänne. Sitten syömme vaatimattoman lounaan ja esittelen teidät perheelleni, ja aamiaisen jälkeen lennämme Was-

hingtoniin. Olen tilannut audienssin sekä sisä- että ulkoministerin luona sekä ehdottanut, että he kutsuvat asiantuntijoita neuvotteluun.

Aamiainen oli yksinkertainen, mutta maukas ja syötiin hyvin nopeasti. Huomasi, että kaikilla oli kiire — lapsilla kouluun ja rouvalla talousaskareisiin. Sitten ajettiin autolla lentokentälle. Kun he nousivat tilaamaansa autoon, lähti kadun toiselta puolen auto seuraamaan heitä. — Lentokentän veräjällä ojensi vartija setä Rowlandille 3 tämän tilaamaa lippua — setä vilautti diplomaattipassiaan, ja rauhallisesti lähtivät he astelemaan Washingtonin konetta kohti. Heikin vilkaistessa taakseen huomasi hän konsuli Silberin viittilöivän jotakin vartijalle, näyttävän joitakin papereita ja sujauttavan hölmistyneelle vartijalle käärön seteleitä sekä lähtevän sitten juoksujalkaa paviļjongille päin.

— Nyt jalat alle, kuiskasi Heikki, — on estettävä tavalla tai toisella Silberin pääsy mukaan.

Hengästyneinä he astuivat koneeseen ja kuuluivat helpotukseksen, että kaikki paikat oli jo myyty ja että kone nousisi 3:n minuutin kuluttua. Mitä tekisi Silber?

Kotona ei ollut tapahtunut mitään mainittavaa. Eräänä päivänä tuli Heikin äiti Joukon kotiin ja sanoi:

— Nyt ne pojat ovat olleet viikon poissa ja lähties-
sään he sanoivat olevansa Säikän sedän asioilla vii-
kon, jonka kuluttua he viimeistään antaisivat joitakin
tietoja itsestään. En ole tähän asti ollut ollenkaan le-
voton enkä huolissani, mutta eilen jäi kirjeenkantaja
hetkeksi haastelemaan ja kyseli eikö jo ole tullut mi-
tään sähkösanomaa Heikiltä. Näytti siltä kuin hän oli-
si tiennyt jotakin.

— Merkillistä! Minulta hän kyseli samaa, sanoi
Joukon äiti. — Kunhan ei vain olisi tapahtunut mi-
tään! Sitäpaitsi kertoi hän Säikän ukon makaavan
Helsingissä sairaalassa. . . .

— Joutavia, sanoi lehtori Paasiranta, joka oli saa-
punut paikalle. — Jos jotakin olisi tapahtunut, olisi sii-
tä kyllä tullut tieto. Ei kaksi toimeliasta nuorukaista
sillä tavoin häviä.

Asiaa pohdittiin pitkin ja poikin, ja lopuksi pää-
tettiin käydä sairaalassa kyselemässä »sedältä», jol-
lei huomiseen mennessä mitään kuuluisi. Keskuste-

lun katkaisi ovikellon soitto. Sieltä saapui Maija Kaar-naharju hengästyksissään ja tuohkeissaan.

— Terveisiä Joukolta ja Heikiltä! Sain sähkösano-man, mutta luvatkaa ensin, ettei asiasta puhuta tois-
taiseksi mitään kotien ulkopuolella.

— Annahan tänne Maija-kulta! — huusivat mo-
lemmat rouvat yhteen ääneen. — Onko kaikki hyvin?

— Onpa tietenkin! Antaapa sedän lukea.

— Hm. En ymmärrä oikein mitään. Sähke New
Yorkista. Saapuneet perille — kaikki hyvin. — Miten
ihmeessä? Ilman passia ja rahoja ja viikon kuluessa.
Heidän on täytynyt lentää, mutta mitä — mi-tä tämä
oikein merkitsee? En käsitä. Onko tosiaankin mahdol-
lista, että he olisivat Amerikassa?

Poikien äidit olivat kerrassaan tyrmistyneitä moi-
sesta uutisesta. He riistivät käsiinsä sähkeen nähdäk-
seen omin silmin, ettei ole kysymys pilanteosta. Kun
jonkin aikaa on miltei järkyttyneinä ihmetelty ja päi-
vitelty, saa Maija puheenvuoron. Hän käy noutamas-
sa eteisestä paketin, joka on tasattava molempien
rouvien kesken, ja sillä välin kun pöydälle ladotaan
Tukholman tuliaisia — kahvia, teetä, sokeria, säilyk-
keitä, sukkakääröjä ym., kertoo Maija Aaveesta, ato-

meista, Silbereistä ja muusta, kunnes kaikki tuntuvat olevan yhä enemmän pyörällä päästään. Lopuksi sanoo rouva Paasiranta koettaen näyttää reippaalta:

— Nytpä keitänkin oikein ruotsalaiset kahvit — on tässä istuttukin ihan kuivin suin.

— Saanko minä auttaa? sanoo Maija, joka nuorena ja nopeana kattaa kahvipöydän ja lopuksi tuo eteises-tä vielä laatikon leivoksia — Nämä olin vähällä unoh-taa.

— Jumalan kiitos, sanoo rouva Arokas — että pojat ovat terveinä ja tallessa, mutta kyllä minua ihan hirvittää, jos he vielä yrittävät sillä moottorilla takai-sin. Eikö sinne voi ilmoittaa, että tulisivat laivalla. — Vaikka milläs he — rahattomat pojat!

— Mikäli minä ymmärrän, nauraa Maija — ovat pojat tullessaan sekä kuuluisia että rikkaita. He kyllä jättävät moottorinsa Amerikkaan ja tulevat joko lai-valla tai lentokoneella. Minä lähden huomenna Hel-sinkiin »sedän» luo viemään iloisia uutisia. — Luulen, että hänen tautinsa on johtunut vain rasituksesta ja jännityksestä. Mutta lisäksi vielä, että ehdoton vaitio-lo on vielä toistaiseksi tarpeen. Eikö Suomen lehdis-säkin ole ollut joitakin tietoja »kansainvälisistä rikol-

lisista», jotka ovat kuljettaneet atomipommeja?

— Onpa kyllä, sanoo lehtori — mutta meidän poikamme on leimattu rikolliseksi? — Vaikka olenkin jäävi, sanon kumminkin — —.

— Mutta minun täytyy soittaa mieheni tänne — kuinka olenkin sen unohtanut, sanoo rouva Arokas — mutta hänen lomansa ei ole vielä alkanut. — Hänen täytyy keinolla millä tahansa päästä virastostaan.

Pienillä selityksillä on asia järjestynyt, ja kamreeri Arokas istuu pian hänkin Paasirannan ruokasalissa. Uusi pannu Ruotsin kahvia keitetään ja juodaan ja sovitetaan siitä, että Maija matkustaa seuraavana päivänä Helsinkiin ilmoittamaan »sedälle» iloisen uutisen.

Setä istuu »toipilaana» sairaalan parvekkeella ja selailee sen sanomalehtileikkeitä — hän on tietenkin selvillä, keitä nuo »rikolliset» ovat ja jännittyneenä hän odottaa uusia lehtiä. Aamulehdissä on juuri tänään ollut uutinen Aaveen upottamisesta ja sekavin tuntein ja kädet vapisten hän leikkaa saksilla asiaa koskevan lyhyen kirjoituksen. Toiselta puolen on hänkin — kuten konsuli Silber — vakuuttunut siitä, että pojat ovat huomanneet tutkapommivaaran ja millä se voidaan välttää, mutta onhan mahdollista, että he todella ovat uponneet — se olisi sellainen isku, joka murtaisi hänet kokonaan. Toistaiseksi hän päättää koettaa olla rauhallinen ja sitä varten tilata jotakin hermoja rauhoittavaa. Hänen painaessaan soitokelloa ilmestyy osaston hoitajatar ja ilmoittaa, että eräs neiti Kaarnaharju haluaa tulla tervehtimään. — Setä rypistää kulmiaan. Kaarnaharju? — En muista sellaista nimeä, mutta — sisar kutsuu hänet vaan sisään. Sedällä on vaistomainen tunne, että tässä on ehkä todellakin joku tärkeän sanan tuoja. Hän hämmästy nähdessään hyvin nuoren neitosen, joka hy-

myilee iloisesti ison ruusukimpun takaa ja alkaa touhukkaasti:

— Hyvää huomenta! — Olen Paasirannan ja Arokkaan luokkatoveri ja hyvä ystävä — Maija, josta tohtori ehkä lienee joskus kuullut mainittavan.

— Nyt muistankin, sanoo setä — eihän pojat luonnollisestikaan ole voineet olla kertomatta teistä. Tervetuloa katsomaan sairasta miestä! — Minusta tuntuu muuten, että jokin erikoinen asia tuo teidät tänne ja — saanko arvata — iloinen asia, sillä loistavat silmänne puhuvat enemmän kuin sananne.

— Aivan oikein! Annankin heti tämän sähkeen, ja sitten saanen jättää nämä kukat.

— Jumalan kiitos — pääsee sedältä helpottavana huokauksena, kun hän on vilkaissut sähkeeseen, ja sitten hän ummistaen silmänsä heittäytyy tuolin selkänojan varaan ja painaa soittokelloa.

Hetkisen lepää setä kalpeana ja huohottaen ja yksinäinen kyynel vierähtää poskelle suljettujen luomien lomitse. Sairaanhoitajatar saapuu ja vilkaisee levottomana kalpeaan potilaaseen ja luo moittivan katseen vuoroin kalpenevaan ja taas punastuvaan Maijaan, jonka kädessä ruusukimppu heikosti vapi-

see. Lopuksi setä sanoo:

— Olisiko sisar hyvä ja toisi vähän hermolääkettä ja maljakon. — En huomannut vielä kiittääkään kukista. Mitä parhaimmat kiitokset kukista ja ennen kaikkea sähkeestä. Olen puhtaasta ilosta aivan suunniltani. — Olin masentunut juuri saamieni ikävien uutisten johdosta, mutta nyt on kaikki taas hyvin. — Minun täytyy vain saada hetkinen aikaa rauhoittuakseni — sitten on kaikki taas hyvin — oikein hyvin.

Maija saa juurta jaksain selostaa Tukholman tapaukset ja tapaamisen John Silberin kanssa sekä kaikki ostokset pienimpiä yksityiskohtia myöten. Poikain matkaa hän on seurannut vain sanomalehtien ja radion välityksellä, mutta kertoi olleensa koko ajan varma, että Jouko ja Heikki »päärjäisivät». Setä kyseli kyselemistään ja sanoi lopuksi:

— Olen teille — neiti Kaarnaharju — mitä suurimmassa kiitollisuudenvelassa. Te olette tehnyt meille kaikille ja yhteiselle asiallemme suurenmoisen palveluksen. Pidän huolen, että aikanaan tulette saamaan palkintonne. Minun on kuitenkin pyydettävä teiltä vielä muutamia palveluksia, mutta ennenkuin jatkan, pyydän ehdottaa, että saan kutsua teitä Mai-

jaksi ja sitten — minä olen Jonni-setä. Yhteiset asiat-han lähentävät ihmisiä toisiinsa.

— Olen sedälle erittäin kiitollinen luottamuksesta ja suorastaan palan halusta saada tehdä jotakin — jos vain kykenen. Mitkään palkinnot eivät saa tulla kysymykseen — vaikka luulen jo saaneenikin kaikesta täyden korvauksen — sanoi Maija punastuen hiusmartoa myöten.

— No niin — sanoi setä, tuskin huomattavan hymyn häivähtäessä hänen toisessa suupielessään, — ensiksikin pyydän Maijan käymään Säikässä. Annan laboratorioni avaimet — muut avaimet ovatkin Taavalla. Ehdin ennen tänne tuloani järjestää laboratorioni kuntoon enkä luule täällä olevan ketään, joka pystyisi selvittämään salaisuuteni, mutta kaiken varalta annan aivan yksityiskohtaiset ohjeet, mitä kaikkea on hävitettävä. Kellarissa on vielä vähän malmia jäljellä, ja se on vietävä johonkin savihautaan. Luulen, että siellä pian käydään — ellei ehkä jo ole käytykin. Maijan täytyy koettaa toimia niin, että Säikässä oloon liittyy joku luonnollinen selitys, joten epäluulot eivät kohdistu mihinkään, mikä olisi yhteydessä keksinnön kanssa. Itse lähdän Amerikkaan heti kun

virkestyn — ja luulen, ettei siihen kulu pitkäkään aikaa.

— Mutta silloinhan setä voisi vuokrata Säkän meidän perheellemme kesäasunnoksi! Olemme juuri sellaisen puutteessa. Isäni on kemisti-insinööri, joten hän pystyy »naamioimaan» kaikki paremmin kuin minä. Hän ei kyllä tunne »asiaa» millään tavoin, mutta hän ansaitsee varmasti sedän täyden luottamuksen.

— Asia on sovittu! Muuttakaa sinne heti, ja kirjoitan insinööri Kaarnaharjulle tarkemmin asiasta. Nyt näyttääkin vastaanottoaika loppuvan. Maija tulee parin tunnin päästä hakemaan kirjeen ja saamaan lisäohjeita, joten näkemiin!

Kun New Yorkin lentokone laskeutui Washingtonin lentokentälle, oli sitä vastaanottamassa poliisiupseeri ja pari etsivää. Kolmikkomme laskeutuessa lentokoneesta astui poliisiupseeri esiin ja pyysi kohteliaasti saada nähdä herrojen passit. Smith näytti diplomaattipassinsa ja selitti, että hänen ystäviensä paperit eivät vielä olleet kunnossa, mutta että he juuri ovat menossa ulkoministeriöön järjestämään asiaa.

— Valitan, sanoi upseeri, — mutta minulla on esimieheltäni ankara määräys pidättää nuoret herrat ja takavarikoida kaikki heidän tavaransa, ellei heillä ole viseerattua passia. On olemassa sellaisia syitä, että mitkään selitykset tai viivytykset eivät voi tulla kysymykseen. Minulla on jopa määräys käyttää ampumasetta pienimmänkin pakoyrityksen tai niskoittelun sattuessa. Erityisesti minulla vielä on määräys takavarikoida heillä mukana olevat tavarat, joista tärkein on luja, kahdella kiristyshihnalla varustettu salkku.

— Eikö voida soittaa ulkoministeriöön ja saada sieltä ohjeita? sanoi Smith.

— Se ei hyödyttäisi mitään, sillä me emme voi ot-

taa määräyksiä muilta kuin Washingtonin ylipoliisimestarilta, joten minun valitettavasti täytyy heti vangita nämä nuoret herrat.

Toinen etsivistä otti salkun ja poliisiupseeri pani kummallekin nuorukaiselle käsiraudan ranteeseen, ja niinpä lähtivät Jouko ja Heikki reippaina — joskin hammasta purren — seuraamaan esivallan edustajia, kun taas Smith heittäytyi lähimpään »taxiin» ja ajoi pois. — Vankilassa he joutuivat kumpikin omaan kaltereilla varustettuun koppiinsa, sitten kun heidän taskunsa oli tyhjennetty ja kaikki mukana olleet esineet luetteloitu. Erittäin raskauttavia seikkoja näytti olevan se, että kummallakin oli vyöllään »kauhavalainen» ja että Joukon takataskussa oli pistooli — vieläpä saksalainen Walther-merkkinen. Heikin taskusta löytyi salaperäinen esine, joka herätti tutkijoissa pelkoa — milteipä kauhua. Se oli nikkeloity rasia, jossa oli useampia osastoja ja niissä erimuotoisia ja -värisiä kiekkosia — heidän matka-apteekkinsa. Salkku suljettiin kassakaappiin myöhemmin tutkittavaksi. Heille ilmoitettiin, että varsinaiset tutkijat saapuisivat iltapäivällä sotilaslentokoneella ja tutkisivat ensin heidän tavaransa ja sitten kuulustelisivat heitä —

todennäköisesti aikaisintaan huomenna.

Maatessaan sellin lattialla ajatteli Jouko kuumeisesti kaikkia mahdollisuuksia, mitä konsuli Silberillä oli. Ensiksikin täytyisi hänen toimia nopeasti, sillä setä Smith kyllä vapauttaisi heidät hyvin pian. Toiseksi ei heillä ollut salkussaan mitään papereita — vain malminäyte ja useita atomipuikkoja. Nekin oli kierretty moottorin sytytystulpista irti ja itse tulpat olivat kapsäkissä Smithin kotona. Kipinäinduktori oli Aaveessa ja se oli kooltaan ja muodoltaan hyvin saman tapainen kuin moottorien magneetit, niin ettei se herättänyt mitään huomiota. Atomipuikoissa ei ollut itse asiassa muuta vaarallista kuin neutroneja koskeva osa, ja siitä ei analyysi antaisi mitään tuloksia, sillä koko keksintö perustui molekyylijärjestykseen. — Syytä ei siis ollut välittömään huoleen. Vähitellen hänen ajatuksensa siirtyivät muihin asioihin. Viime viikon elämykset olivat olleet siksi valtavat ja päivät työntäyteisiä, ettei aikaa ollut jäänyt mietiskelyyn tai haaveiluun. Nyt ajatukset vähitellen siirtyivät Säikän muistoihin, setään ja — Maijaan.

Heikki taas käveli sellissään kiihtyneenä seinästä seinään nyrkkiä puiden ja muristen. Hän kuvitteli,

miten hän aikanaan pehmittäisi Silberit, isän ja pojan. Hän tunsi myös, että heidän asiansa oli hyvissä käsissä ja että täällä Amerikassa Silber oli sangen pieni tekijä ja pelasi hänelle itselleen hyvin vaarallista peliä. — Kaikkeen kyllästyy — niinpä kostotuumien hautomiseenkin, ja sitten hän päätti karkoittaa pahan mielensä voimistelemalla. Hän käveli käsillään, teki vaaka-asentoja ja kyykkyhyppyjä, kunnes heittäytyi pitkälleen ja nukahti.

Noin kolme tuntia olivat ystävämme olleet vankeina, kun heidät haettiin kuulusteltaviksi. He astuivat kumpikin vartijansa saattamana tutkintohuoneeseen, jossa istui useita virkapukuisia herroja ja — konsuli Silber. Puheenjohtaja kääntyi ensin Silberin puoleen ja kysyi, mistä konsuli syyttää pidätettyjä. — Silber nousi seisomaan ja alkoi mahtipontisen puheen. Sen pääasiallisena sisältönä oli se, että näillä nuorilla miehillä ei ollut mitään oikeutta keksintöön, jonka oli tehnyt eräs maailmasta syrjässä elänyt tohtori — — —. Pojat olivat riistäneet keksinnön juuri samoihin aikoihin, kuin hän — Silber — oli ilmoittanut olevansa halukas ostamaan sen. — Siksi vaati hän, että salkku oli luovutettava hänelle — samoin

poikain vene, ja hän sopisi asiasta keksijän kanssa. Mitään rangaistusta hän ei omasta puolestaan vaatinut — elleivät U.S.A:n viranomaiset katso rangaistavaksi teoksi sitä, että he ovat ilmeisesti ilman lupaa nousseet maihin ja yrittäneet täällä asettua hämäreiden henkilöiden kanssa kosketuksiin. — Nyt otettiin salkku kassakaapista ja pantiin pöydälle. Puheenjohtaja kysyi pojilta, oliko salkku heidän ja mitä he puolestaan vastaisivat konsuli Silberin syytöksiin.

Nyt tapahtui keskeytys. — Ovesta astui sisään kolme siviilipukuista herraa, joista yksi oli setä Rowland. — Puheenjohtaja yritti koputtaa nuijallaan, mutta sitten hän häkeltyneenä nousi seisomaan — samaten kuin muutkin, Silberiä lukuunottamatta. — Ensiksi sisään astunut herra kehoitti jatkamaan kuulustelua, mutta pyysi, että hänelle ensin selitettäisiin, mistä on kysymys. Kun se oli tehty, antoi puheenjohtaja Joukolle puheenvuoron.

— Meitä syytetään törkeästä varkaudesta. — Kehoitin Mr Silberiä näyttämään syytöksensä toteen. Joka tapauksessa kiistan varkauden.

— Entä Mr Arokas?

— Kiistan.

— Entä konsuli Silber?

Nyt nousi eräs siviilipukuisista ja sanoi:

— Hallituksen nimessä keskeytän kuulustelun. Minulle on näytetty asiakirja, joka vapauttaa nämä herrat kaikesta epäilyksestä. Sentähden käsken, että heille palautetaan kaikki heidän omaisuutensa. Sen jälkeen he seuraavat minua.

— Myöskinkö puukot ja pistooli? kysyi oikeuden puheenjohtaja.

— Myöskin.

— Ymmärrän, herra sisäministeri! — Mutta mitä on tehtävä konsuli Silberille? Syyte väärästä ilmianosta?

— Ei mitään.

Jos katseet voisivat tappaa, olisi konsuli Silberistä tullut kaksinkertainen murhamies. Hän nousi ylös harmahtavan kalpeana. Pyysi saada poistua ja marssi pää ylpeästi pystyssä ovesta.

Ystävämme saivat tavaransa takaisin. Herrat tulivat kättelemään, ja Smith esitteli pojat U.S.A:n sisä- ja ulkoministerille.

— Nyt ajetaan Valkoiseen Taloon — tasavallan presidentti ja sotaministeri odottavat siellä.

Vastaanotto oli sydämellinen. Ensin astuttiin ruokasaliin, johon oli katettu päivällinen. Se syötiin nopeasti, sillä tärkeitä ja ehkä aikaa vieviä neuvotteluja oli käytävä. Heti aterian alussa Jouko pyysi, että Aave otettaisiin valtion puolesta vartioinnin alaiseksi, sillä todennäköisesti Silber tai joku hänen kätyreistään yrittäisi joko varastaa sen tai tehdä ilkeä. Sotaministeri pyysi saada käyttää puhelinta, ja hetken kuluttua seisojien edessä komea lentoupseeri. Jouko sai selittää Aaveen asemapaikan, joka oli helppo löytää kartalta, ja tiesi sanoa kalastajan nimen, jonka laiturissa se oli. Upseeri löi korkonsa yhteen ja lähti täyttämään tehtävää.

Päivällisen jälkeen alkoi neuvottelu. Ensin tarkastettiin sedan kirje Mr Smith'ille, jonka katsottiin käyvän valtakirjasta. Smith ilmoitti hyvin tuntevansa keksijän käsialan ja vakuutti, ettei mitään syytä epäilyyn ollut. Sovittiin, että tehtäisiin sopimukset valmiiksi herrojen Paasirannan ja Arokkaan kanssa, mutta että ne ratifioitaisiin vasta sitten, kun setä saapuisi U.S.A:han. Jouko sai ensiksi tehdä ehdotuksen sopimukseksi ja hän alkoi:

Kysymys on nähdäkseni kahdesta eri asiasta. Kek-

sinnöstä atomienergian käytöstä voimakoneissa ym. ja valtauksesta, joka sisältää sopivaa malmia, mistä saadaan helposti hajoitettavia atomeja. — Mitä ensinnäkin malmiin tulee, olemme ajatelleet, että U.S.A:n hallitus saa sopia siitä Suomen hallituksen kanssa. Olemme päättäneet luovuttaa valtauksen muutamilla ehdoilla Suomen valtiolle ja myöhemmin selitän tarkemmin, miksi emme sitä vielä ole tehneet. — Mitä taas tohtori — — —:n keksintöön tulee, ehdotan sen kokeilemista käytännössä ja palataan sen jälkeen sopimuksen tekoon. Emme halua patentoida keksintöä, sillä silloin sen ottaisi koko maailma ilman muuta käytäntöön — mikään patentti ei nähdäksemme kykene suojaamaan tarpeeksi mullistavaa keksintöä. Keksintö on helppo pitää salassa, sillä atomipuikoista ei millään nykyisen tieteen tuntemilla keinoilla voida saada niiden valmistuksen salaisuutta selville. Keksinnön hinnan ilmoitamme kyllä liikkuvan seitsemännumeroisissa luvuissa, mutta maksuehdoista voidaan keskustella. Meillä on kyllä valta tehdä sopimus täysin valmiiksi ennen tri — — —:n tuloa kuitenkin ehdolla, että Suomen lähetystön lakimies on neuvotteluissa mukana valvomassa valtiomme intresse-

jä, sillä valtiollammehan tulee olemaan siitä huomattavia tuloja jo verojenkin muodossa ja sitäpaitsi ratkaisee se varmasti monia valuutta- ja clearing kysymyksiä. Ehdotamme sentähden, että U. S. A:n hallitus määrää jonkun asiantuntijan seuraamaan koeajoa Aaveella, jonka jälkeen voitaisiin neuvotella sopimuksen yksityiskohdista.

Presidentin johtaessa puhetta päätettiin, että koeajo suoritetaan seuraavana päivänä, ja koska valtio tässä tapauksessa esiintyisi ostajana — joka oli sangen harvinaista U. S. A:ssa — ja koska valtiota ensi kädessä tulisi kiinnostamaan merenkulku — etenkin, kun keksintö oli sovellettuna juuri veneeseen —, määrättiin amiraali McCara seuraamaan herroja Paasirantaa ja Arokasta ensimmäiselle koematkalle. Lähtö tapahtuisi aikaisin aamulla kahdella nopealla hävittäjäkoneella, joista toinen veisi Mr Smithin takaisin New Yorkiin ja toisi sieltä varusteita sisältävän kapsekin Aaveelle. Toinen kone taas veisi amiraalin ja ystävämme suoraan Aaveelle, koska aivan Aaveen satamapaikan läheisyydessä oli sotilaslentokenttä, — Sitten saivat ystävämme kertoa seikkailuistaan ja selittää Aaveen rakennetta ja moottorin toimintaa. Täl-

löin he eivät puhuneet neutroneista ja kipinäinduktorista mitään. He selittivät, että he eivät tarkemmin tunne keksinnön yksityiskohtia, mutta osaavat käyttää moottoria. Koeajon jälkeen päätettiin asettua Suomen lähetystön kanssa yhteyteen ja ilmoittaa asiasta virallista tietä Suomen hallitukselle sekä sitä tietä keksijälle, jonka toivottiin ilmoittavan, milloin voisi saapua U. S. A:han. — Ulkoministeri antoi ystävillemme oleskeluluvat, ja siten päättyi ensimmäinen kokous.

Ilta vietettiin ulkoministerin kotona ja yöksi majoitettiin pojat ulkoministeriön vierashuoneistoon. Makuulle mentäessä Heikki sanoi:

— Uskotkos, että me olemme tavallaan hallituksen vankeja. — Meille annettiin kyllä oleskeluluvat, mutta olen varma, ettei meitä päästetä kahdenkesken mihinkään.

— Siltä minustakin tuntuu, mutta luulen sen tapahtuvan vain meidän turvallisuutemme tähden.

— Taikka ehkäpä paremminkin keksinnön turvallisuuden tähden. — Jo se seikka, että olemme tänään joutuneet tekemisiin presidentin ja kolmen tärkeän ministerin kanssa, merkitsee, että keksinnölle anne-

taan erinomaisen tärkeä merkitys.

Aamulla pojat heräsivät siihen, että huoneeseen tuotiin kahvitarjotin. Kahvikalusto oli hopeasepän mestarinäyte, kupit hienointa kiinalaista posliinia ja kahvilleipien lisäksi oli tarjottimella grape-hedelmä halaistuna ja sokerijauhoa maan tavan mukaan sekä paketti valikoituja savukkeita. — Ensin kylpyhuoneessa kuuma ja kylmä suihku — lämmitystelineeltä hartioille lämmin aamuviitta ja sitten kahvipöytään. Tuskin he olivat saaneet vaatteet ylleen, kun lähetti ilmoitti auton odottavan, ja tuokion kuluttua he olivat jo matkalla Aavetta kohti.

Riemuissaan otti kalastajapariskunta heidät vastaan. Kertoivat nähneensä lehdessä ilmoituksen, jossa luvattiin palkinto ilmiannosta, mutta he olivat varmoja nuorten herrojen viattomuudesta. Kyllähän ihminen päältäkin sentään voi nähdä, kuka on rikollinen, kuka ei! Tiesivät, että heidän kylänsä autoilija oli ansainnut luvatut dollarit, mutta he puolestaan olivat sanoneet, että ne olivat verirahoja. Nythän asia oli täysin selvä, kun heidän mukanaan oli laivaston amiraali. — Eilen tänne oli ilmestynyt eräs siviilipukuinen herra ja mennyt suoraan laiturille ja yritti juu-

ri astua nuorten herrojen moottoriin, kun kalastajavanhus oli sattunut paikalle ja kieltänyt. — Herra oli uhkaillut ja luvannut lopuksi suuria rahasummia, mutta vanhus oli ollut jyrkkänä. Lopuksi tämä herra olisi kai ryhtynyt väkivaltaisuuksiin, mutta silloin oli laiturille saapunut kaksi laivaston lentojoukkoihin kuuluvaa sotilasta, jotka olivat ilmoittaneet tulevansa vartioimaan laivastolle kuuluvaa pikamoottoria. Silloin tunkeilija oli hävinnyt, mutta vanhukset olivat varmoja, että hän yhä edelleen oli kylässä — arvatavasti vuokra-autoilijan luona. Puhetta olisi riittänyt vaikka kuinka paljon, mutta samassa saapui lähetti tuoden kaivatun kapsäkin. Pojat pukeutuivat meritamineisiinsa ja alkoivat panna venettä matkakuntoon. Amiraali oli jo merivarusteissaan, ja jonkun minuutin kuluttua Aave »starttasi». — Se, joka jäi hämmästyneenä tuijottamaan merelle, oli vanha kalastajajoukko. Hän oli elämänsä varrella nähnyt monenlaisia aluksia ja nopeita racereitakin, mutta mitään tähän verrattavaa hän ei ollut nähnyt. Amiraali oli kiinnittänyt veneen perään pienen laivaston sotalipun, jotta vältyttäisiin yllätyksiltä. Amiraali merkitsi lähtöajan muistikirjaansa ja käski ohjata etelään päin ja

pysymään maan tuntumassa. Meri oli rauhallinen ja mainingit loivia. Aave otti aallot hyvin hypähdellen kevyesti aaltojen harjoilta ja ottaen hyvin suksilleen ilman, että veneeseen saatiin edes roiskeita. Floridan niemen kärjessä käännettiin ympäri laajassa kaaresa ja ajettiin takaisin. Tavattiin laivasto-osasto, joka tervehti lipuilla miehet paraatirintamassa kannella. Sivuuuttaminen kävi siksi nopeasti, että koko seremoniaa ei olisi ehditty suorittaa muuten kuin siten, että radioteitse oli siitä ennakolta ilmoitettu. Amiraali muhoili ja oli tyytyväinen. Hän sanoi, että kipinät ja aallot halkoivat taas avaruutta, ja matkasta sähkötettäisiin varmasti kaikkiin maihin. Ennen pitkää jätettiin Aave taas vartiomiesten haltuun, ystävämme nousivat lentokoneeseen ja lounas syötiin tällä kertaa »ulkona» amiraalin toimiessa isäntänä. Hän saattoi ystävämme heidän majapaikkaansa ulkoministeriöön ja lähti antamaan raporttia. — Parin tunnin kuluttua ilmestyi ulkoministeriön kauppapoliittisen osaston esittelijä ystäviemme luo ja kutsui heidät neuvotteluhuoneeseen rakennuksen toiseen siipeen. Ulkoministeri tervehti heitä tuttavallisesti taputtaen olkapäälle ja sanoi, että asia on periaatteessa selvä,

jos pysytään, kuten puhe oli, seitsennumeroisissa luvuissa. Tähän ilmoittivat ystävämme suostuvansa, ellei Suomen valtio aseta esteitä. Ministeri vakuutti, että sekin asia on periaatteessa sovittu ja ilmoitti, että jos nuorukaiset heti luovuttavat Aaveen ja kaikki mukana olevat puikot, saavat he vielä erikoisen hyvityksen, sillä on ilmaantunut tehtävä, jonka vain Aave voi suorittaa. Heidän tulee kuitenkin opettaa koneen käyttö ministerin määräämälle henkilölle. Ensin on heidän kirjoitettava nimensä väliaikaisen sopimuksen alle, jossa jo on Suomen lähettilään selitys, että asia on tarkastettu ja hyväksytty lähetystön puolesta. Kun se oli tehty, selitti ministeri, että he ovat nyt U. S. A:n hallituksen vieraita ja että heidän seurakseen on määrätty ministerin nuorempi adjutantti, joka saisi tutustuttaa heidät amerikkalaisiin seurapiireihin ja tapoihin ja auttaisi heitä ostoksissa ym. Samalla ilmoitti ministeri, että hallitus on päättänyt palkita herroja mm. siten, että he saavat vapaasti ostaa hallituksen laskuun kaikki autoista, puvuista ja henkilökohtaisista ylellisyystavaroista aina kaikkiin urheilutarvikkeisiin asti, kuten pyssyihin, vappoihin jne. lisäksi vielä, että he voivat käyttää sellaiseen min-

käläisen summan haluavat ja että hallitus nimenomaan toivoo heidän käyttävän tilaisuutta hyväkseen. Mitä erikoisesti pukuihin tulee, kehoitti ministeri heitä hankkimaan kaikki tavanomaiset juhlapuvut hännystakkeineen, korkeine hattuineen jne. unohtamatta luonnollisesti jalokivikoristeisia kalvosin- ja rintanappeja, kultakelloja, sormuksia jne. Hän huomautti, että sitten kun kaikki sopimukset on ratifioitu, tullaan heidän kunniakseen järjestämään useita juhlallisuuksia, joissa he tulevat olemaan juhlinnan kohteina. Hehän ovat olleet tulevan uuden aikakauden esitaistelijoita ja ovat panneet henkensä alttiiksi asian eteenpäin viemiseksi jne.

— No, niistä asioistahan saatte sitten kuulla tarpeeksenne. — Ensin pyydän esittää teille adjutanttinne, joka tulee seuraamaan teitä kaikkialle. Ministeri soitti kelloa ja pyysi vahtimestarin noutamaan yliluutnantti Howardin, joka ilmestyikin pian jääden asennossa seisomaan ministerin eteen. Pojat mieltyivät heti solakkaan, raikkaan punaposkiseen urheilijatyypin nuoreen mieheen, jonka olkaa koristivat adjutantille kuuluvat komeat punokset. Ministeri toimitti esittelyn lisäten, että hän toivoo adjutant-

tinsa ja nuorten hallituksen vieraiden heti tekevän lähempää tuttavuutta, sillä muuten muodostuisi jatkuva yhdessäolo jäykäksi ja ikäväksi. Erittäinkin toivoi ministeri, että vieraat viettäisivät »loma-aikansa», urheilun ym. ulkoilun merkeissä sekä matkoilla tutustuakseen »valloittamaansa» maahan. Pääkortteerina tulisi edelleen olemaan ulkoministeriön vierashuoneisto, jossa he saisivat nauttia ateriansa ja virvokkeensa »kotona» ollessaan — muuten heillä olisi vapaus syödä »ulkona» — luonnollisesti hallituksen laskuun — elleivät ole kutsuilla jne. Ministerin lopetettua sanoi Jouko:

— Saamme kiittää herra ministeriä ja teidän kauttanne U.S.A:n hallitusta tästä suurenmoisesta kunnianosoituksesta ja erittäinkin arvokkaasta lahjasta. — Voin tulkita meidän molempain tunteet, kun sanon, että se on enemmän kuin mitä olemme koskaan voineet kuvitella. Herra Ministeri on luonnollisesti selvillä, että me Suomessa emme ole tottuneet mihinkään ylellisyyteen — jos saan sanoa ilman, että sitä pidetään valituksena — olemme pikemminkin kärsineet puutetta. Sentähden on meille kaksinverroin mieluista käyttää tilaisuutta hyväksemme ja voin li-

sätä, että paitsi juhlapukuja, tulemme heti hankki-
maan ensiluokkaiset metsästys- ja kalastusvälineet,
sillä ne ovat meidän intohimomme. — Mutta her-
ra ministeri mainitsi jotakin Aaveella suoritettavas-
ta tehtävästä. Saammeko olla mukana, sillä pelkään,
ettei seuraava matka kulu ilman seikkailuja.

— Tätä odotinkin, hymyili ministeri — tietysti!

Konsuli Silber oli todella kalastajakylässä. Hän oli tavannut autoilijasta — jollei nyt juuri ystävää — ainakin hengenheimolaisen. Hän oli laskelmoinut, että Aave pian lähtisi uudelle matkalle, ja silloin tarjoutuisi ehkä tilaisuus päästä mukaan — tai paremminkin täytyi päästä mukaan. Nyt hän valmistaisi kaiken etukäteen huolellisesti eikä jättäisi mitään sattuman varaan. — Ensiksikin oli tarkoin perehdyttävä ympäristöön ja valmisteltava »maasto-operaatiot» — sitten oli suunniteltava strategia ja taktiikka. Hän laskelmoi, että pojat olisivat koneen käyttäjinä ja mukana seuraaisi joku korkea upseeri ja tuo upseeri tulisi olemaan — hän itse. Pojista kyllä sitten voisi selviytyä tavalla tai toisella — luultavasti sillä »toisella», tuumi Silber luoden hyväksyvän katseen Colt-pistooliin cal 40. Ensiksi hän hankki meriupseerin virkapuvun sekä siihen useita irroitettavia hihansuita erilaisine nauhoineen — samoin lakin, johon voi vaihtaa tarpeen tullen erilaisen punoksen. — Satamassa oli vanha rantaitta, joka oli rakennettu kiinni Aaveen laituriin. Siinä oli hyvä vartiopaikka, sillä vahdin vaihto tapah-

tui aivan aitan maanpuoleisella nurkalla. Nyt oli vain saatava sopiva kulkutie aittaan ja sitten aitasta laiturille sopivan hetken koittaessa. Tämä ei itse asiassa tuottanut suuriakaan vaikeuksia. Aittoja oli ranta täynnä vierä vieressä — vain kapeat solat välissä. Ne olivat käytössä vain keväisin ja syksyisin kalastajalaivastojen lähtiessä New-Foundlandin matalikoille ja palatessa sieltä. Vajat olivat rakennetut pysty-laudoista, joten sopivan kulkutien voi tehdä katkaisemalla alhaalla olevat naulat ja jättämällä yksi ylhäällä oleva naula saranaksi, niin että laudan voi kääntää syrjään. Vaikeutena oli vain etsiä sopiva tekosyy rannalla työskentelyyn siten, että vahdit eivät kiinnittäisi asiaan huomiota. Siihen tarjoutuikin sopiva tilaisuus, sillä konsuli oli huomannut, että aitoissa oli sähkövalot, johtojen kulkiessa maan puolelta pitkin aitariviä. Nähtävästi kalastajat maksoivat sähköstään lamppuluvun perusteella, käyttämättä mittaria. Niinpä ei asiaan kiinnitetty mitään huomiota, kun rantaan ilmestyi sähkömonttöörin puvussa oleva mies tarpeellisine työkaluineen ja haki vuorotellen avaimen eri aittoihin eri asunnoista selittäen suorittavansa johtojen tarkastuksia paloturvallisuuden takia ja

että nämä työt oli varmintä suorittaa kesällä kun va-
joja ei käytetty. Saman asian selitti monttööri vartio-
miehillekin, tarjoten aina tupakkaa ja jääden hetkek-
si juttelemaan. Täten saatiin sopiva kulkutie laituril-
le saakka järjestymään ja saranana toimivat naulat
oli öljytty niin että ovet liikkuivat aivan äänettömäs-
ti. Upseerinpuku oli sievästi laskostettuna eräässä ve-
neessä laituria lähinnä olevassa aitassa. Yöt sai nuk-
kua rauhassa, sillä ei ollut luultavaa, että Aave tulisi
suorittamaan mitään matkoja öisin. Aamuisin täytyi
olla valppaana ja ne konsuli päättikin viettää aitas-
saan pukeutuneena upseeriksi. Onni olikin suopea —
jo ensimmäisenä aamuna hän näki seurueen laskeu-
tuvan rantaan. Siinä oli molemmat pojat ja — kaksi
upseeria, nuori luutnantti ja komentaja. Onneksi ko-
mentaja kutsui vartiomiehen luokseen aitan nurkal-
le, käski hänen kutsumaan vihellyspillillä vartiopääl-
likön luokseen, muiden mennessä etukäteen Aavee-
seen. Hetkessä oli Silber vaihtanut sopivat arvomer-
kit ja asteli laituria pitkin verkkaisin askelin Aaveelle.
Kaikki kolme veneessä olijaa olivat katoksessa, joten
hän astui rauhallisesti veneen perään, irroitti kiinni-
tysköydet ja sanoi — selin konesuojaan —: Vene on

irroitettu — käynnistäkää — ohjaan itse.

Vene syöksähti liikkeelle. Vartiomies ja komentaja juoksivat huutaen ja viittilöiden laiturille, ja komentaja kaivoi pistoolin kotelostaan vartiomiehen viritäessä kiväärinsä, mutta konsulimme ohjasi mutkitellen ja välimatka oli jo ehtinyt kasvaa sellaiseksi, ettei veneessä olijoille koitunut mitään vaaraa. Ammunta sai aikaan sen, että Jouko pisti päänsä konehuoneesta ja joutui katsomaan suoraan konsulin Coltpistoolin suuhun. Silber komensi kaikki pois konehuoneesta uhaten ampua heidät kaikki — samoin jos he pysähdyttäisivät koneet. Joukon ja Howardin astuessa hitaasti ulos sai Heikki aikaa leikatakseen kauhavalaisellaan toisen kipinäinduktorin primäärijohdoista poikki. Kuten muistamme, kävi kone ilman induktoria kymmenkunta minuuttia, joten mitään ei tapahtunut, vaikka kaikki kolme tulivat veneen perään. Aave joutui kyllä vähän liikaa takapainoiseksi, mutta näytti sentään kestävän tämänkin asennon moitteettomasti. — Silber piti yhä pistoolia oikeassa kädessään ja ohjasi venettä vasemmalla sekä selitti, että hän ampuu heti, jos toiset tekevät pienenkin liikkeen. Nuorukaiset ajattelivat kuumeisesti — he olivat

ensi kertaa joutuneet tekemisiin häikäilemättömän roiston kanssa, ja se pani veren kuumenemaan. Jos he kolmisin hyökkäisivät päin, voisivat he mahdollisesti työntää Silberin mereen, mutta varmasti kaatuisi joku heistä. Parempi oli antaa ajan kulua, sillä ei konsulikaan jaksaisi kauan pysyä yhtä valppaana. Pahinta oli, jos hän etukäteen oli sopinut jostakin kohtaamisesta alueveden ulkopuolella. Toinen mahdollisuus oli se, että tavattaisiin joku sotalaiva, jolle ehkä voitaisiin antaa joku merkki.

Heikki huomasi, että kone alkoi jo hiukan täristä ja hetken kuluttua alkoi Joukokin kuunnella jotakin. Pian alkoi Aave pudota »mahalleen» hypätessään aallon harjalta ja silloin karjaisi Silber:

— Mitä pirua! — Eikö kone käy?

— Emme ymmärrä mitään, — sanoi Jouko. Ei se ennen ole reistaillut.

Kone yskähti muutaman kerran ja jäi kellumaan veden varaan. Heikki alkoi änkyttäen puhua.

— On meillä pieni apumoottori — ehkä panemme sen käymään. Nähtävästi Aaveen kone on jo kulunut ja rasvan puutteessa »kannut» leikanneet kiinni.

— Ottakaa helvetissä se apumoottori sitten, mut-

ta pitäkääkin sormenne erossa kaikista koiruuksista. Ottakoon joku peräsimen — minä pitelen pistoolia.

Jouko asettui perään ja Heikki haki perämoottorin ja kiinnitti sen paikalleen. Hetken kuluttua kulki Aave hitaasti kohti rannatonta horisonttia. Howard huomasi ensimmäisenä lähestyvän matkustajalaivan ja ehdotti, että annettaisiin hätämerkkejä. Silber mietti hetken ja suostui. Heikki haki raketin, joka sähkösti nousi taivaalle hajaantuen häikäiseväksi tulisateeksi. Laiva puhalsi höyrypilliinsä ja ajoi kohti. Perämoottorikin pysäytettiin, ja pian pysähtyi laiva, josta kapteeni tiedusteli megafonilla, mikä oli hätänä. Konsuli Silber ilmoitti, että U. S. A:n laivastoon kuuluva pikamoottori joutunut tärkeällä matkalla konevian takia pysähtymään. Pyysi päästä laivaan, jotta voisi lähettää sähkösanomia amiraliteettiin ym. Silber oli puhuessaan nostanut kädet torveksi suunsa eteen laskevien pistoolin eteensä penkille. Howard käytti tilaisuutta ja sieppasi pistoolin painaen sen Silberin niskaa vasten ja komensi kädet ylös. Heikki haki megafonin kajuutasta ja ilmoitti kapteenille, ettei heillä ole mitään hätää, vaan että he vihdoinkin nyt olivat tilaisuudessa pidättämään erään vaarallisen kansainväli-

sen rikollisen, jonka päästä U. S. A:n hallitus varmaan maksaisi paljon — — —. Samassa Silber hyppäsi mereen ja alkoi uida laivaa kohti.

Kaarnaharjun perhe oli muuttanut Säikkään. Insinööri tutustui heti laboratorioon ja lähiympäristöön. Kalliolla, jossa Silberien valtaus oli, suoritettiin timanttiporausta yötä päivää. John Silber oli itse mukana töissä ja reikä suunnattiin 45° :n kulmassa kohti naapurivaltausta. Oli selvää, että pian oli malminäyte saatu. — Laboratorio oli akkunaton huone, johon johti ovi sekä ulkoa että tohtorin työhuoneesta. Se oli rakennettu tiilestä, joten ei juuri ollut pelkoa tuhopoltosta. Insinööri Kaarnaharju päätti rakentaa ansan mahdollisille murtovarkaille. Hän rakensi jonkinlaisen aparaatin erilaisista lasipulloista, kolveista, elohopeapumpuista ym. ja asetti näkyvälle paikalle aparaattiin pulloon strontiumsulfidia, joka loistaa pimeässä, kuten itse valaisevat kellon osoittimet. Pulloa täytyi välillä valaista voimakkaalla sähkölampulla, jottei se menettäisi fosforoivaa ominaisuuttaan. Tähän pulloon, joka välttämättömästi kiinnittäisi tunkeilijan huomion, oli hän kiinnittänyt soittojohtokaisijan siten, että hänen makuuhuoneessaan alkaisi kello soida heti, kun varas tarttuisi pulloon. Huo-

neistosta laboratorioon johtava ovi oli laboratorion puolelta peitetty verhoilla ja sen saranat oli rasvattu, joten varkaan voi yllättää itse teossa — etenkin kun hänellä aina oli vuoteensa vieressä huopatothvelit sekä yöpöydällä pistooli. Maija liikkui usein metsässä ja koetti seurata timanttiporauksen vaiheita. Sitäpäit si hän kävi silloin tällöin tapaamassa setää Helsingissä ja totesi, että sedän tervehtyminen edistyi nopeaa vauhtia. Kaikki näytti hyvältä, mutta mistään ei voinut olla aivan varma niin kauan kuin Silberit punoivat juoniaan. Eräänä päivänä lopetettiin poraukset ja tavaroita alettiin kuljettaa pois kalliolta. Todennäköisesti oli malminäyte saatu ja toimitettu jonnekin analysoitavaksi. Nyt olisi Silberillä aikaa yrittää tutkia laboratoriota.

Eräänä yönä heräsikin insinööri Kaarnaharju sähkökellon heikkoon kilinään, hiipi pistooli kädessä laboratorioon, jossa näki jonkun epäselvän hahmon pittelevän kädessään valaisevaa pulloa. Valaisten äkkiä taskulampullaan tunkeutujaa ja ojentaessaan pistoolin tuns i insinööri John Silberin. Hätkähtäen pudotti Silber pullon ja nosti kätensä vilkaisten samalla ulko-ovelle päin. Insinöörimme arvasi jonkun apu-

rin olevan vartioimassa oven takana ja pyörähti äkkiä niin, että John jäi hänen ja ulos johtavan oven väliin. Ovi temmattiin auki, mutta kun tulija käsitti tilanteen vaarallisuuden, painoi hän oven kiinni ja poistuvien askelten ääni ilmaisi, että apumies oli jättänyt Johnin pulaan. Koska Säikässä ei ollut puhelinta, päätti insinööri Kaarnaharju pitää vangin luonaan, ja ainoa mahdollinen paikka oli kellari. Johnin täytyi alistua siihen, että kaikki hänen taskunsa tyhjennettiin ja hän sai marssia pimeään kellarisiin, jonka ovi kierrettiin lukkoon, ja insinööri Kaarnaharju sai jatkaa keskeytynyttä untaan. — Aamulla lähetettiin naapurin Kalle hakemaan nimismiestä, ja John päätettiin kellarista ja sai tulla sisälle kahville. Nyt hän oli katuva ja nöyrä. Nimismiehen tultua hän tunnusti murron, mutta kieltäytyi ilmoittamasta apulaisensa nimeä. Nimismies selitti, että Silber nuorena rikollisena joutuisi kasvatustiloihin, mutta tällöin kohosi Silberin luonto — ennen hän hirttäisi itsensä ja sitäpaitsi hänen isällään kyllä oli mahdollisuuksia »järjestää» tämä asia. Nimismies ilmoitti puolestaan, ettei nuorella Silberillä ollut mitään diplomaattipassia tukenaan, vaan häntä kohdeltaisiin tavallisena murto-

varkaana. Jos hän tahtoi tavata äitiään voitaisiin hänet kyllä noutaa Säikkään — asia tulisi esille seuraavilla käräjillä, jolloin asianomaiset vovat esittää vaatimuksiaan.

Konsulinrouva Silber saapui Säikkään komeana ja mahtavana.

— Vai niin! Te kehtaatte syyttää minun poikaani — huomatkaa *minun poikaani* — jostakin niin typerästä kuin tavallisesta varkaudesta. — Ettekö ymmärrä, ettei sellaisesta voi olla kysymystäkään. — Pientä seikkailua — hm — korkeintaan vakoilua tms.

— Meidän on vain todettava tosiasiat sellaisina kuin ne ovat, sanoi nimismies. — Muuten voi vakoilu joskus olla paljon vaarallisempaa kuin tavallinen varkaus. — Minulla voisi olla asiasta ehkä paljonkin sanottavaa, mutta katson sen hyödyttömäksi. Joka tapauksessa tulee poikanne istumaan tutkintovankeudessa, kunnes asia tulee oikeudessa esille.

— Sitä kyllä tulette varmasti katumaan, sanoi konsulinrouva. — Asiahan voitaneen järjestää jonkun takuun muodossa — tai ehkä muutenkin.

— Se ehkä voitaisiin järjestää takuun muodossa, mutta siihen ei ole olemassa riittävää aihetta — pi-

kemminkin on aiheellista menetellä niin kuin sanoin. Juttu näyttää olevan sangen laaja ja meidän viranomaisten on helpompi toimia, kun voimme eliminoida edes jonkun pois.

— Kunhan mieheni saapuu Amerikasta, rouva puraisi huultaan — tarkoitan ulkomailta, pystyy hän kyllä järjestämään kaikki.

Rouva Silber lähti hyvästelemättä ja luomatta edes silmäystä poikaansa.

Kun konsuli Silber oli ehtinyt uida puolet matkastaan, ilmestyi aivan Aaveen peräpeilin takaa hai, jonka kolmiomainen selkäävä halkaisi aaltoja kuin veitsi. Se oli ilmeisesti huomannut Silberin ja syöksyi tätä kohti kuin pikkukalaa ajava hauki. Howard nosti heti pistoolinsa ja ampui laukauksen toisensa jälkeen, ja pian yhtyi ammuntaan Joukokin Waltherillaan. Punaiseksi värjäytyvä vaahto hain vanavedessä ilmaisi, että ammunta oli tehokasta, mutta vääjäämättömällä varmuudella syöksyi hai eteenpäin. Silber oli luullut aluksi ammunnan tarkoittavan häntä ja painoi päänsä mahdollisimman alas, mutta kun laivan kannelle kokoontuneet matkustajat alkoivat huutaa — hai — hai — näytti Silber aluksi täysin lamaanuvan. Sitteen hän alkoi uida henkensä kaupalla — huohottaen ja päästäen välillä äännähdyksiä. Välimatka hain ja miehen välillä lyheni lyhenemistään — Joukon panoslipas oli jo tyhjä ja Howard oli vaihtanut Silberin Coltin omaansa ja jatkoi ampumista. Nyt yhtyi ammuntaan laivan kapteenikin, joka — Silberin tultua lähemmäksi laivaa — uskalsi jo ampua uimarin yli.

— Silber oli voimakas ja taitava uimari ja hain veri vuoti useista haavoista, jotka hidastuttivat sen vauhtia. Katsojain jännitys kiihtyi henkeäsalpaavaksi. Mereen heitettyyn pelastusrenkaaseen oli enää matkaa 10, 9 — nyt vain 8 metriä. Hai oli enää vain 3—4 metriä jälempänä. Silberin kasvot olivat ponnistuksesta melkein mustat, ja läähätys kuului laivan kannelle asti. Nyt se sukelsi! — huusivat katsojat. Silberiltä pääsi parkaisu ja hän kohotti kätensä pään yläpuolelle ja painui hitaasti veteen. — Hai on kuollut — huusi eräs katsojista, joka kirkkaassa vedessä näki hain tekevän veden sisällä muutamia hitaita liikkeitä selällään maaten ja painuen vähitellen syvemmälle. Samassa hyppäsi eräs matruusi mereen, tarttui hengenpelastajan otteilla Silberiin ja laahasi hänet laivan luo. Hän kiskoi tajuttoman Silberin pelastusrenkaalle, toinen köysi heitettiin mereen ja sidottuaan Silberin lujasti köyteen kainaloitten alta, käski hän vetämään ja kiipesi itse ketteränä kuin orava pelastusrenkaan köyttä myöten laivaan.

Jouko kiepautti perämööttöriin käyntiin ja pian oli Aave laivan kyljessä. Howard pyysi kapteenilta luvan saada soittaa ulkoministeriöön. Samalla kun hänelle

heitettiin köysiportaat, hän pyysi tilaamaan radiopuhelun suoraan ministerille. Päästyään puhelimen ääreen sanoi hän:

— Täällä yliluutnantti Howard. Aaveella kaikki hyvin — jouduimme Silberin virittämään ansaan, mutta olemme parinkymmenen minuutin kuluttua satamassa. Aave valmis suorittamaan annetun tehtävän. Annan kuulotorven kapteenille, jotta herra ministeri voi antaa hänelle ohjeita Silberin suhteen.

Ennen laskeutumistaan Aaveeseen Howard kysyi vielä ensimmäiseltä perämieheltä suunnan New Yorkiin. Tämän saatuaan hän laskeutui nuoratikkaita myöten veneeseen. — Tällä välin pojat olivat korjanneet katkaistun johdon ja ottaneet perämöötöriä pois. Siksi ei kulunut montakaan sekuntia, kun Aave syöksähti matkaan jättäen laivassa olijat hämmästyneinä katsomaan menoa, jota he eivät koskaan olleet voineet edes unissaan kuvitella. Pian levisikin laivassa huhu, että tässä oli tuo koko maailmaa hätkähdyttänyt »Eive» ihan »ilmielävänä». Mielipiteet jakaantuivat nopeasti kahteen suuntaan. Toiset pitivät Silberiä todellisena upseerina, joka oli päässyt pommi- miesten jäljille ja että nuorempi upseeri oli petturi.

Toiset väittivät päinvastaista.

Näistä tietämättöminä Aave kiiti kohti satamaan-
sa. Mieliä oli reipas, kuten ainakin voittoisan taiste-
lun jälkeen. Kerrottiin seikkailun vaiheet kohta koh-
dalta. Nyt vasta saivat toiset kuulla, että Heikki oli kat-
kaissut johdon. Jo toisen kerran oli Aave pelastunut
sen omituiselta vialta tuntuvan ilmiön kautta, että ko-
ne kävi vielä senkin jälkeen, kun virta oli katkaistu.
Lopuksi Heikki sanoi:

— Ymmärrän kyllä, että ette ampuneet Silberiä —
tosinhan sotaromantiikan aika on ohi — mutta mie-
lestäni ei ole reilua ampua vihollistaan takaapäin. Si-
tä en kuitenkaan olisi pitänyt vääränä, että olisi an-
nettu hain ottaa koko roisto. Ajattelin juuri, mitä Sil-
ber olisi lopuksi meille tehnyt, ellei apua olisi saatu.

— Luulen, että näin oli parasta, sanoi Howard. —
Yllättävissä tilanteissa ihminen toimii vaistomaisesti
ja usein vaistot ovat enemmän oikeassa kuin järkei-
lemällä saadut johtopäätökset.

— Oli se vain jännittävä näytelmä, sanoi Jouko.
— Mielestäni saivat matkustajat sellaisen näytelmän
ilmaiseksi, josta olisivat maksaneet suuria summia.
Olenpa utelias tietämään, jättääkö Silber meidät nyt

rauhaan.

— En usko sitä, sanoi Howard. — Hän katsoo hävinneensä tämän erän ja odottaa uutta. Se vain on varma, että saamme suorittaa ministerin määräämän tehtävän rauhassa Silberiltä.

Aaveen tullessa takaisin satamaansa oli komentaja vielä paikalla. Hän oli soittanut ministeriöön ja pyytänyt ohjeita ja saanut hyvin lyhyen käskyn odottaa toistaiseksi. Selkkaus oli vienyt aikaa vähän yli tunnin, mutta ellei mitään uusia kummelluksia sattuisi, ehtisivät he suorittaa tehtävänsä määrääjassa. Komentaja oli aluksi synkän näköinen — hän itse joutuisi vastaamaan koko tapauksesta, ja jos tehtävä olisi jäänyt suorittamatta, olisi se todennäköisesti merkinnyt hänen uransa päättymistä. Nyt hänellä oli toiveita, että asiaan ei kiinnitettäisi mitään huomiota. — Tehtävä vei aikaa iltaan asti ja takaisin tullessaan saivat sen suorittajat yöpyä kalastajavanhusten luona. Ukko oli onnellinen saadessaan kuulla seikkailusta, ja kun tultiin Silberin kilpauintiin hain kanssa, ei hän tahtonut pysyä nahoissaan. — Hypätä nyt mereen pelastamaan sellaista roistoa! Maailma olisi paljon parempi, kun annettaisiin roistojen joutua itse virittä-

miinsä satimiin. — Hm! Vakka eihän se matruusi toisekseen voinut tietää, kuka herroista oli roisto ja kuka rehellinen. Kyllä senkin voi ulkonäöstä päätellä, mutta täytyy päästä katsomaan läheltä.

Seuraavana päivänä kaikki neljä saivat tehdä sotaministerille selkoa Aaveen retkistä. Annettu tehtävä oli suoritettu ajoissa ja hyvin, ja mitä selkkaukseen Silberin kanssa tuli, voitiin sekin laskea ansioksi hyvän lopputuloksen tähden ja katsottiin, ettei kenenkään syyksi voi laskea Silberin pääsyä Aaveeseen.

Nyt vihdoinkin alkoi ystävillemme loma, joka kestäisi siihen asti, kun setä saapuisi U. S. A:han. — Aave oli luovutettu ja kuljetettu laivastoasemalle varmaan säilöön, joten mitään huolta ei ollut. Aluksi käytiin ostoksilla ja ensiksi täytyi tilata kaikki tarpeelliset puvut, hatut ja jalkineet. Samassa yhteydessä Howard esitti, että olisi ostettava kellot, napit ja solmioneulat, joita saisi kultasepältä. Niin tehtiinkin, ja aikaa viepää hommaa se oli — lopuksi, kun kaikki oli selvää, jäi Jouko vielä katselemaan sormuksia. — Aivan oikein, sanoi Howard, tietysti sormukset myös. Jouko valitsi platinasormuksen, jossa oli suuri merenvihreä smaragdi ja joka sopi hänen pikkusormeen-

sa. Howard sanoi, että koru on kaunis, mutta vähän naisellinen ja hymyili hiukan Joukon punastuessa. Heikki selitti, ettei hän välitä sormuksista, paitsi aikanaan insinöörisormuksesta ja ehkä joskus kaukaisessa tulevaisuudessa sileästä kihlasormuksesta. Kun nämä ostokset oli suoritettu, lähdettiin asekauppoihin. Amerikassa käytetään paljon automaattiseita ja suurikaliiperisia haulikoita, jotka eivät miellyttäneet nuorukaisia. Viimein löydettiin eräästä kaupasta pari englantilaista haulikkoa, vieläpä itse Purdey-tä. Parhaita haulikoita valmistetaan aina parittain, jotka myydään samalle omistajalle. Ne eroavat toisistaan vain siinä, että toisen kaikkiin eri osiin on upotettu kultainen ykkönen — toisen osiin taas vastavasti kakkonen. Tämä pari oli vielä siinäkin suhteessa erikoinen, että kumpikin ase oli varustettu piipuparilla — toinen metsästystä ja toinen, ahtaampi, savikiekon ammuntaa varten. Nämä aseet oli tilannut eräs korkea upseeri juuri ennen sotaa, mutta koska hän oli kaatunut sodassa, olivat aseet jääneet seisomaan varastossa. Ne olivat juuri kuin ystäviämme varten tehdyt ja kauppa syntyi silmänräpäyksessä. Nyt he jättivätkin ostokset toistaiseksi — ei tosi-

aankaan ollut hauskaa vain ostaa pääsemättä käyttämään ja kokeilemaan tavaroita. Nyt vietettiin muutamia päiviä ampumaradalla ja harjoiteltiin lentoon ampumista. Aluksi se ei tahtonut onnistua ja olkapää tahtoi tulla kipeäksi, mutta vähitellen alkoi satumia tulla enemmän ja ennen pitkää he pääsisivät auttaviin kilpailutuloksiin. Nyt ehdotti Howard, että matkustettaisiin vuoristoon kalastamaan purolohia. Taas oli hankittava välineitä — vapoja, rullia, perhoja, kumisaappaita ym. Näissä sai Howard kokonaan määrätä, sillä Joukolle ja Heikille oli tämä urheilumuoto vain kuulopuheelta tuttua. Valittiin yhden käden vavat ja kuivaperhoja sekä siimat ja heittosiimat sen mukaan, mutta ennen matkaa oli vielä hankittava kulkuneuvot — autot molemmille pojille. Siinä olikin tuumimista — tutkittiin nopeuksia, hevosvoimia, tilavuuksia ym. ennenkuin kauppa voitiin lyödä kiinni. Ja sitten täytyi opetella ajamista sekä saada ajokortti ja suorittaa rekisteröimiset, vakuutukset jne. Sitten muutettiin vuoristoon viettämään todellista lomaa. Päivisin urheiltiin ja uitiin ja illalla ongittiin läheisillä koskilla herkullisia mulloja. Ikävä vain, ettei ollut metsästysaika — sellainen nautintojen run-

saus olisi kuitenkin ollut liiallista. Eräänä iltana Heikki sanoi:

— Minusta tuntuu, että tällä kaikella on oma tarkoituksensa. Mielestäni ei mikään valtio ole siksi altruistinen, että harjoittaisi näin suurta vieraanvaraisuutta ilman laskelmallisuutta.

— Siltä minustakin rupeaa tuntumaan, vastaa Jouko. — Olen varustautunut siihen, että meille tarjotaan sopivan hetken tullen U. S. A:n kansalaisuutta, mutta asiaa valmistellaan hitaasti ja »kaukaa viisaasti». Toiseksi on meidät jollakin tavoin lähetetty turvaan konsuli Silberiltä ja hänen tapaisiltaan ja loppujen lopuksi on kuitenkin kysymyksessä keksinnön säilyttäminen.

Konsuli Silber heräsi tajuihinsa loistolaivan sairashytissä. Hän ajatteli kuumeisesti. — Oli selvää, että U. S. A:n hallitus oli saanut seikkaperäisen selityksen hänen viimeisistä »hommistaan» ja nyt ei hän selviäisikään asiasta ilman muuta, kuten viime kerralla. Varmaan seuraisi pitkäilliset tutkinnot, oikeuden käynnit ja tuomio luvattomasta upseerina esiintymisestä, Aaveen anastusyrityksestä ja väkivallalla uhkaamisesta. Raskauttavana seikkana pidettäisiin varmaan hänen asemaansa, jonka tähden voitaisiin katsoa hänen suorittavan sotilasvakoilua. Hän ymmärsi hyvin, minkälaiset seuraukset siitä voisi olla. Sitä varten olivat hyvät neuvot tarpeen. Oli päästävä karkaamaan ja sitten takaisin Suomeen mahdollisimman nopeasti. Pojat olivat varmasti varuillaan, ja Aave oli myöskin entistä tarkemmin vartioitu, — tai luultavimmin viety kokonaan maihin, johonkin varastoon. Ainoa, mistä hän nyt saattoi hyötyä, oli Säikän erakko. Nyt täytyi vain näytellä edelleen tiedotonta, jolloin häntä ei niin tarkoin pidettäisi silmällä ja silloin hän voisi karata. Jotta karkaaminen onnistuisi, täy-

tyisi se tehdä pian ja yllättämällä. Laiva saapuikin pian New Yorkin satamaan ja kaksi sairaan kantajaa ilmestyi paareineen häntä hakemaan. Paarit työnnettiin ambulanssiautoon, ovi lukittiin ja lähdettiin liikkeelle. Pakeneminen autosta olisi ollut vaikeaa jo yksin vauhdinkin tähden — ovi olisi myös ollut vaikeasti murrettavissa ja — mikä pahinta — hän oli jonkinlaisissa sairasvaatteissa. Hänen sotilasvirikapukunsa oli teillä tietymättömillä ja samoin hänen kallisarvoinen lompakkonsa rahoineen, passeineen ja matkakreditiiveineen. Toistaiseksi oli alistuttava kohtaloon ja odotettava suotuisampaa tilaisuutta. — Sairaalassa hän joutui onneksi yksityiseen huoneeseen, jossa oli oma pöytäpuhelin, kuten hän oli laskelmoinutkin. Hän oli päättänyt näytellä tajutonta, kunnes lääkäri tulisi — silloin olisi vaikeaa enää teeskennellä — mutta sitä ennen ehtisi hän kuitenkin soittaa. Heti kun hän oli jäänyt yksin huoneeseen, pyysi hän puhelun kalastajakylään ystävälleen autonkuljettajalle — puhelinta ei ainakaan vielä ollut suljettu — ja pyysi tätä tuomaan hänen siviilipukunsa ja odottamaan sairaalan ulkopuolella. Matkalla piti hänen ottaa mukaansa Silberin asianajaja, joka sitten tulisi hänen

luokseen ja koettaisi saada käsiinsä hänen lompakkonsa. Tuskin hän oli lopettanut puhelunsa, kun lääkäri saapui. Silber valitti kovaa päänsärkyä — ei aivan aiheettomasti — ja pahoinvointia, jossa siinäkin oli perää, ja ilmoitti olevansa liian heikko nousemaan vuoteesta, mutta pyysi, että hänen lakimiehensä saisi tulla häntä tapaamaan, jos sattuisi ilmestymään sairaalaan.

Jonkun tunnin kuluttua saapuikin pieni, kaljupäinen ja mustasilmäinen vikkela mies Silberin huoneeseen, jossa viipyi parikymmentä minuuttia. Sitten pyysi sama herra puheillepääsyn yllilääkärin luo, jolta tiedusteli »komentaja» Silberin kelloa ja papereita. — Yllilääkäri mietti hetken ja sanoi kaikkien näiden olevan kyllä sairaalan kassakaapissa ja univormun puhdistamossa, mutta että hänelle oli ilmoitettu, että jotakin epäselvyyttä oli olemassa mainitun potilaan henkilöllisyyteen nähden ja vähän muuhunkin, jonka tähden hänen täytyisi tiedustella viranomaisilta — — —. Sehän on selvää — tuumi lakimies — asia on kuitenkin niin, että »komentaja» on vähän huolissaan papereistaan, etteivät ne mene pilalle, kun ovat kastuneet — hän tarvitsisi papereitaan vain vähän ai-

kaa, ja sitäpaitsi, jos häntä epäillään jostakin — asia joka selvenee aikanaan — niin eihän hän ilman pukua voi mihinkään lähteä.

— Hm, aloitti ylilääkäri — onhan siinä perää, mutta minulla ei ole aikaa istua siellä papereitten kanssa, enkä uskalla luovuttaa niitä hänelle, sillä hänhän voisi hävittää jotakin.

— Se tuskin on mahdollista, sanoi lakimies. — Hänellähän ei ole tulitikkuja ja jos hän repisi jotakin, voitaisiin paperit varmasti entisöidä, ja sitäpaitsi — voinhan minä olla läsnä. Ehkä saan antaa käyntikorttini, josta voidaan nähdä ammattini.

— No, olkoon menneeksi, mutta ehdottomasti vain aivan lyhyeksi ajaksi, sanoi ylilääkäri, — mutta lähettän mukaan sairaalan ylivahtimestarin, joka voi pitää papereista huolta. Komentaja näyttää sitäpaitsi olevan siksi heikossa kunnossa, että hän tuskin kykenee tekemään mitään.

Asianajaja ja ylivahtimestari lähtivät Silberin huoneeseen viimeksimainitun pitäessä kädessään Silberin lompakkoa. Silber makasi sängyssään nähtävästi kovin heikkona ja pyysi, että paperit näytettäisiin hänelle yksitellen — itse ei hän jaksaisi niitä selail-

la. Etenkin tahtoi hän nähdä passinsa, että viimeisten viseerausten leimat eivät olisi vedessä turmeltu-
neet. Kun ylivahtimestari otti esille passin ja etsi tar-
koitettua aukeamaa, sai hän palleaansa Silberin oi-
kean »koukun» ja painuttuaan kaksinkerroin heti sen
jälkeen leukaansa vasemman nyrkin mennen tajut-
tomaksi. Asianajaja esiintyi »täysin puolueettomana»
katsellen hymyillen kohtausta. Silber keräsi paperit
lompakkoonsa ja sijoitti sen takaisin vedenpitävään
öljysilkkiseen koteloonsa, joka oli estänyt paperien
kastumisen, ja lähti muina miehinä käytävään, meni
hissillä alakertaan ja syöksähti parilla hypyllä odot-
tavaan autoon, joka heti lähti liikkeelle. — Ylilääkä-
ri sai kaksi ilmoitusta yht'aikaa. Lakimies juoksi hen-
gästyksissään ylilääkärin ovelle ja kertoi komentajan
yllättäneen heidät — oli lyönyt ylivahtimestarin tajut-
tomaksi ja hänen koettaessaan pidättää pakoon syök-
syvää komentajaa oli vain kaistale tämän sairastakis-
ta jäänyt hänen käteensä — samalla oli hän kaatunut
ja reväissyt takkinsa oven ripaan. — Alakerrasta tuli
ovenvartijalta puhelinsanomana lyhyt ilmoitus, että
eräs potilas oli juossut odottavaan autoon ja hävinnyt
sen tien — kertoja ei voinut kopistaan nähdä auton

numeroa.

Parin vuorokauden kuluttua Silber oli Suomessa. Lento Göteborgiin kestää 18 tuntia, mutta sieltä Suomeen ei päässykään yhtä nopeasti. Hänen mielialansa oli katkera, mutta ei masentunut. Epäonnistumisia toisensa jälkeen ja rahaa oli mennyt kovasti — mutta hän ei hellittäisi! — Kotona odotti häntä uusi pettymys — John oli vankina. — Pienenä lohdutuksena kuitenkin oli malmianalyysi. Se oli enemmän kuin lupaava. Valtaus oli saatava tavalla tai toisella haltuun — pahimmassa tapauksessa ostamalla. Nyt ei kannattanut vielä ryhtyä toimenpiteisiin enempää Johnin vapauttamiseksi kuin valtauksen anastamiseksi. John joutuisi maksamaan ensimmäiset oppirahansa — samoinkuin hänkin oli aikanaan saanut tehdä — ja valtaus voisi langeta hänen käsiinsä samalla kuin keksintökin. Nyt oli ensiksikin tarkoin varjostettava erakkoa ja suoritettava etsintöjä. Oli selvää, ettei laboratorion voinut löytää mitään — siksi viisas erakko varmasti oli — mutta joitakin papereita täytyi olla. Joko ne olivat sairaalassa hänen mukanaan, mikä oli vähemmän luultavaa, tai sitten ne olivat kät-

kössä Säikässä. Sentähden täytyi jonkun olla Säikässä vahtimassa juuri sinä hetkenä, kun erakko lähtisi sairaalasta. Mahdollista oli myös, ettei hän ottaisi papereita ollenkaan mukaansa, vaan veisi salaisuuden vain aivoissaan. Se olisikin vaikea tapaus, mutta ei täysin toivoton. Siihen löytyi keinoja. Itse hän oleskeli Helsingissä päästäkseen samaan matkaan erakon kanssa, jos tämä matkustaisi suoraan Yhdysvaltoihin ja eräs luotettu apuri sai sähkeen valvoa Säikässä siltä varalta, että erakko kävisi siellä ennen matkaansa. Passitoimistossa maleksi eräs apuri urkkimassa mahdollisia U.S.A:han lähtijöitä ja matkatoimistoissa oli mies kussakin.

Eräänä päivänä sairaalan ylilääkäri ilmoitti ulko-ministeriöön, ettei hänellä ollut enää mitään sitä vastaan, että tohtori — saisi lähteä matkalle Amerikkaan, mutta pyysi, että ministeriö järjestäisi passit ja muut muodollisuudet ja että matkan täytyi tapahtua laivalla, sillä merimatka tekisi potilaalle hyvää. Sitäpaitsi hän järjestäisi, että tohtoria hoitanut sairaanhoitajatar matkustaisi samalla laivalla kaiken varalta, sillä rasittuneet sydänhermot voisivat, jos jotakin järkyttävää sattuisi, aiheuttaa vakavanlaatuisen kohtauk-

sen. Jos matka sujuisi hyvin, voisi sitä pitää merkkinä siitä, että sairaus oli lopullisesti voitettu. Parin päivän kuluttua olikin tohtorimme täysin matkakunnossa ja nousi laivaan sairaanhoitajattaren kera. Heille oli järjestetty viereiset hytit ja koputtamalla seinään voi toipilaamme saada apua tarpeen vaatiessa. Silber oli päässyt selville matkasuunnitelmasta ja ilmestyi samaan laivaan. Hän oli muuttanut ulkomuotoaan huomattavasti. Hän oli kasvattanut pulisongit ja pienet Hitler-viikset sekä leikkauttanut tuuhean hiukan harmattavan tukkansa lyhyeksi. Lisäksi hän oli painanut irtonaisen kultakruunun toiseen kulmahampaaseensa ja pukeutunut norrfolkilaispukuun, lippalakkiin sekä käytti savunharmaita silmälaseja. — Kun hänen äänensä oli melkoisen tavallinen ja kun mitään erikoisia tuntomerkkejä ei ollut, voi hän hyvin luottaa siihen, että hänen matkustajaluetteloon merkitsemänsä nimi »Lillberg» suojaisi hänet lopullisesti tunnetuksi tulemisen vaaroilta. — Silber oli järjestänyt niin, että hän joutui aterioimaan eri vuorolla kuin »setä» sekä oli hankkinut avaimen, jolla pääsi tämän hyttiin. Näin oli hän ennen pitkää tutkinut kaikki »sedän» matkatavarat löytämättä mitään. — Nyt

oli enää yksi keino jäljellä, ja sitä hän päätti käyttää. Illalla hän teki tuttavuutta »sedän» kanssa — tarjosi hänelle opiumipitoisen sikarin ja keskusteli matkailusta, metsästyksestä ja tärkeimmistä päivän tapahtumista. Lopuksi hän sanoi, kun tarjoilu laivalla oli lopetettu ja hän huomasi sikarin alkavan vaikuttaa:

— Minulla on hytissäni pullo hyvää portviiniä — emmekö ottaisi pientä uniryppyä?

— Sitä vastaan minulla ei todellakaan ole mitään. Sellainen tavara on Suomessa harvinaista ja merimatalla ei pieni lasi ole pahitteeksi.

Hytissään Silber otti esille lasit ja pullon ja kaatoi molemmille. Samalla kun he hitaasti nauttivat viinistään, levitti Silber pöydälle kartan ja otti esille hopeisen lyijykynän, jolla hän näytteli kartalta jotakin pitiäen samalla huolta, että »setä» joutui koko ajan tuijottamaan lampun valossa kiiltävään kynään. Samalla muuttui Silberin ääni yhä määrätietoisemmaksi ja käskevämmäksi — hänen toinen kätensä teki määrättyjä siveleviä liikkeitä »sedän» pääläella ja lopuksi suoraan kasvojenkin edessä ja ennenpitkää muuttui »sedän» katse lasimaisen tuijottavaksi — hän oli vaiipunut hypnoottiseen uneen. Nyt alkoi Silber tenttin-

sä. Hän tiesi, että jos hän noudattaisi kylmäverisesti ja rauhallisesti määrättyä taktiikkaa, voisi hän johdattaa uhrinsa puheet määrättyyn suuntaan ja saisi hänet lopuksi kertomaan Silberille kaikki, mitä tämä halusi tietää. Tehtävä ei suinkaan ollut helppo. Hän ei voisi kirjoittaa mitään muistiin, vaan kaikki täytyisi pitää mielessä ja toiselta puolen täytyisi hänen tahdonvoimallaan pitää »setä» koko ajan vallassaan. Hänen silmissään oli lujan päättäväinen ilme, katse oli koko ajan suunnattuna »setään», hänen harmaat silmänsä loistivat kylmää, teräksistä kiiltoaan, poskilihakset olivat pingoittuneet, ohimosuonet olivat selvästi näkyvissä ja joku pieni hikipisara kihosi tukan rajassa. — Viimein oltiin niin pitkällä, että »setä» alkoi kertoa:

— Asiahan oli aivan yksinkertainen — täytyi vain löytää aine, josta sai helposti ja pienellä energian kulutuksella lähtemään neutroneja ja toiseksi täytyi keksiä, miten neutronit saatiin lähtemään määrättyyn suuntaan — — —

Äkkiä kiertyi avain määrätietoisesti lukossa ja sisään astui — kapteeni ja hänen jäljessään kalpea sairaanhoitajatar. — Silberin sisällä kiehui — tai parem-

minkin myrskysi. Hän oli ollut lähempänä »totuutta» kuin milloinkaan ja nyt pitää menettää äkkiä kaikki. Ulkonaisesti säilytti hän kuitenkin malttinsa ja sanoi tyynesti, mutta kalpeana:

— Pyydän kapteenilta selitystä, miksi tunkeudutte tähän vuorokauden aikaan hyttiini. Me olemme otaneet vain pienen iltaryypyn — se ehkä on ollut vieraalleni vähän liikaa, sillä hän näyttää vajonneen jonkinlaiseen tylsyyden tilaan.

— Olen seurannut teitä koko laivamatkan, sanoi kapteeni. — Teissä on ollut jotakin tuttua ja nyt, kun olen tutkinut passinne ja verrannut sitä matkustajaluetteloon, selvisi henkilöllisyytenne heti. — Te olette sama Silber, joka laivamme viime matkalla tuli sangen erikoisissa olosuhteissa laivaan. Sitäpaitsi on tämäniltainen puuhanne — lievimmin sanottuna — epäilyttävä. Ilmeisesti olette huumannut jollakin vieraanne.

— Tässä on kysymys paljon vakavammasta, sanoi sairaanhoitajatar. — Ellen erehdy, on käytetty hypnoosia, joka voi — katsoen hoidokkini terveydentilaan — olla sangen kohtalokas. Minun täytyy antaa hänelle rauhoittava lääkeruiske ja saattaa hänet vuo-

teeseen. Jos hän nukkuu heti luonnolliseen uneen, voi asia mennä ohi ilman muuta, mutta — — —.

— Seuratkaa minua, sanoi kapteeni Silberille.

Vastustelematta seurasi Silber kapteenia ja joutui viettämään yönsä ristikolla varustetussa vankien kuljetukseen tarkoitettussa hytissä. Myöhemmin kapteeni palasi tiedustelemaan potilaan vointia ja kuuli helpotukseksen, että hän oli vaipunut uneen. — Kapteeni lausui sairaanhoitajattarelle kiitokset tämän päätävästä toiminnasta ja siitä, että tämä oli huomannut potilaan menevän Silberin hyttiin ja tullut levottomaksi tämän viipymisestä.

Aamulla oli »setä» täysin virkeä eikä muistanut edellisen illan tapahtumista mitään. Vaara oli siis onnellisesti vältetty. — Loppumatka kului täysin rauhallisesti ja »setä» tunsu itsensä terveeksi ja virkistyneeksi noustessaan maihin New Yorkissa. Silberiltä kiellettiin maihinnousu ja hänen täytyi jäädä laivan vankilahyttiin ja palata takaisin Suomeen.

Neuvottelut Washingtonissa sujuivat suunnitelmien mukaan. Setä luovutti keksintönsä ja valmisti muutamien fyysikkojen läsnäollessa neutronipuikkoja. Allekirjoitettiin kauppakirja U. S. A:n hallituksen

ja sedän välillä — samoin Suomen lähetystössä ehdot, millä valtaus luovutettiin Suomen valtiolle ja millä ehdoilla Suomen valtio antoi käyttöoikeuden malmiin U.S.A:lle sekä vihdoin sedän ja poikien välillä, näille tuleviin osuuksiin nähden itse keksintöön sekä valtauksesta saataviin tuloihin. — Kun kaikki muo-
dollisuudet olivat ohi ja kun sanomalehdistö oli saanut asiasta vihiä, alkoivat juhlallisuudet ja samalla ääretön sensaatiokirjoitusten tulva sanomalehdistössä, josta oli seurauksena haastatteluja ja uusia juhlallisuuksia ja kunnianosoituksia. Ensin oli hallituksen järjestämä virallinen juhla ulkoministeriön juhlakeroksessa. Sinne oli kutsuttu koko diplomaattikunta ja tunnetuimmat tiede- ja teollisuusmiehet sekä korkein upseeristo, kaikki naisineen. Silmiä häikäisi silkin ja jalokivien paljous, frakkien valkoiset rintamukset ja loistavat univormut kultapunoksineen. Setä istui presidentin rouvan pöytänaapurina, Joukolla oli ulkoministerin ja Heikillä sotaministerin tytär pöytätoverinaan. Pöydässä loistelivat kilpaa hopeaiset kyntteliköt, kukkalaitteet, pöytähopeat ja helmeilevät viinit hiotuissa laseissa. — Kun monien eturuokien jälkeen lopuksi tuotiin kokonainen rivi paistettuja ja komeil-

la pyrstösulillaan koristettuja riikinkukkoja pöytään ja tarjoilijat olivat suorittaneet kierroksensa, puhalsi satamiehinen laivaston soittokunta fanfaarin, presidentti nousi seisomaan ja alkoi puheen.

— Herra tohtori — ystävämme Aaveen sankarit, arvoisat naiset, hyvät herrat!

Me olemme kokoontuneet juhlimaan »saeculari» tapausta, tai enemmän kuin sellaista — tapausta, joka merkitsee kokonaisen aikakauden vaihtumista — historiaa, jota ei ole luotu verellä ja miekalla, — vaan terävillä aivoilla, määrätietoisella työllä ja kuolemaa halveksivalla rohkeudella. Me emme vielä voi katsoa kauaksi tulevaisuuteen mutta — mikäli voimme vähän raottaa tulevaisuuden verhoja — näemme täysin muuttuneen maailmankuvan, näemme hyvinvointia ja kulttuuria siellä, missä tähän saakka olemme nähneet köyhyyttä, puutetta ja raskasta työtä. Näemme tämän hyvinvoinnin merkitsevän rauhaa — sitä suurta ja ihanaa, jota maailma on tähän asti turhaan odottanut — — — — —

Lopuksi kohdistan sanani kunniavieraillemme — ennen kaikkea »Säikän erakolle», miehelle, joka oli jät-

ti murtaa hänen terveytensä. Hän lausui parhaat kiitokset sedälle hänen opetuksestaan ja miten hän oli kasvattanut heitä nuorukaisia ja saanut heidät innostumaan työhön. Sitten hän kuvaili leikkisästi heidän matkaansa Atlantin yli ja miten he söivät lokinmunia Lofotenilla. Kuvaus kohtauksesta laivaston kanssa sai yleisön pidättämään jännityksestä henkeään. Mutta sitten kuvaus taistelusta Silberin kanssa sai myrskyn raivoamaan salissa — kuului pettymyksen huokaus kuin yhdestä suusta, kun hän kertoi, miten Silber nostettiin laivan kannelle, haikalan kuollessa. Yleisön myötätunto oli ilmeisesti hain puolella. — Lopuksi lausui hän kiitokset heille osoitetusta ennenkuulumattomasta vieraanvaraisuudesta ja ehdotti viimein kolminkertaisen eläköönhuudon U. S. A:lle, johon kaikki innokkaasti yhtyivät —

Soittokunta soitti Yhdysvaltojen kansallislaulun. — Mieliala oli lämmennyt, tunnelma korkealla ja puhe seurasi toistaan. — Lopuksi tanssittiin.

Illalla sanoi Heikki riisuessaan ensi kerran frakkia päältään:

— Se ei ollut juhlaa — se oli satua! Ensi kerran eläissäni olen todella nauttinut tanssista, mutta eipä

koskaan ennen ole käsivarrellani ollut sellaista taide-
luomusta neitoseksi kuin nyt. Rakastuisin varmasti,
jos uudelleen tapaisin neitoni! Niitä silmiä — sitä tuk-
kaa — sitä suloa!

— Niin — mutta tämä oli alkua. Pian saamme juh-
lia kyllästymiseen asti — sanoi Jouko.

Hän olikin oikeassa. — Erilaiset yhdistykset, tie-
teelliset laitokset, urheiluseurat ja Amerikan suo-
malaiset järjestöt — kaikki tahtoivat juhlia. Milloin
frakeissa, milloin smokeissa. Milloin tanssittiin, mil-
loin vain syötiin ja pidettiin puheita. Lahjoja annet-
tiin heille sekä juhlissa että lähettämällä kotiin. Hal-
litukselta tuli Amerikan pienoisliput hopeatangois-
saan. Presidentiltä valkokultaiset, jalokivin koristetut
ja »monogrammeilla» varustetut savukekotelot, joi-
hin oli kaiverrettu omistuskirjoitus presidentin omal-
la käsialalla. Races-motorclubb lähetti kultaiset täyte-
kynät jne. Kukkia ja hedelmiä tuli paljon ja haastatte-
lijoita kävi yhtä mittaa. — Setä oli kutsuttu luennoi-
maan eri yliopistoihin ja sai kunniatohtorin ja pro-
fessorin arvot. Jouko ja Heikki kutsuttiin kunniajäse-
niksi erilaisiin teknillisiin, tieteellisiin ja urheiluseu-
roiin. — —

Kumaraisena miehenä marssi konsuli Silber sisäasiainministeriöön Helsingissä. Hän selitti, miten hänen poikansa istui tutkintovankeudessa nuoruuden kevytmielisyydestä johtuneesta hairahduksesta. Hän lupasi perheineen muuttaa maasta, jos syytettä hänen poikaansa vastaan ei nostettaisi. Ministeriö antoi asiasta päätöksen, jossa luvattiin olla nostamatta syytettä, jos perhe muuttaa heti maasta. Näin tapahtuikin, ja laivan kannella seisten katseli konsulimme näköpiirin taa häipyvää rantaa ja ajatteli mahdollisuuksiaan, toiveitaan ja pettymyksiään. — John käveli rauhattomana kannella. Hän päätti alkaa uuden lehden elämässään. Hän oli yksinäisyydessään saanut miettiä asioita ja tehnyt niistä oikeat johtopäätökset. Hän oli päättänyt ryhtyä vakavaan työhön ja luoda itse jotakin — eikä elää sillä, mitä muut ovat luoneet.

Konsulimme ei tiennyt, että »köyttä hänen kaukaansa varten parhaillaan punottiin.» Laivan lennätin nakutteli juuri sanomaa, jossa ilmoitettiin, että konsuli Silber tullaan vangitsemaan heti kun hän

nousee maihin määräsatamassaan. U. S. A:n viranomaiset olivat saaneet valmiiksi koko syyte-aineiston häntä vastaan. Luovutus sopimukset asianomaisten maitten kanssa oli tehty ja nyt tuli laivan kapteenin vain pitää silmällä, että tällä kertaa kaikki sujuisi ilman yllätyksiä. Oli luultavaa, että Silberillä oli mukanaan vapauttava myrkkukapseli pahimman tapauksen varalta — sen tähden oli määräys tarkoin valvoa, ettei hän liian aikaiseen pääsisi epäilemään mitään.

Vihdoin koitti päivä, jolloin setä tovereineen kiipesi laskuportaita ylös loistolaivaan. Saattajia oli paljon ja valokuvauskoneet olivat ahkerassa käytössä. Siinä pyöritettiin elokuvakoneen kimpia ja siinä »näpätettiin» kuvia mitä erilaisimmilla koneilla. Huudettiin ja touhuttiin — laivaan heitettiin kukkia ja serpenttinejä. Ystävämme huokaisivat helpotuksesta, kun laiva viimeinkin irtautui laiturista ja höyrysi merelle. — Laivamatka oli todellista lepoa ja virkistystä. Siellä oli uima-altaat, voimistelusalit ja kaikki kuviteltavissa olevat mukavuudet. Urheilu ja meri-ilma antoivat hyvän ruokahalun, ja laivan ruokasalit tarjosivat parasta, mitä maailmassa löytyi. Pojat nauttivat täysin siemauksin — pian he olivat löytäneet samanikäisiä tovereita, ja kilpailuja pantiin toimeen mitä erilaisimmissa urheiluiissa. Kysymys oli todella kansainvälisistä kilpailuista, ja useimmiten oli Suomen lippu tangossa. Savikiekon ammunta oli kaikkein hauskin — tosin sen voitti unkarilainen, joka kotimaassaan oli tottunut ampumaan tuhansittain peltopyytä ja fasaaneja, mutta seuraavat olivat Jouko ja Heik-

ki. Heidän aseensa saivat ansaittua huomiota osakseen, ja moni ennusti heille loistavaa uraa tässä urheilulajissa, kuultuaan, että heillä oli vain muutamien päivien harjoittelu takanaan. — Ensi kertaa tunsivat ystävämme sitä huoletonta vapauden tunnetta, jonka riippumaton asema antaa. — Iltaisin he keskustelivat tulevaisuudestaan. Molemmat olivat päättäneet noudattaa Yhdysvaltain hallituksen tarjousta opiskella sikäläisessä korkeakoulussa sitten kun he vuoden kuluttua olisivat saaneet valkoisen lakkinsa. Heille oli kautta rantain viitattu mahdollisuuteen siirtyä U. S. A:n kansalaisiksi, mutta sen ajatuksen olivat he molemmat päättävästi torjuneet. Heille tuotti suurta tyydytystä jo tieto siitä, että olivat keventäneet Suomen asemaa luovuttamalla valtauksensa valtiolle sekä että heidän maahan tuottamansa dollarit helpottivat kauppasuhteita Amerikkaan. Myöskin työssä päättivät he uhrata omalle maalleen ja ura heillä oli selvillä. — He olivat pidättäneet oikeuden käyttää atomienergiaa hyväksi myöskin Suomessa, ja tämä takasi heille työmahdollisuuksia niin paljon kuin he suinkin jaksaisivat tehdä. Olihan kysymyksessä miltei ilmainen työvoima pellon raivauksesta, maan

muokkauksesta ja soitten kuivauksesta lähtien kaikkiin teollisuuden tarvitsemiin ja suuria energiamääriä kysyviin koneisiin asti.

Molempien poikien omaiset olivat saapuneet Helsinkiin ottamaan tulijoita vastaan. Liikutetuin mielin katselivat omaiset toisiaan laivan partaan molemmin puolin, ennenkuin päästiin tervehdyksiä vaihtamaan. Tulijat huomasivat pian, että väkeä oli vastassa tavattoman paljon, mutta eivät ajatelleet, että suurin osa ihmisistä oli tullut heidän takiaan. Joukon silmät keksivät kuitenkin pian Maijan, joka erään toisen tytön kanssa seisoj vähän taaempänä. — Porilaisten marssi kajahti ilmoille ja lakit lensivät päästä, kun kolme matkamiestämme astui laskuportaille.

Vihdoinkin olivat kaikki tulliasiat selvitetty ja kuulumiset vaihdettu. Pojat olivat tarjoutuneet sedän puolesta huolehtimaan hänenkin asioistaan, ja setä oli lähtenyt järjestämään »pientä» tulojuhlaa Savoy'n juhlakerrokseen. Sinne oli kutsuttu vain omaiset ja — Maija serkkunsa kanssa, jolle ystävämme olivat tulleet esitellyiksi rannassa. Juhla oli tunnelmallinen, vaikka hyvin vaatimaton verrattuna Amerikassa järjestettyihin juhliin. Siirryttäessä ruokailuhuoneesta kahvihuoneeseen sai Heikki tilaisuuden kuiskata Jou-

kolle:

— Ihmeellinen tuo Maijan serkku! Taidanpa rakastua korviani myöten. . .

Tavarat lähetettiin kotikaupunkiin kiitotavarana, ja seuraavana aamuna ajoi kaksi uutuuttaan kiiltävää autoa kotikaupunkia kohti. Niissä oli vain kummankin omaiset ja — Maija, joka istui Joukon vieressä, sormessaan platinasormus, jossa välkkyi suuri merenvihreä smaragdi.

Setä oli jäänyt toistaiseksi Helsinkiin. Hyvästellesään oli hän sanonut:

— Tervetuloa syksyllä Säikkään!
